

У День Незалежності України центральною вулицею столиці держави Хрещатиком пройшов урочистий Марш Незалежності, який прийняв Президент – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Петро Порошенко.

Після урочистого підняття Державного Прапора та виконання Гімну міністр оборони України генерал-полковник Степан Полторак прийняв рапорт командувача Маршу Незалежності – командувача Сухопутних військ ЗСУ генерал-лейтенанта Анатолія Пушнякова та здійснив об'їзд вишикуваних підрозділів. Після цього Глава держави дав старт Маршу Незалежності на відзначення 24-ої річниці Незалежності України. Під час виступу президента присутні на Майдані хвилиною мовчання вшанували пам'ять героїв, що полягли в боях за вільну, незалежну Україну.

Ліна КОСТЕНКО

МИ ВОЇНИ. НЕ ЛЕДАРИ. НЕ ЛЕЖНІ. І НАШЕ ДІЛО – ПРАВЕДНЕ Й СВЯТЕ! БО ХТО ЗА ЩО, А МИ – ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. ОТОЖ – НАМ ТАК І ВАЖКО ЧЕРЕЗ ТЕ...

ВИСТУП ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПЕТРА ПОРОШЕНКА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАРШУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ 24 СЕРПНЯ У КИЄВІ

Слова Ліни Костенко найбільш влучно передають напружену атмосферу, в якій ми зустрічаємо нинішній День Незалежності.

24 серпня з офіційної дати перетворюється в найбільше, головне свято країни. Двадцять п'ятий рік Незалежності мусимо пройти, як по крихкому льоду. Маємо розуміти: найменший необережний крок може

стати фатальним. Війна за Незалежність усе ще триває. І перемогти в ній можна, лише поєднуючи оборонні зусилля, дипломатичний хист, політичну відповідальність. І – залізну витримку.

День Незалежності майже збігається з роковинами жахливої трагедії під Іловайськом, яка стала наслідком прямого вторгнен-

ня підрозділів російської армії на територію України. Минув рік, але ця глибока рана не гоїться, біль – не минає. Загалом же агресія з боку сусідньої держави забрала життя майже двох тисяч ста наших воїнів. Вічна пам'ять героям, які полягли в боях за вільну, незалежну Україну. І вічна їм слава!

Прощу вшанувати хвилиною мовчання пам'ять українських воїнів і мирних громадян України, які загинули у війні, що розв'язав агресор. Повік не забудемо, і не пробачимо ніколи.

Шановні, високоповажні та дорогі українські воїни! І ті, хто зараз тут; і ті, хто в цю годину в окопах, на фронті. Це свято, 24-та річниця Незалежності, стало можливим лише завдяки вам. Якби не ви, хроно-

метр нашої новітньої історії ще минулого року міг би назавжди зупинитися на позначці «23».

210 тисяч людей прийшли на військову службу за шість черг мобілізації. З них 35 тисяч, тобто кожен шостий, – добровольці.

7320 військовослужбовців поранено.

Дев'ять тисяч солдатів і офіцерів, бійців добровольчих підрозділів і волонтерів отримали високі державні нагороди. Двадцять двом військовослужбовцям присвоєно високе звання Героя України.

Від імені Українського народу низько вклоняюся славетному Українському воїнству за те, що відстояло і захистило свободу громадян та Незалежність країни.

Шановні учасники маршу!

Зараз ви будете впевнено крокувати Хрещатиком. Демонструючи виправку, випромінюючи силу і звитягу, – ви вселите в мільйони співвітчизників ще більшу віру у боєздатність нашого війська, у його спроможність стримати орду.

Сьогодні марш проходить без техніки і зброї. Але ще позавчора в Чугуєві велику партію, найбільшу за всю історію України, танків, бронетранспортерів, БМП, автомобілів, гаубиць, зенітно-ракетних комплексів, артилерії ми відправили на передову. До кінця ж поточного року поставимо до Збройних Сил України ще понад триста одиниць бронетехніки, чотири сотні автомобілів, 30 тисяч ракет та боеприпасів.

(Продовження на 3-й стор.)

АНЕКСОВАНЕ СВЯТО

Цього року кримські українці вже вдруге зустрічали День Незалежності України в умовах окупації. Проводити офіційний захід 24 серпня сімферопольські міські «влади», як і очікувалося, не дозволили. Тож після молебня, відслуженого архієпископом Сімферопольським і Кримським Климентом у храмі св. Володимира та Ольги рідного Київського патріархату, люди невеличкими групами, по двоє-троє (бо ж більше – це вже мітинг!), традиційно прийшли покласти квіти до пам'ятника Тарасу Шевченку.

Але навіть такий безневинний ритуал вдалося здійснити не всім. Як виявилось, парк Шевченка був нашпигований поліцейськими і силовиками в штатському, котрі, як тільки хтось підходив до Кобзаря з квітами, вистрибували з кущів і, вже не криючись, двома-трьома камерами фільмували тих, хто не побоявся наблизитися до пам'ятника. (Зверніть увагу, що на фото біля пам'ятника лише двоє українців і аж шестеро (!) силовиків – такі великі очі російського страху перед українською квітковою «загрозою»).

Сімферопольець Леонід Терлецький був у вишиванці, тож, напевне, ще й тому привернув до себе найбільш агресивну «увагу» окупантів, які скрутили йому біля пам'ятника руки і потягли до поліцейської машини. Кілька жіночок героїчно кинулися йому на виручку, але навіть якби це й був страшний і ненависний для шовіністів «Правий сектор», сили були явно нерівні, до того ж у глибині парку стояло мобільне поліцейське підкріплення. Вдалося лише зробити кілька фото цієї події і зафільмувати момент затримання, що згодом було поширено у соцмережах – хоча б отаке віртуальне свідчення того, куди раптом поділася людина...

(Продовження на 5-й стор.)

КРИМСКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
Трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «Будівничий України»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

«УКРАЇНА НЕУХИЛЬНО ВИКОНУЄ ВЗЯТІ НА СЕБЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ...»

Керівники України, Німеччини і Франції, які 24 серпня зустрілися в Берліні, заявили після зустрічі, що виступають за неухильне виконання Мінських домовленостей у повному обсязі.

І Президент України Петро Порошенко, і Канцлер Німеччини Ангела Меркель, і Президент Франції Франсуа Олланд наголошували, що саме виконання Мінських домовленостей є єдиною можливістю досягти виходу з кризи на сході України.

Серед таких неодмінних пунктів Мінських домовленостей вони назвали і дотримання режиму припинення вогню, і відведення важких озброєнь, і звільнення

заручників, і вирішення гуманітарних проблем населення окупованих територій.

Усі троє особливо звернули увагу на роль Організації з безпеки і співпраці в Європі у моніторингу за виконанням цих домовленостей. Меркель, зокрема, нагадала, що нині спостерігачі ОБСЄ на сході України не мають вільного доступу, їхні безпілотні апарати потрапляють під глушення сигналу.

За словами П. Порошенка, учасники нинішніх переговорів чітко домовилися про необхідність забезпечити спостерігачам ОБСЄ безперешкодний доступ до всіх територій, включно з неконтрольованою ділянкою українсько-російського кордону, для того, щоб припинити заходження на окуповану територію підрозділів російської армії, завезення зброї та амуніції.

ОБАМА ЗАКЛИКАВ РОСІЮ БРАТИ ПРИКЛАД З УКРАЇНИ

Президент Сполучених Штатів Америки Барак Обама відзначив прогрес України у виконанні зобов'язань за підписаною у Мінську угодою про врегулювання ситуації на Донбасі. Про це Президент США сказав 26 серпня під час телефонної розмови з Канцлером

Німеччини Ангелою Меркель, повідомляє Радіо «Свобода». Також Обама заявив, що Росія теж повинна виконувати Мінські домовленості. Під час розмови сторони обговорили ескалацію конфлікту на сході України. Загострення ситуації в зоні АТО почалося в середині серпня. Тоді, зокрема, внаслідок обстрілу передмістя Маріуполя Сартани загинуло троє цивільних.

Україна успішно завершить переговори із зовнішніми кредиторами. Очікуваний нашими ворогами дефолт не відбудеться, — сказав він. — Україна досягла угоди про реструктуризацію й часткове списання боргів. Завдяки зусиллям міністра фінансів України нам вдалося одержати такі умови: 20% боргових зобов'язань країни списуються кредиторами. Йдеться про те, що уряд списав майже 4 мільярди доларів».

УНІАН

ДЕФОЛТУ НЕ БУДЕ!

УКРАЇНІ СПИСАЛИ МАЙЖЕ \$4 МІЛЯРДИ БОРГУ

Очікуваного дефолту України, прогнозованого експертами й фінансовими аналітиками на осінь поточного року, не станеться, оскільки влада країни вдалося досягнути домовленості про реструктуризацію близько 19 млрд. дол. і списання 20% боргу, або близько 4 млрд. дол., повідомив під час позаплатного засідання уряду Прем'єр-міністр

України Арсеній Яценюк. «Шість місяців тому наша команда під керівництвом міністра фінансів Наталії Ярьської вступила в нерівні переговори з кредиторами. За останні п'ять років не нами було взято зовнішніх кредитів на суму близько 40 млрд. дол. США. Це — неймовірне ярмо на держбюджет і на кожного громадянина країни. Мало хто сподівався на те, що

РОСІЯ ТАК І НЕ ЗАПУСТИЛА В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ ОБІЦЯНІ ІНВЕСТПРОЕКТИ

Більшість інвестиційних проектів, які Росія обіцяла запустити в окупованому Криму в 2014-2015 роках, так і не розпочато, передають «Новини Криму».

Йдеться про створення туристичного комплексу з парком розваг на 20-40 га між Алуштою і Феодосією: новий курорт, розрахований на 40 тисяч людей на рік, обіцяв побудувати за 12 млрд. рублів власник Тувинської енергетичної промислової корпорації Руслан Байсаров — экс-зять Алли Пугачової. Про те, що цей проект так і не розпочали, повідомило

виданню джерело в оточенні Байсарова, не пояснюючи причин.

Нелегітимна влада анексованого Криму раніше заявляла про наявність інтересу інвесторів до ще кількох великих проектів: будівництва яхт-клубу в Алушті (обсяг інвестицій — \$16 млн.), оздоровчого спа-центру в Саках (\$2,5 млн.), парку розваг «Диноленд» у Бахчисарайському районі (\$150 млн.), Генузької фортеці у Феодосії (\$10 млн.). За даними нелегітимного Міністерства курортів і туризму півострова, з інвес-

торами були підписані попередні угоди про реалізацію 14 проектів на загальну суму 10,6 млрд. руб.

За словами директора Міжнародного інституту політичної експертизи Євгена Мінченка, інвестувати в анексований Крим зараз можуть тільки представники середнього і малого бізнесу. «Великі гравці побоюються можливості потрапити під санкції і втратити міжнародних партнерів. Крім того, проблематично отримати фінансування з боку великих банків», — додав він.

УНІАН

У КРИМУ ОБЛИЛИ ФАРБОЮ... ПУТІНА

У Сімферополі облили фарбою портрет президента Росії Володимира Путіна, намальований на фасаді будинку на вулиці Пушкіна. Про це повідомляють місцеві жителі у соціальних мережах.

«Сімферополь (перетин Пушкіна і Маяковського). «Луноликого» закидали фарбою. Довелось терміново видалити. Вата обурюється», — йдеться у повідомленні, опублікованому у Twitter.

У кримських ЗМІ пізніше з'явилася інформація, що після цього малюнок зафарбували працівники комунальних служб.

Це — не перший випадок псування графіті з Путіним. Як повідомив працівник комунальної служби «АН-Крим», минулого разу постраждав малюнок на вулиці Куйбишева, але його «вдалося відмити».

Раніше у центрі Сімферополя з'явилось графіті з портретним зображенням президента Путіна на тлі залізничного вокзалу. Це

графічне полотно заввишки приблизно у 2 метри і завширшки близько 4 метрів.

Повідомлялося, що група художників у Криму розписує стіни портретами Путіна. Вони називають себе групою ентузіастів і запевняють, що розписом стін у кримських містах займаються з власної ініціативи.

Радіо «Свобода»

РЕФАТ ЧУБАРОВ ОПУБЛІКУВАВ ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО МЕРКЕЛЬ, ОЛЛАНДА І ПОРОШЕНКА

Голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров у Фейсбуці звернувся до Федерального канцлера Німеччини, Президентів України та Франції з проханням вжити «дієвих заходів щодо відновлення територіальної цілісності України».

Р. Чубаров укотре звернув увагу політиків на «трагічне становище кримських татар» у Криму. «В окупованому Російською Федерацією Криму нависла пряма загроза самому існуванню кримськотатарського народу — корінного народу Криму, який виступив у лютому-березні 2014 року з масовими мітингами і протестами проти вторгнення російських військ і розділяє понині Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН А/RES/68/262 від 27 березня 2014 року про територіальну цілісність України», — написав глава Меджлісу кримськотатарського народу.

Також у листі Р. Чубаров нагадав світовій громадськості про «розправу» над членами Меджлісу кримськотатарського народу і тиск на корінний народ України.

«Десятки молодих кримських татар були насильно викрадені, деякі з них згодом були знайдені вбитими, доля інших невідома. Сотні активістів кримськотатарського національного руху піддаються репресіям і знущанням з боку каральних органів окупаційної адміністрації Криму», — констатував Рефат Чубаров.

Голова Меджлісу кримськотатарського народу зазначив, що в день зустрічі Меркель, Олланда і Порошенка виповниться 542 дні з моменту, як українське суспільство перебуває в умовах «фактичної війни Росії проти України».

МУСТАФА ДЖЕМІЛЄВ: УКРАЇНСЬКОМУ УРЯДУ ПОТРІБЕН ВІЦЕ-ПРЕМ'ЄР З КРИМУ

Національний лідер кримських татар, Уповноважений Президента України з питань кримськотатарського народу Мустафа Джемільєв вважає, що Держслужби з питань Криму недостатньо, і в Кабінеті Міністрів України має бути відповідний міністр з повноваженнями віце-прем'єра. Про це він сказав у коментарі для «Крим.Реалі».

«Ми вважаємо, що має бути більш вагоме відомство. Скажімо, міністр у справах Криму та окупованих територій, який одночасно був би і віце-прем'єром, бо просто міністр не буде дуже вагомим», — сказав Джемільєв і додав, що дискусії з цього приводу триватимуть.

Минулого тижня в Кабміні України з'явилася посада урядового уповноваженого з питань АРК і Севастополя, яку обійняв Аслан Омер Кирилми, який раніше керував Державною службою з питань Криму. Замість нього главою цього відомства став Наріман Устаєв — голова Земляцтва кримських татар у Києві і давній соратник Кирилми.

За словами М. Джемільєва, Кирилми на новій посаді займатиметься підготовкою позовів до міжнародних судів.

ЖИТЕЛІ ОКУПОВАНОГО КРИМУ МАСОВО СКАРЖАТЬСЯ НА НЕСТАЧУ ВОДИ

Про це на засіданні кримського окупаційного уряду повідомила так звана віце-прем'єр РК Лариса Опанасюк, передають «Новини Криму».

З початку місяця на «гарячу лінію» надійшло близько 130 звернень кримчан щодо відсутності водопостачання, сказала чиновниця. Зокрема, за її даними, проблеми з водопостачанням відчують жителі Керчі, Феодосії, Судака, ряду сіл Нижньогірського і Бахчисарайського районів. Крім того, надходять масові скарги на відсутність води з смт Леніне, сіл Семисотка Ленінського району, Бабенково і Первомайське Кіровського району. Наприклад, жителі Первомайського раніше використовували воду з колодязя, що належить «Кримській залізниці». Однак працівники залізниці опечатали даний колодязь, у результаті мешканці залишилися без води, пояснила Опанасюк.

У свою чергу, нелегітимна заступник голови Ради міністрів РК Євгенія Бавикіна додала, що влада вже проводить заходи з вилучення у підприємства об'єктів водопостачання та водовідведення. «Вони з порушеннями використовують питну воду на свої потреби, а не на забезпечення водою населення. Така ж ситуація з Керчю і Феодосією», — уточнила Бавикіна. «Глава» Криму Сергій Аксьонов доручив органам виконавчої влади в населених пунктах, що зазнають проблеми з водою, внести пропозиції на республіканський рівень про вирішення даної ситуації.

У КРИМУ ПЕРЕСТАЛИ СКУПОВУВАТИ НЕРУХОМІСТЬ

Через девальвацію рубля росіяни перестали купувати нерухомість у Криму. Про це сказала член Гільдії ріелторів Росії Юлія Нізяєва, повідомляють «Новини Криму».

За її словами, активний попит на кримську нерухомість, що виник навесні минулого року, спав на тлі рубля, який обвалився, і ринок на півострові фактично завмер.

«До грудня активно пішли угоди. А потім через підвищення курсу дуже багато угод призупинилося. Всі попередні договори, які були підписані в доларах, почали розривати, і пішли суди з цих питань», — пояснила Нізяєва.

Крім того, додала вона, потенційних покупців не влаштовують погано розвинена інфраструктура і завищені ціни.

«Багато росіян вважають, що в Криму немає справедливих цін на нерухомість. Насправді це так і є. Ціна не відповідає якості», — сказала Нізяєва.

Нагадаємо: 24 серпня курс євро на Московській біржі перевищив 83 рубля, а долара — 71 рубль.

У КЕРЧІ «ЗАМІНУВАЛИ» ПОРОМНУ ПЕРЕПРАВУ

У четвер уранці в окупованому Криму Керченська поромна переправа близько двох годин не працювала через загрозу мінування. Про це повідомляє міський сайт «Керч.ФМ».

«У Керчі близько 9-ї години жителям почали надходити дзвінки на мобільні телефони, що один з поромів замінювався, і при спробі причалити буде вибух», — йдеться у повідомленні.

За словами жителів міста, які отримали дзвінок, говорив жіночий голос з акцентом, наприкінці повідомлення звучала фраза: «Волю Дагестану і Чечні».

Керівництво силовиків, а також Морської транспортної дирекції на дзвінки журналістів не відповідали. Через дві години рух на Керченській поромній переправі відновили.

ГАЗОВО-ОСІННІЙ ДИСОНАНС...

От і минає літо. Скоро після задурливого літньої спеки в нашій країні неквапливими кроками прийде осінь. Ще кілька тижнів щедро тепло, погожої днини, короткий період нестримного буяння кольорів, де бездонно-прозора блакить неба змається з золотом та кармазином прощального убрання землі, — і небеса затягнуться паволокою сірих хмар, а те, що ще вчора ціло, буяло і радувало око, облетить і, втоптане у бруд, вкотре засвідчить про тлінність всього суцього.

Для поета, художника, філософа осінь — неймовірна пора. Якби її не було, її обов'язково слід було б вигадати, адже література, мистецтво, філософія багато б утратили без неї. Але ж осінь у наших краях — то ще й брак тепла, нагадування про холоди довгої зими.

Опалювальний сезон був, є і, боюсь, ще доводо буде головним боєм для господарників усіх рівнів. Ми не будемо гадувати тут про зношені до краю тепломережі, що не доносять до споживачів часом і половини тепла, не будемо писати про вкрай неефективні, прожерливі бойлерні, про беззахисність споживача, який, не маючи відповідних приладів, не може навіть довести неясність наданої йому послуги. Позирнімо, за порадою безсмертного Козьми Прутькова, в корінь проблеми. Хтось скаже, що тим коренем є відсутність достатньої кількості газу вітчизняного виробництва і, відповідно, потреба закуповувати його за кордоном за цінами постачальника. Згадуючи, як протягом чимало не всіх років незалежності наша північно-східна сусідка щоразу на початку зими починала безсоромно тиснути на нас цінами, а останнім часом і закручувати під Новий рік вентиля, галасливо, на весь світ звинувачуючи крадькуватих хохлів у незаконному відборі газу, в несплаті за наданий газ, здавалось би, важко не погодитись з тим. А все ж, спробуймо поглянути на проблему під дещо іншим кутом.

Так, за розрахунками уряду (<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/410-2015-%D1%80>), цього року Україна споживе 54 235 млрд. кубів газу (що, попри втрату Криму та східних регіонів Донбасу з їхніми промисловими апетитами споживання, трохи дивно, бо майже дотягує до рівня 2009 року — 55,9 млрд. куб. м). Потреби безпосередньо населення при тому складають лише 14 млрд. куб. м. Обсяг газу власного видобутку, за розрахунками уряду, становить 19,537 млрд. куб. м. Здавалось би, власного газу, як про те твердять чимало «фахівців», нам з лихвою вистачить. Впевнений, що так воно, зрештою, й буде, коли навчимося не тринькати його бездумно. Нині ж ми надто спростили б проблему, скинувши з розрахунку потреби модернізованих теплогенеруючих підприємств (тих самих, які поставляють до споживача не більше половини згенерованого тепла, пускаючи решту на обігрів Всесвіту за наш рахунок), потреби ще більш енергозатратних промислових підприємств, апетит яких, попри те, що чимало їх опинилося на окупованій території, дивним чином зменшився лише на 6 млрд. куб. м, порівняно з довоєнним 2009 роком, та потреби бюджетних установ. Себто — хоч круть, хоч верть, а ми такі змушені закуповувати значні обсяги газу в інших країнах.

Раніше це майже безальтернативно була Росія. Попри відверті звинувачення у крадіжках того газу, ані українські уряди, ані сама Росія нічого не робили, аби хоч якось змінити ситуацію. Причина того, безсумнівно, полягала в тому, що такий стан речей влаштував як одну, так і іншу сторону, адже мегаприбутки від краденого отримували, через відомі всім фірми «прокладки», не якісь там нікому невідомі жучки, а найвищі урядовці обох держав. При тому Росія отримувала солідний бонус, доводячи перед цілим світом неспроможність злодійкуватої української влади, квазізінності, несправжності Української держави. Чи помічали ми той безсоромний дербан, чи усвідомлювали, до чого йшлося? А, певно ж, так, бо все було настільки очевидним, що не викликало жодних сумнівів у кожного, хто мав на плечах голову, а також очі. Чи пробували хоч якось відшукати від демотивуючої, згубної залежності від імперських амбіцій Росії? Попри дуже обмежені можливості впливу народу на політику привладної верхівки, маємо все ж зазначити, що вимоги диверсифікації поставок енергоносіїв звучали і на акціях «Україна без Кучми», і в часи Помаранчевої «революції». Інша річ, що ані влада бандітів, ані влада «революціонерів» не мали ані найменшого бажання відмовитися від надійного джерела неймовірних прибутків.

Але ж чи були насправді можливості диверсифікувати поставки того ж природного газу в Україну? Qui quaerit reperit, — казали мудрі латиняни — хто шукає, знаходить. В цьому сенсі хотілося б згадати багаторічні намагання мого доброго товариша, тепер уже колишнього голови профспілки ДАТ «Чорноморнафтогаз», пана Ярослава Баб'юка переконати українську владу в нагальній необхідності позбутися тотальної залежності від російських поставок газу. То не були чисто теоретичні мудрування. На підтвердження свого проекту пан Ярослав надавав попередні економічні розрахунки, виконані першим завідувачем кафедри морських нафтогазових технологій (МНГТ) Івано-Франківського інституту нафти і газу (тепер ІФНТУНГ), доктором технічних наук, професором Романом Яремійчуком. Згідно з тими розрахунками, Україна могла б отримувати щонайменше третину потрібного їй імпортованого газу з африканського континенту, точніше, з Алжиру. Задля того не було потреби прокладати жодних газопроводів. Натомість необхідно було побудувати принаймні чотири газовози (робочі місяця для суднобудівників Керчі чи Миколаєва) або ж винайти їх на перших порах; необхідно було домовитись з Туреччиною про вільний прохід тих газовозів через Дарданели та Босфор та збудувати ЗПГ

но будівництво ЗПГ терміналу в порту Південний, що на берегах Григорівського лиману. Більше того, проекту було надано статус національного!

Здавалось б, можна лише порадіти за Україну, але деякі деталі неприємно насторожували. Найперше, про тих, хто насправді знітивав проект, навіть не згадувалось. Натомість виплило ім'я наближеного до Сім'ї олігарха.

Проект, звісно, не є суцільно бездоганим. Якщо прибрати заполітизовану складову, політику викручування рук Росії, то «трубопровідний» газ, безсумнівно, дешевший. Саме тому «реверсний» газ з Європи, як ще один шлях диверсифікації, є дуже вдалим рішенням. Іншим мінусом проекту є велика залежність від країни, яка контролює морські протоки, — в даному випадку від Туреччини. Якраз тепер під тиском Росії турецький уряд заперечує проти проходу LNG танкерів через свої протоки. Але мудра дипломатія та наполегливість у досягненні поставленої мети — здійсненні реальної диверсифікації енергоносіїв, зокрема природного газу, здатні подолати і серйозніші перешкоди. Варто пам'ятати лише, що пута енергетичної залежності мають бути скинуті в будь-якому разі. Що то дає, можна продемонструвати лише на одному прикладі: коли робота щодо створення литовського LNG терміналу (Клайпеда) набула реальних обрисів, лише одне це змусило «Газпром» знизити ціну природного газу для Литви приблизно на 23% (з \$480 до \$370 за тисячу кубометрів). Нині будівництво газозового терміналу в Південному триває, хоча й повільними темпами. Завершення його заплановано на 2018 рік, тож українські дипломати ще мають чимало часу. Головне, не марнувати його.

Хвилює, насправді, інше. А саме те, що наша держава в особі своїх найвищих урядовців, власне, очільників, безсоромно гендлює інтересами України — нашими з вами інтересами, і нафтогазова сфера є тут чи не найпоказовішою.

Корупційний скандал з «вишками Бойка», внаслідок якого Україна втратила сотні мільйонів, не мала жодних правових наслідків для його головного фігуранта. Ми вже не мовимо про те, що всього двома роками пізніше, навесні 2014 року, українська влада ганебно здала ті СПБУ, на які покладалася така надія, — і «Петра Годованця», і «Незалежність» (!!!), а ще найновіші і найпотужніші чорноморські буксири «Федір Урюпін» та «Мис Тарханкут», що привели ті СПБУ до України (за кожен з яких, до слова, теж було переплачено по 25 млн. доларів), а ще — дві інші СПБУ: «Сиваш» та «Таврида», а ще — унікальний технологічний флот спеціалізованого порту Чорноморськ, без якого Україні нічого й мріяти, щоб підступитися найближчими десятиліттями до енергоносіїв на шельфі. Чи згадує хто сьогодні в українському уряді про одне з найпотужніших кранових суден світу (вантажопідйомність 800 тонн) — плаваючий кран «Титан-2»? Чи здогадується взагалі про його існування? Хто отримує орендну плату за його роботу в Мексиканській затоці — все той же «Чорноморнафтогаз»? Та що там флот, що там порт! Неждари, які засіли сьогодні на Печерських пагорбах, палець об палець не вдарили, аби відстояти права України на її шельф, на якому за якихось сорок шість миль від українського берега (тридцять дві милі від острова Зміїний, Україна, вісімдесят шість — до мису Тарханкут, Крим) сьогодні безперешкодно працюють щедро подаровані турчиними-яценюками новоявленому об'єкту федерації і «Петро Годованець», і «Незалежність», забезпечуючи здобутим нашим газом свою незалежність від України.

Осінь... Вона завжди налаштує нас на меланхолійний лад, змушує тверезішим оком дивитися на життя, сприймати його зваженіше, але й гостріше. Може, тому подумалось, що можна як завгодно голосно кричати «Слава Україні», можна як завгодно високо здіймати жовто-блакитний стяг, виголошуючи при тому проникливі промови, але коли в прихистку твоєї влади пацюкувати бойки-оніщенки (а хто там розчищав їм дорогу в депутати?) продовжують і сьогодні дербанити Україну, накладуючи свої загребущі руки на все нові газові родовища, це створює неприємний дисонанс. Дисонанс той, насправді, настільки серйозний, що часом у шумі прибою мені вчувається грізний гуркіт сталевих барабанів Майдану. Чи чуєте ви його, панове?

Крим

Валентин БУТ

«ЗАНИЖЕНИЙ» МІЛЬЯРД

Втрати України через державні підприємства, які залишилися в окупованому Росією Криму, перевищують 1 мільярд гривень. Про це повідомила прес-служба Фонду державного майна України (ФДМУ) з посиланням на його голову Ігоря Білоуса. «Ці втрати дуже занижені», — цитує прес-служба голову Фонду держмайна.

І. Білоус також додав, що долею цих підприємств займатиметься Міністерство юстиції, якщо держава вирішить подавати в міжнародні суди. «Всю інформацію ми передаємо в Мін'юст. Вони цим займаються. Але інформації у нас дуже мало. Наші запити ігноруються», — зазначив голова ФДМУ.

Як повідомляв УНІАН, Президент України Петро Порошенко повідомив, що Кабінет Міністрів підготував пакет позовів у міжнародні суди проти Росії через анексію Криму, які будуть направлені в різні суди, «від Морського арбітражу до суду в Гаазі». За словами президента, позови стосуються питань від захисту власності до персональної відповідальності тих чи інших осіб.

ПРАВА РУКА НЕ ЗНАЄ, ЩО РУБАЄ ЛІВА?

Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк доручив навести лад у Державному агентстві лісових ресурсів України. Про це він заявив 14 серпня на засіданні Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, повідомляє «Укрінформ».

«Ліс рубають, кругляк іде на експорт. До речі, ми з Херсоном розмовляли. Траки цілі стоять, ідуть на Крим», — заявив глава уряду. Він наголосив на відсутності контролю за вирубкою лісу: «А це питання на десятки мільйонів доларів».

А. Яценюк доручив керівництву Державного агентства лісових ресурсів України навести лад у роботі, в тому числі і щодо контролю над адміністративним кордоном між Херсоном і Автономною Республікою Крим. «Розберіться, звідки йде кругляк на Крим. Хто його рубає, хто дає дозволи, і хто там бізнесує», — звернувся прем'єр-міністр до голови Держлісагентства Олександра Ковальчука.

В УКРАЇНІ ЗРОСТАЄ НЕВДОВОЛЕННЯ ТЕМПОМ РЕФОРМ

Більшість українців підтримує інтеграцію в ЄС, однак у країні зростає невдоволення темпом реформ. Про це свідчать результати опитування, проведеного IRI — американським Міжнародним республіканським інститутом, пише «Українська правда».

Згідно з даними опитування, українці підтримують такі обіцянки владою України реформи, як децентралізація та реформа на місцевому рівні. Водночас 67% українців вірять, що центральна влада повинна передати більше прав на місця, і 58% вважають, що влада на місцях готова до нових повноважень.

Незважаючи на підтримку заявлених урядом реформ, 72% українців відчувають, що країна рухається в неправильному напрямку, називаючи конфлікт на Донбасі і корупцію в державі основними проблемами.

Крім того, зростає невдоволення через звільнення уряду з проведенням обіцяних реформ. Лише 3% українців задоволені нинішнім темпом реформ.

При цьому 40% заявили, що жодних змін не відбувається, 32% висловили невдоволення темпом реформ, 13% вгадалися з відповіддю, а 12% заявили, що незадоволені занадто швидким темпом реформ.

Також, як показало опитування, 31% українців — порівняно з 56% у вересні 2014 року — заявили, що готові змиритися з економічними труднощами, якщо це призведе до поліпшення якості їхнього життя.

«Ця тенденція показує, що вікно можливостей для виконання вимог Майдану поступово закривається», — зазначив Стефан Нікс (Stephen B. Nix), відповідальний IRI за Євроазію.

55% українців підтримують інтеграцію в ЄС, 41% виступає за вступ до НАТО і 30% — проти членства в Альянсі. Водночас різко скоротилося число прихильників Митного союзу з РФ — з 40% при Януковичі до нинішніх 14%.

Цікавий той факт, що євроінтеграція і підтримка реформ також сильні в російськомовних регіонах. Ці регіони — наприклад, Одеса — спростовують основне твердження Кремля про те, що метою вторгнення Росії в Україну є захист російськомовного населення. На запитання про те, чи притісняють російськомовних в Україні, — ствердно відповіли 11%, і лише 1% відповіли «поза сумнівом, так».

Опитування було проведено у всіх регіонах України (за винятком Криму, Донецька і Луганська) 16-30 липня, опитано 1200 респондентів віком від 18 років. Похибка вибірки — 2,8%.

Українська газодобувна плавуча самопідійомна бурова установка «Петро Годованець», яка тепер «годує» окупантів...
Фото з сайту blackseagas.com

(LNG) термінал регазифікації в одному з портів або на вже встановлених у морі платформах. Навіть враховуючи затрати на будівництво суден та терміналу, проект обіцяв у перспективі зниження вартості газу принаймні втричі. Але ж головним при тому залишалася навіть не менша ціна, а диверсифікація — привілей не залежати від забаганок монопольного постачальника.

Проект цей доводило вперше запропоновано ще за президентства Леоніда Кучми. Для розгляду його було проведено засідання уряду, але на тому все й скінчилося. Вдруге його було запропоновано на розгляд помаранчевому уряду Юлії Володимирівни, але, схоже, він нікого не зацікавив і цього разу. І це при тому, що, як ми пам'ятаємо, саме в цей час Росія почала відверто використовувати газовий важіль для досягнення своїх геополітичних цілей.

Востаннє цей проект було подано на розгляд НАК «Нафтогаз» за президентства Віктора Януковича. І знову тиша.

Як бачимо, проект, який обіцяв не лише диверсифікацію поставок газу, що за будь-яких розкладів означало забезпечення енергетичної незалежності держави України, а й чималі економічні вигоди, не цікавив її найвищих очільників. А проте ж цілком очевидні вигоди його, які обіцяли мільярди прибутку, не могли пройти повз увагу привладних ділків. Як би там не було, але 25 серпня 2010 року, рівно п'ять років тому, указом Президента України було ініційова-

БО ХТО ЗА ЩО, А МИ – ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. ОТОЖ – НАМ ТАК І ВАЖКО ЧЕРЕЗ ТЕ...

ВИСТУП ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПЕТРА ПОРОШЕНКА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАРШУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Наші війська день за днем вдосконалюються, демонструють вміння налагоджувати ефективну систему управління, підготовки та взаємодії. Результатом умілих дій українських підрозділів став нещодавній провал наступів ворога в районах Мар'їнки, Старогнатівки та інших та повернення під наш контроль стратегічно важливих висот. Коли треба, у відповідь негайно залучаємо артилерійські та інші підрозділи адекватної потужності для протидії противнику після повідомлення ОБСЄ.

За рік ми створили і зміцнили наше військо – хоча і далеке від бажаного ідеалу. За справу активно взявся волонтерський десант, який фактично прийшов до влади в Міністерстві оборони разом з офіцерами і генералами і робить там справжню управлінську революцію.

Було би справедливо, якби цією площею разом з військовими пройшли й українські дипломати. Так, у МЗС працюють тихо, без пострілів, але вони дуже допомогли мені й Україні створити дієву міжнародну коаліцію на підтримку нашої держави.

Завдяки зусиллям нашої армії та дипломатів, усього Українського народу, Росія не досягла мети. Україна й українці вистояли, витримали удар. Ми були, ми є і ми будемо. І хай ці мої слова згадають у далекому майбутті, коли святкуватимуть перші сто років Незалежності.

А от Новоросія – такий же міф, як у відомого

письменника Толкієна, країна Мордор.

Військові звільнили більшу частину Донбасу. Ми захистили європейський вибір, і вже незабаром Угода про асоціацію з ЄС, яку залишилося ратифікувати лише двом країнам ЄС, всупереч протидії Москви, набуде чинності та буде виконуватися у повному обсязі. Не змогла Росія зруйнувати й єдності міжнародної коаліції. А санкції тим часом завдали і завдають потужного удару російській економіці.

Чи означає все це, що ворог відмовився від ідеї прямого вторгнення чи наступу бойовиків углиб України? Ні. Російське збройне угруповання поблизу нашого кордону на сході сьогодні вже складає більше 50 тисяч осіб. На окупованих територіях також перебуває більше 40 тисяч, у тому числі 9 тисяч кадрових військовослужбовців Збройних Сил Російської Федерації, які стоять на керівних посадах, тим самим формуючи підрозділи російської армії на наших територіях.

«Москва-воєнторг» поставила бойовикам до 500 танків, до 400 артилерійських систем, до 950 бойових броньованих машин. Лише за цей тиждень три великі колони перетнули наш кордон у напрямку Луганська, Донецька, Дебальцевого.

Чи є ця загроза невідворотною? Вже ні. Ворог знає, що ми готові дати відсіч, і ціна ескалації виявиться для Росії надто високою. Тому вона має й альтернативну стратегію – розхитати ситуацію всередині нашої країни,

а Україну – розсварити з її ключовими партнерами, залишивши сам на сам з агресором. Цьому плану, на жаль, підігрує дехто з українського політикуму. Це жодним чином не означає їхньої співпраці з Росією, і я не збираюся кидатися голосливими звинуваченнями.

Це відбувається не зі злого задуму, а в силу короткозорості чи безвідповідальності; через небажання чи нездатність в умовах передвиборної лихоманки усвідомити наслідки своїх небезпечних ініціатив.

Що маю на увазі? Наприклад, спроби проголошувати походи або на Київ, або, навпаки, заклики до негайного переможного маршу на Москву; прагнення зірвати ухвалення змін до Конституції або поховати Мінські угоди, включно з вимогою їхньої денонсації.

Зрештою, сіяння паніки, зневіри та депресії: «Все пропало». Не пропало, дорогі мої! Але буде значно важче, якщо вести безвідповідальну політику; коли думати, лише як сподобатися – замість того, щоб рятувати людей та країну від смертельної небезпеки.

Нам потрібна консолідація. Хотів би ще раз повторити свій заклик до всіх політичних сил: «Один-єдиний національно-державний стяг цінніший за сотні партійних знамен».

Дорогі мої співвітчизники!
Для України не існує альтернативи мирному врегулюванню. Рівно, як і безальтернативними на даний час є Мінські домовленості, які підтримані і рішенням Радбезу ООН, і рішенням Ради Європейського Союзу, рішеннями всіх країн-членів нашої проукраїнської коаліції.

За час їхньої дії, з лютого, Росія на сьогоднішній день отримала можливість відчути вплив санкцій, а ми – кількісно й якісно покращити і посилити нашу обороноздатність. Ми за мир, але ми – не пацифісти! Тому будемо нарощувати витрати на Збройні Сили; збільшувати грошове забезпечення військовослужбовців, посилювати контрактну складову. Втім, пообіцяти скасування призову і відсутність нових хвиль мобілізації не може. В умовах агресії стовідсотково контрактної армії бути не може в принципі. Історія не знає таких прикладів.

Далі. Є обережні підстави вважати, що економіка пододала глибокий стрес, завданий війною. Бізнес адаптується, знаходить нові ринки на зміну повністю закритому для нас російському – економічну війну проти нас Росія теж не зупиняє, прагнучи нас виснажити. Тим не менш, вже найближчими місяцями може відновитися

економічне зростання. Це відбудеться лише завдяки відсутності військової ескалації.

Щодо індексації зарплат та пенсій. Ми спільно з Урядом шукаємо і знайдемо найближчим часом можливість провести її якомога раніше.

Будемо прискорювати реформи, насамперед у правоохоронних органах. Місяць, як нова поліція патрулює Київ, вчора вона запрацювала у Львові, завтра дам старт її роботі в Одесі, незабаром буде Ужгород, Харків, Дніпропетровськ.

Завершується конкурсний набір детективів до Національного антикорупційного бюро.

Так само на конкурсній основі відбувається безпрецедентне очищення й оновлення прокуратури.

На виході – поправки до Конституції, які змінять судову систему в Україні.

За тиждень Верховна Рада, ймовірно, ухвалить у першому читанні конституційні зміни в частині децентралізації, коли лівова частка повноважень і лівова частка відповідальності переїде на місця, до територіальних громад і виконкомів.

Надважливий обов'язок влади на осінь – забезпечити чесні місцеві вибори, на яких громадяни дадуть заслужену оцінку всім політикам.

Дорогі співвітчизники!
Російська агресія стала каталізатором нашого об'єднання. Ми остаточно сформувалися як єдина українська політична нація. Нація, яка, говорячи словами відомого філософа-державника минулого століття В'ячеслава Липинського, «обіймає всі класи, мови, віри й племена Української землі», всіх її громадян.

Сьогодні ми сильніші, ніж учора.

Нас не можна поневолити чи зламати. Ми народжені вільними на своїй землі. І боронити її ми готові до кінця, чого б нам це не вартувало.

Вірю, що найважче відступає в минуле. Дякую всім вам за витримку, за розуміння ситуації, за терпіння.

З Днем Незалежності!
Слава Збройним Силам України!
Слава Українському народу!
Україні – слава!

24 серпня 2015 р., м. Київ

ПРИВІТАЛИ ВСІ, КРІМ КАЇНА...

Президент Сполучених Штатів Америки Барак Обама привітав президента України Петра Порошенка та український народ з 24-ою річницею Незалежності. Про це УНІАН повідомили у прес-службі Глави Української держави.

«За останній рік Україна зробила вагомі кроки для досягнення мети, яку вона поставила перед собою з моменту здобуття Незалежності у 1991 році. Незважаючи на численні виклики, народ України наблизився більше, ніж коли-небудь до здійснення свого спільного бачення вільної, демократичної та квітучої країни, міцно інтегрованої в серці Європи»,

– підкреслив Обама.

Він також запевнив, що США й надалі підтримуватимуть Україну у надзвичайно важливий період її історії. «Наші дві нації працюють разом, щоб підтримати та захистити право українського народу вільно обрати власний шлях уперед. У той час, коли ви працюєте, щоб провести вирішальні реформи, незважаючи на агресію з боку Росії на сході та окупацію Криму, Сполучені Штати будуть залишатися послідовними у своїй підтримці України», – зазначив президент США.

Обама впевнений, що дружба між двома країнами

буде зміцнюватися ще більше по мірі того, як Україна докладатиме подальші зусилля у розбудові демократичних інституцій, просуванні верховенства права та у прокладанні шляху для економічного зростання.

* * *

Президент Литви Даля Грібаускайте привітала українців з Днем Незалежності. Про це Грібаускайте написала в Twitter.

«Прагнення свободи перемогти неможливо. Тому бажано завжди цінувати та бергти свою свободу!» – зазначила вона.

* * *

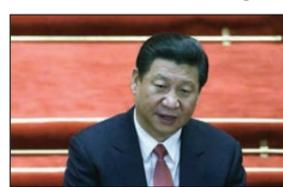
Президент Франції Франсуа Олланд запевнив у рішучій налаштованості країни, яку він представляє, бути поруч задля відновлення єдності України. Про це йдеться у його вітанні на сайті президента України.

«У час, коли наші дві країни налагодили тісне партнерство для врегулювання конфлікту, який розриває схід України, хочу нагадати Вам про відданість Франції, як і всього Європейського Союзу, незалежності, суверенітету та територіальній цілісності України в межах її кордонів, визнаних міжнародною спільнотою», – зазначається у вітанні. Олланд запевнив у рішучості Франції бути поруч задля відновлення єдності України.

* * *

Голова Китайської Народної Республіки Сі Цзіньпін надіслав вітання з нагоди Дня Незалежності України. Керівник КНР побажав Україні

процвітання, могутності, щастя і миру, – йдеться у вітанні.

Сі Цзіньпін наголосив на розвитку китайсько-українських відносин і підтвердив готовність разом з президентом України докладати зусиль, спрямованих на зміцнення традиційної дружби і взаємовигідного співробітництва.

* * *

Президент Республіки Польща Анджей Дуда запевняє у готовності Польщі підтримати усі дії для повернення миру і стабільності на всій території України.

Про це йдеться у вітанні А. Дуди з Днем Незалежності України, що надійшло на адресу президента Петра Порошенка, повідомили УНІ-

АН у прес-службі Глави Української держави.

«Спостерігаючи за ситуацією у східних регіонах України з увагою та турботою, запевняю вас, пане президенте, у готовності Республіки Польща до підтримки усіх дій з метою тривалого повернення миру і стабільності на всій території вашої країни», – зазначив А. Дуда.

* * *

Пошукова система Google привітала українців з Днем Незалежності, стилізувавши свій логотип під українську вишиванку.

Його пофарбували в кольори українського прапора та прикрасили вінком з гілок калини.

* * *

Президент Росії Володимир Путін, як і минулого року, не привітав Україну з Днем Незалежності. Повідомлень про це немає ані на сайті Кремля, ані на сайті президента України.

А якби навіть і привітав, – хіба хтось в Україні повірив би у щирість привітань від президента країни-агресора?

АНЕКСОВАНЕ СВЯТО

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)
Як пізніше з'ясувалося, того святкового дня (ось такий «празник») біля пам'ятника Шевченку було затримано ще двох українців — активістів Українського культурного центру, однофамільців Максима і Леоніда Кузьмініх. Протримавши кілька годин у відділку, і їх, і Леоніда Терлецького без пред'явлення будь-яких претензій відпустили...
Пригадалося, як у студентські роки, на початку ще брежнєвських 80-х, нам, «бійцям ідеологічного фронту», майбутнім журналістам, «не рекомендували» у Шевченківські дні взагалі з'являтися в університетському парку біля пам'ятника Кобзарю, мовляв, там збираються націоналісти, тож можете дуже постраждати, якщо вас помітять навіть десь поблизу, — аж до вильоту з університету.
А воно ж так страшно, аж цікаво — хоч здалеку на тих націоналістів планути! І яка красномовна паралель з тих

часів: їх, націоналістів, лише купка біля пам'ятника, а парк — просто нафарширований міліцією і «штатськими» (які нас, до слова, тоді й завернули — і, дякувати Богу, без наслідків).
Отже, весь цивілізований світ з тих пір — уже понад три десятки літ — йшов уперед, розвивався, вдосконалювався, а наступниця імперсько-комуністичного есесерівського монстра Росія там і залишилася — у вічних 80-х. Але ж час і поступ втримати, законсервувати неможливо, — навіть якщо відшкряпати бронзу на своєму комуністичному ідолові на головній площі Сімферополя чи ностальгійно назвати міську зупинку — «Палац піонерів».
Тому не свято ви у нас анексували, «брати»-росіяни, не півострів, не скривавлену донецьку землю — ви у себе анексували майбутнє. Немає його у вас — з такою «братською» політикою, через те й чіпляєтеся з усіх сил за минуле...
Віктор РУДЕНСЬКИЙ

Одинокий Тарас... Українці, яких відігнали від пам'ятника... За кущами — поліцейські...

Леонід Терлецький — за мить перед затриманням

ПРОБАЧ, ТАРАСЕ...

Пробач, що так і не підійшла, що зробила вигляд, ніби знати тебе не знаю... Просто йду собі у справах. І дивилася на тебе лише краєм ока. Але в поле зору потрапила така арка, що веде до парку твого імені, а в ній — кілька поліцаїв, чи то поліцейських, які проводжали мене пильними поглядами. А трохи поодаль стояла і їхня «карета», в такій відвезли вранці нашого товариша, що наслідки сюди прийти у вишиванку і з квітами. Хоча вишиванка — то ж не есесівська форма, просто елемент національного одягу, як у росіянки сарафан

чи кокошник. Але зась!
Я і квіти не принесла тобі з цієї ж причини, Тарасе, як це було раніше у всі важливі для нас з тобою дні. Хоча нинішній — найважливіший в історії Української держави — День її Незалежності. Але саме це і є найголовнішим подразником, від якого казяться недруги. Бо як же Україна може бути незалежною, якщо вона — лише російська провінція і її справжнє начальство возсїдає у Кремлі?
Думаєш-таки, що я перестрашувалася? Бо не всіх же, хто поклав до твого погруддя квіти, потягли у кутузьку. Будемо сподіватися... Сутево, що ці букети дуже скромні, не

троянди, не гвоздики, не жоржини. Але найменша квіточка чи травинка є незрівнянно дорожчою за ті кошки і вінки, що привозила сюди колись зрадницька кримська влада. Ставила їх рано-вранці, щоб не зустрічатися з людьми, і втікала, аби й далі служити Росії за українські гроші. Це вона винна у всьому, що трапилося, і що ми, українці, вже ніколи не зберемося тут разом. Але любов від того не стає меншою. Не сумуй, Тарасе, бо як би там не сталося, а ми твою червону калину підіймемо, і ми нашу славу Україну розвеселимо...
Тетяна ТИХА

м. Сімферополь

У СЕВАСТОПОЛІ ФСБ ДОПИТАЛА БЛОГЕРА

ПІСЛЯ ПОШИРЕННЯ НОВИНИ «ОБАМА ЗАПЕВНИВ ДЖЕМІЛЕВА, ЩО ПРО КРИМ НЕ ЗАБУДУТЬ»

У Севастополі блогера Ірину Горелікову доправили на допит у ФСБ. Таким чином служба безпеки відреагувала на поширення пані Гореліковою в Facebook публікації з прес-конференції Уповноваженого Президента України у справах кримськотатарського народу, народного депутата Мустафи Джемільова. Про це повідомляє «Центр журналістських розслідувань».

Заголовок новини, яку пані Горелікова перепостила у соцмережі, — «Обама запевнив Джемільова, що про Крим не забудуть».
За цими даними, о десятий ранку 14 серпня двоє чоловіків у цивільному прийшли до Горелікової додому і вручили їй повістку на допит, сказавши збиратися і їхати з ними в управління ФСБ. Хоча блогер пояснювала, що має йти на роботу, представники ФСБ «добровільно-примусово» наполягали на негайному допиті та керувалися приписом.

Під час допиту, зазначила блогер, співробітник ФСБ цікавився цілями її «активного протистояння в мережах» і запитував, чи не закликає вона таким чином до бунту.

«Дуже були стурбовані цілісністю такої держави, як Росія. Чи не зазіхаю я на цілісність території Росії. Я відповіла, що моє обурення в мережах обумовлено саме стурбованістю цілісністю такої держави, як Україна. І некоректно Росії порушувати питання про свою

цілісність. Дуже цікавилися статтею про Джемільова. Запитували, навіщо я її постила. Відповіла, що це моя думка, і дуже поважаю Джемільова, і довіряю йому», — пише пані Горелікова.

Поцікавилися у ФСБ і ставленням блогери до президента Росії Володимира Путіна. Під час допиту, за даними блогери, від співробітників ФСБ прозвучала пропозиція виїхати з Севастополя на материкову частину України. Вона ж заявила, що свою домівку не залишить.

«Я їм запропонувала фізичну ліквідацію, бо їхати навіть не думаю. Потім був допит у Ленінському райвідділі. Ціляком адекватний поліцаїнт, як видалося, навіть співчував. Ну наразі все. Свої ініціали не шифрую, вже нема сенсу. Змінювати свою позицію ФСБ не обіцяла. Слава Україні! Що буде далі, не знаю», — зазначила Ірина Горелікова в Facebook.

Нагадаємо, у 2015 році прокуратурою Криму заблоковано вже близько тридцяти сайтів, «на яких ведеться пропаганда фашизму, нацизму».

На початку травня президент Росії Володимир Путін підписав закон, що посилює покарання за заклики до тероризму й екстремізму в ЗМІ.

З переходом Криму під контроль Росії на півострові ФСБ проводить регулярні обшуки та допити журналістів, активістів, громадських діячів. Правозахисники характеризують це як «боротьбу з інакомисленням».

Раніше Комітет ООН з прав людини рекомендував Росії «забезпечити на практиці здійснення свободи та інформації для всіх жителів Криму».

«Телекритика»

У КРИМУ ЗА ФОТО З УКРАЇНСЬКИМ ПРАПОРОМ ЗАСУДИЛИ ТРЬОХ ЛЮДЕЙ

У Керчі 24 серпня за фотографії з українським прапором на тлі гори Мітридаг були заарештовані троє місцевих жителів. У цей же день суд оперативно виніс вирок усім трьом.

Як стало відомо, керчан заарештували рано-вранці, близько 7-ї години ранку. А вже до 15-ї години міський суд виніс їм вирок, повідомила Кримська польова місія з прав людини. Одного з арештованих засудили до 15 днів арешту. Двома іншим присудили штраф — нібито «за порушення громадського порядку». Хоча, за словами затриманих, у поліції їм повідомили, що причина затримання — прапор України і футболка з тризубом та проукраїнським написом...

ПЕРЕД «ІНТЕРОМ» ВИБАЧИЛИСЯ... А ПЕРЕД УСІМА УКРАЇНЦЯМИ?

У Сімферополі знімальну групу українського телеканалу «Інтер», яка зранку проводила зйомки біля пам'ятника українському поету Т. Шевченку, забрали в райвідділі для встановлення особи. Про це «Крим.Реалі» повідомила кореспондент телеканалу Юлія Крючкова. «Нас зупинив співробітник ППС. Він попросив пред'явити документи, на якій підставі ми знімали», — розповіла кореспондент. Упевнившись у тому, що вони є співробітниками телеканалу «Інтер», поліцейський після дзвінка комусь попросив проїхати з ним у Центральний райвідділ поліції Сімферополя для встановлення особи журналістів. «Коли в райвідділі перевірили наші документи, акредитацію в МЗС Росії, з'ясували, що ми працюємо на законних підставах, нас відпустили. Більше того, перед нами вибачилися», — розповіла Ю. Крючкова.

«МИЛОСЕРДЯ» ОКУПАЦІЙНОЇ ФЕМІДИ НЕ ЗНАС МЕНЕ!

У Криму активісту Євромайдану Олександрові Костенку змінили вирок, скоротивши термін покарання на три місяці. «З роки 11 місяців замість 4 років 2 місяців», — написав у Фейсбукі адвокат Костенка Дмитро Сотников. За версією окупаційного слідства, 18 лютого 2014 року в ході «масових заворушень» у Києві Костенко заподіяв тілесні ушкодження співробітнику кримського спецпідрозділу «Беркут», а також незаконно зберігав за місцем проживання нарізний ствол. Костенко не визнає своєї провини. Адвокат заявив про намір скажитися в Європейській суд з прав людини, оскільки його підзахисному підкинули зброю. Більше того, вважає він, окупаційна влада Криму почала активне переслідування сім'ї Костенка.

ЯЦЕНЮК ПРИГРОЗИВ КРЕМЛЮ МІЖНАРОДНИМ СУДОМ ЗА АНЕКСІЮ КРИМУ

Цивілізований світ ніколи не проковтне анексію Криму, півострів обов'язково буде українським. Про це заявив глава уряду Арсеній Яценюк 23 серпня у «10 хвилинах з прем'єр-міністром» з нагоди річниці Незалежності, передає «Українська правда». «Півострів, в який українці вклали стільки свого поту і праці, обов'язково буде українським. Це означає, що українська влада поверне в Крим знищені зараз Росією закон, свободу, права кримських татар, національних меншин та людську гідність», — зазначив глава уряду. При цьому Яценюк заявив, що «ті, хто загравав Крим, відправив терористів у Донецьк та Луганськ, будуть засуджені міжнародним правосуддям та історією».

ПОРОШЕНКО В ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ — НІ СЛОВА ПРО КРИМ...

Президент України Петро Порошенко в День Незалежності двічі виступав публічно. Але ані в урочистій промові у Києві, ані в публічній частині візиту до Берліна не було згадки про Крим. Наскрізною темою виступів українського лідера були Мінські домовленості. Петро Порошенко, Ангела Меркель і Франсуа Олланд визнали — домовленості з Росією не виконують. І змістити Кремль виконувати їх важелів немає. Проте всі троє в один голос наполягають на виконанні умов документа Україною. Слід нагадати, що анексія Криму Російською Федерацією не є предметом Мінська-2.

Очевидно, що спонукати Путіна повернути Україні Крим світове співтовариство поки що не в змозі. Дипломатія виявилася безпорадною проти військової сили. А протиставити російській свою силу великі гравці не готові. Зустріч без Путіна зайвий раз підтверджує — у Європі немає чого протиставити його зневазі до правил. Саме безпорадністю перед російською військовою потугою та відсутністю реальної та дієвої підтримки Заходу можна пояснити мовчання Порошенка про Крим. Хоча на півострові в умовах тиску та репресій залишаються сотні тисяч українських громадян-пат-

ріотів. Невже не можна було бодай словом підбадьорити їх, подати сигнал — ми про вас не забули! Це було б корисно і для іміджу самого Глави держави, і українцям у Криму було б приємно. Мовчання Порошенка про Крим промовисте: український істеблшмент враховує лише те, що має грошовий еквівалент: територія, ресурси, підприємства. Людей, за радянською звичкою, частіше сприймають теж як ресурси — трудові. А з ними панькатися у пострадянських ділків не заведено. Та й можновладці зазвичай воліють не згадувати безособливої потреби про ситуації, в яких вони безсилі.

Мовчання про Крим виглядає не таким прикритим, як нахваляння Порошенка в Берліні не допустити референдуму на окупованій частині Донбасу. Адже виконати цю обіцянку він не в змозі. Тож інколи справді краще мовчати. А от із сказаного заслуговує на увагу критика Президента України на адресу опонентів змін до Конституції. Їх Глава держави звинуватив у недалекоглядності. Спротив редагуванню головного закону країни стає дедалі виразнішим, «проти» висловилися кількадесят юристів, науковців, дипломатів. Адже зміни планують внести в той час, коли мільйони громадян, зок-

рема і мешканців Криму, не мають можливості брати участь в обговоренні нової редакції. А представляють їхні інтереси в українському парламенті лише троє депутатів-спісочників. У липні П. Порошенко пообіцяв відобразити в новій Конституції право кримських татар на само-

визначення на рідній землі. Проте це поки що тільки слова. То ж загальне враження від мовчання і говоріння Петра Порошенка 24 серпня: в українському керівництві здача Криму стає поганою звичкою.

Анвар ДЕРКАЧ, журналіст

<http://ua.krymr.com>

ВСЕ БІЛЬШЕ УКРАЇНЦІВ ПИШАЮТЬСЯ, ЩО ВОНИ — ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ

Більшість населення України пишається тим, що вони — громадяни своєї держави. Про це свідчать результати загальнонаціонального опитування населення, проведеного Інститутом соціології НАН України у співпраці з благодійним фондом «Інтелектуальна перспектива». Такий сплеск патріотизму психологи пояснюють процесом поляризації українського суспільства.

Дуже важливо, що відбувається у свідомості людей у такий нелегкий для країни період, говорить директор фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» Ірина Бекешкіна. За її словами, у 2004 році лише 38% респондентів пишалися тим, що є громадянами України, і за цей період показник зріс до 67%. Саме зараз відбувається інтенсивний процес формування української нації, наголосила І. Бекешкіна.

«Сильна нація, очевидно, і може формуватися в період труднощів, у період втрат, і це — значне випробування для українського народу, яке він, на мою думку, витримує з честю», — зазначила І. Бекешкіна. Зріс також і вплив патріотизму — як фактора, що об'єднує українців, наголосила вона. «Така позиція, як патріотичні почуття громадян України, стабільно з 2000 року становила 9%, 12% — у 2006-му, у 2015-му — 42%. Тобто бачимо, наскільки зростає відчуття своєї належності до України і своєї відповідальності за цю країну», — говорить І. Бекешкіна.

Зараз відбувається процес поляризації, пояснює соціальний психолог Алевтина Шевченко. Людям зараз треба визначитися — де свій, де чужий. Якщо раніше можна було жити в стані невизначеності, то зараз виникла потреба в чіткій ідентифікації

себе як українця, зауважує А. Шевченко.

«Якщо раніше був невисокий патріотизм, адже люди не думали — хто вони є, громадяни якої країни, що мають для цієї країни робити, які у них політичні погляди... були якісь важливі речі в системі цінностей, то зараз така тривожна ситуація вимагає від людини визначитися. Тим більше під час війни люди відокремлюють себе, наприклад, від агресора, говорять чітко про свою приналежність національну», — каже А. Шевченко.

За останні два роки в українському суспільстві відбулися кардинальні зміни і в зовнішньополітичному напрямку, говорить заступник директора Інституту соціології НАН України Євген Головаха. Зараз підтримка будь-яких об'єднань із Росією різко впала, наголосив він.

«Зараз ми дійсно визначилися, — якщо два роки тому у нас майже 60% вважали,

що треба приєднатися до певного союзу з Росією та Білоруссю і тільки 28% були проти такого союзу, то зараз усе навпаки — зараз 58% виступають проти будь-якого об'єднання у східному напрямку. Вже 56% вважає, що треба йти в ЄС і тільки чверть проти цього», — говорить Є. Головаха.

Соціологи також зауважують, що відбувається процес декомунізації свідомості українців — до трійки антигероїв увійшли Йосип Сталін та Володимир Ленін. Чільне місце серед негативних оцінених діячів посів експрезидент України Віктор Янукович.

Опитування було проведено Інститутом соціології НАНУ у співпраці з благодійним фондом «Інтелектуальна перспектива» з 24 червня до 18 липня 2015 року серед 1802 осіб у всіх регіонах країни, крім анексованого Росією Криму й окупованих районів Донецької і Луганської областей. Похибка вибірки не перевищує 2,3%.

СТАТИСТИКА — ЦЕ СТАН УКРАЇНСТВА

(Враховано весь Донбас, включно з окупованими територіями, але без Криму) (Частина 2. Поч. у № 34)

СТАВЛЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І КУЛЬТУРИ

Дуже важливим показником соціопитування, проведеного в рамках проекту «Започаткування національного діалогу в Україні», є ціннісні орієнтири українців. На запитання — якою мірою вам близькі українська мова і культура? — українці відповіли так:

- Дуже близькі — 71,8%;
 - Значною мірою близькі — 23,8%;
 - Значною мірою далекі — 2,3%;
 - Дуже далекі — 0,4%.
- А ось як відповіли регіони.
- «Дуже близькі»:
- Волинь — 80,2%;
 - Галичина — 92,0%;
 - Південний Захід — 84,3%;
 - Поділля — 86,9%;
 - Центр — 71,3%;
 - Слобожанщина — 45,0%;
 - Нижнє Придніпров'я — 76,5%;
 - Причорномор'я — 61,5%;
 - Донбас — 48,6%;
 - Київ — 65,7%.

Важливі показники. Виходить, що рівень патріотизму у столиці нижчий, ніж загальнопо країні. А у Слобожанщині він навіть нижчий, ніж на Донбасі. Зате в Нижньому Придніпров'ї він вищий, ніж у центрі. Що це — наслідок національної революції на Дніпропетровщині під проводом Коломойського? Можливо, й так. Щоправда, на виправдання Слобожанщини і Донбасу скажу, що там відповідно 47,5% і 41,4% тих людей, кому українська мова і культура близькі «значною мірою». А ось «значною мірою далекі» наша мова і культура для 8,0% донецьчан і 4,5% слобожанців. Очевидно, після закінчення АТО доведеться серйозно займатися цією категорією людей, бо війни обходяться суспільству значно дорожче. А як саме регулювати рівень патріотизму — роботою спецслужб (рішуче виривати шовіністичний бур'ян), інтенсифікацією роботи ЗМІ стараннями «Промсвіт», — це вже треба думати всім миром, громадою.

ЯКОЮ МІРОЮ УКРАЇНЦЯМ БЛИЗЬКА РОСІЯ?

Є ще одне надзвичайно цікаве питання — якою мірою українцям близька Росія? Виявляється, для 19,7% українців Росія досі залишається дуже близькою країною. А ще для 34,1% — значною мірою близькою. Разом виходить майже 54%. Більше половини! І це тоді, коли триває війна, гинуть люди... По регіонах різниця суттєва. Для Донбасу ці цифри становлять відповідно: 53,1% і 41,6%. У Галичині: 3,0% і 12,2%. На Волині — 6,0% і 37,0%. Навіть центр менш проросійський, ніж Волинь, тут показники такі: 9,8% і 27,6%. У самій же столиці — 13,7% і 36,2%, тобто практично половина киян вважають, що Росія близька їм.

Якщо говорити про російську мову і культуру, то тут показники ще більш вражаючі. Далекими є ці поняття для 28,8% киян. У них жодного емоційного до східного сусіда! А решта — тією чи іншою мірою проросійські. А як Волинь? Для краю, де зародилася УПА, ці показники досить несподівані. Для 6,5% волинян російська мова і культура дуже близькі. Ну, це можуть бути і самі росіяни, а ще там євреї, білору-

си... Але «значною мірою близькі» російська мова і культура ще для 47,0% волинян. Майже половина! І це вже точно українці, а не представники інших націй. Звідси видно, що кіселевські побрехеньки про сплеск неонацизму в Україні не мають під собою жодного підґрунтя. Що говорити про інші регіони, коли навіть нащадки бандерівців такі проросійські?

А БІЛОРУСЬ? ЯКЕ СТАВЛЕННЯ ДО СЯБРІВ?

Не полінувалися фахівці з Фонду демократичних ініціатив дослідити і таке питання. Виявляється, дуже близькі білоруська мова і культура для 8,3% українців. Значною мірою близькі ще для 28,8% наших громадян. «Значною мірою далекі» і «дуже далекі» мова і культура сябрів відповідно для 30,3% і 25,0% українців. І це трохи дивно, адже білоруси нічого поганого не зробили українцям. А їхня мова для українців є значно ближчою, аніж російська. І, тим не менше, ситуація ось така — російська мова і культура нам ближчі. Будемо сподіватися — справа не в тому, що все білоруське ушербніше, ніж російське, а в тому, що імперія всіляко пропагувала, навіть нав'язувала своє.

Причому досить ефективно. Цікаво вивчити дані по регіонах. Цікаво, що найбільш «пробілоруським» регіоном чомусь виявилось Поділля. Бо аж 31,6% подільчан сказали, що білоруська мова і культура їм дуже близькі, а ще 22,6% відповіло, що «значною мірою близькі». Навіть на Поліссі, яке межує з Білоруссю, показники скромніші: 8,8% і 19,7%. Донбас далеко від Білорусі, але там також багато білорусофілів, відповідно — 9,0% і 32,6%. Ну, тут, скоріше, спрацював совковий міф про стовідсотково вірних і не націоналістичних сябрів. Чомусь на Слобожанщині значно менше емоційного до білоруського. Бо 39,8% громадян цього краю зазначили, що білоруська мова і культура їм «дуже далекі».

ПОЛЯКІВ ЛЮБЛЯТЬ НА ПОДІЛЛІ

Стосовно польської мови і культури, то тут така картина:

Ці речі дуже близькі для 4,6% українців. Значною мірою близькі — 15,6%. Значною мірою далекі — 33,2%.

Дуже далекі — 36,4%. Важко сказати — 10,3%.

По регіонах ситуація контрастніша. Донбас найпрохолодніший у цьому питанні, бо 62,7% опитаних відповіло, що польські цінності їм «дуже далекі», і лише 5,2% сказало, що «значною мірою близькі». Трешки тепліше ставиться до польськості Слобожанщина, тут цифри такі — 56,0% і 6,5%. У Києві відповідно — 39,35 та 16,5%. «Значною мірою далекі» поляки для галичан і волинян — відповідно 48,7% і 41,5%. Зрозуміло чому: було протистояння, війна, депортації. Образи не вивітрилися досі.

А ось на Поділлі 30,6% опитаних сказало, що польська мова і культура їм «дуже близькі», а ще 18,7% — «значною мірою близькі». Мабуть, тому, що поляки тут краще вкорінилися, навіть значною мірою асимілювалися серед українців, та все ж таки емоційного до рідного залишилися...

Сергій ЛАЩЕНКО

НЕЙМОВІРНІ ПРИГОДИ УКРАЇНЦІВ У РОСІЇ

«УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В РОСІЇ НЕ ПРИПИНЯЄ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ, ПОПРИ ТИСК З БОКУ ВЛАДИ ТА ПОСИЛЕНУ УВАГУ СПЕЦСЛУЖБ»

Останнім часом життя українців в Росії не є легким. Громадські організації відчувають на собі тиск з боку влади, а також посилену увагу спецслужб. Але навіть у цих умовах українська громада в Росії не припиняє свою діяльність. Про це Радіо «Свобода» розповів заступник голови регіональної громадської організації «Українці Москви» Валерій Семененко.

— У нас працюють навчальні осередки. При Національному культурному центрі України в Москві працює недільна школа імені Павла Поповича, українська народна хорова капела, а також театр «Еней». Ми щільно співпрацюємо з бібліотекою української літератури. Там нібито спостерігається такий заспокоєний тренд. Раніше бібліотеку хотіли розчинити, забравши статус спеціалізованої бібліотеки, який вона мала. І ми дуже переймалися, що це буде початком її кінця. Але зараз ніби, як і було — і бібліотека працює, і люди можуть користуватися українською пресою.

— Чи відчувають українські громадські організації на собі тиск з боку російської влади?

— Нещодавно нас, як по голові, вдарила звістка, що Рада Федерації ухвалила так званий «патріотичний стоп-лист» (у переліку якого 12 організацій) і звернулася до Генеральної прокуратури з проханням (якщо

це можна назвати проханням!) оголосити ці міжнародні громадські некомерційні організації «небажаними». А як ми знаємо, незадовго до цього президент Росії підписав закон про «небажані організації». Причому, якщо організація оголошується «небажаною», то наслідки дуже неприємні. До тих 12 організацій були віднесені три, які безпосередньо стосуються українців у Росії. Це — Світовий конгрес українців, Українська всесвітня координаційна рада і Кримська польова місія. Річ у тім, що після ліквідації федеральних організацій Об'єднання українців Росії і федеральної автономії — у нас 5 організацій є членами Світового конгресу українців. Це ми зробили для того, щоб не обривати зв'язки зі світовим українством. І таким чином, якщо Світовий конгрес українців буде оголошено «небажаною» організацією, то ці п'ять організацій теж будуть, так би мовити, «небажані». Ми вже почали думати, що робити в цій ситуації, але якось все стихло. Якщо оголосять Світовий конгрес українців «небажаною» організацією, — ми просто змушені будемо вийти з нього або призупинити в ній членство цих організацій. Таким чином, наші зв'язки зі світовим українством формально обірвуться.

— Як те, що коїться зараз на

Донбасі, відбивається на житті і роботі громадських організацій?

— Звичайно, дуже прискіплива увага спецслужб. Викликають, уже не прикриваючись. Викликають наших людей, проводять бесіди, приходять самі. Якщо організація така, як, наприклад, у Петербурзі, і має своє приміщення, — вони приходять цілими, так би мовити, табунами, комісіями по 3-4 особи і починають розмови всілякі. Це у них зветься нібито «профілактикою екстремізму і тероризму». Але Ви розумієте, що прискіплива увага спецслужб ніколи позитивно не позначається на роботі. Навпаки — люди починають нервувати. Спонукають деяких наших активістів брати участь у різних масових акціях типу «Крим наш» на підтримку, так би мовити, приєднання Криму до Росії. Ну, звичайно, більшість наших активістів уникають такої «честі», деякі інколи десь показуються. Це викликає серед наших активістів, звичайно, несправжню реакцію. Події в Україні дуже негативно позначаються на всій роботі.

— Чи Ви маєте змогу продемонструвати в Росії кращі зразки української культури і спадщини?

— Ми використовуємо будь-який слушний момент для того, щоб показати українську символіку. Наприклад, ми робили «Марш вишиванок» на Арбаті. 5 серпня їздили в Республіку Карелія, де відбувалося шанування пам'яті жертв Сандармоху. Там в 1937 році розстріляли багато ув'язнених, з них 30% були українцями. Громадські організації, в основному громадська організація Республіки Карелія «Калина», встановили там хрест. Величний такий! Це — найбільш величний пам'ятник у всьому урочищі. Але, треба сказати, продемонструвати українську символіку в Росії дедалі стає не зовсім безпечно.

Олена МАТУСОВА

ПІСЛЯ ОГОЛОШЕННЯ РОСІЙСЬКИМ СУДОМ ВИРОКУ ОЛЕГ СЕНЦОВ І ОЛЕКСАНДР КОЛЬЧЕНКО ПОЧАЛИ СПІВАТИ ГІМН УКРАЇНИ

Військовий суд у російському Ростові-на-Дону засудив українського режисера Олега Сенцова до 20 років позбавлення волі, українського активіста Олександра Кольченка — до 10 років позбавлення волі в колонії суворого режиму.

Як передає власний кореспондент УНІАН в РФ, відповідаючи на запитання судді, чи зрозумілий засудженим вирок суду і строк його оскарження, Сенцов і Кольченко замість відповіді почали співати Гімн України.

Суддя заявив, що засуджені українці мають право оскаржити дане рішення суду впродовж 10 днів після отримання копій вироку.

Режисера Сенцова й активіста Кольченка

російські спецслужби затримали у Криму в травні 2014 року. ФСБ оголосила, що вони є членами забороненої в Росії української організації «Правий сектор». Згідно з версією слідства, активісти планували вчинення диверсійно-терористичних актів у ряді кримських міст, а в подальшому — знищення низки об'єктів життєдіяльності, залізничних мостів, ліній електропередач.

Під час суду Сенцов і один з головних свідків звинувачення, раніше судимий кримчанин Геннадій Афанасьєв, заявили про те, що їх жорстоко катували. Афанасьєв на суді відмовився від своїх свідчень проти Сенцова. Обидва провину заперечують з дня їхнього затримання.

Нескорені Олег Сенцов і Олександр Кольченко

«ВИРОК СЕНЦОВУ І КОЛЬЧЕНКУ МАЄ СТАТИ ВИРОКОМ САМОМУ ПУТІНСЬКОМУ РЕЖИМУ...»

Міністерство культури України висловлює рішучий протест проти рішення, оголошеного 25 серпня 2015 року російським судом щодо ув'язнення українських громадян Олега Сенцова та Олександра Кольченка.

Громадяни України, які не піддалися тиску російської окупаційної влади, за свою проукраїнську патріотичну позицію були незаконно арештовані та безпідставно, за сфальсифікованими матеріалами слідства, обвинувачені у тероризмі.

Суд над політичними заручниками Кремля — режисером Олегом Сенцовим, громадським активістом Олександром Кольченком та іншими громадянами України, які були викрадені і незаконно утримуються на території Російської Федерації, — є показовою розправою над українцями за їхню активну послідовну позицію щодо територіальної цілісності України.

Судовий процес, який відбувся з грубими порушеннями прав людини, застосуванням психологічних і фізичних тортур, не має нічого спільного з правосуддям і є демонстрацією неповаги російської влади до законів та норм міжнародного права.

Отримавши рішучу відсіч Українського народу спробі знищити українську незалежність, путінський режим вдався до методів більшовицького терору і розгорнув жорстоку боротьбу проти українських громадян, митців та інтелектуалів, які виступили проти окупації Криму та російської агресії в Україні.

Поширення тоталітарної практики політичних розправ у Росії є викликом усьому цивілізованому світу і має отримати консолідовану й дієву відповідь міжнародного співтовариства.

Міністерство культури України закликає світову спільноту, всіх людей доброї волі публічно засудити цей цинічний злочин проти українців та вжити усіх можливих заходів для звільнення Олега Сенцова, Олександра Кольченка та всіх громадян України, які продовжують незаконно утримуватися на території РФ.

Вирок Сенцову і Кольченку має стати вироком самому путінському режиму і його апологітам на міжнародному суді, де розглядатимуться злочини Кремля проти України й українців.

«СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У РОСІЇ НЕМАЄ»

Україна вважає вирок, який винесений режисеру Олегу Сенцову у Росії, несправедливим, заявив президент Петро Порошенко під час спілкування із журналістами в Одесі.

«Ні Надія, ні Олег не скоюють жодних злочинів. Це — абсолютно жакхливий вирок. Це — лише підтвердження попереднього суду, підтвердження того, що справедливого суду для українців у Росії немає», — сказав Глава держави.

Президент зазначив, що ніхто і не очікував на інший вирок. «Ви чекали, що держава-окупант і держава-агресор буде судити справедливо? Якого іншого рішення ви чекали від окупанта?» — запитав Петро Порошенко.

Глава держави повідомив, що під час зустрічі у Берліні з керівництвом Франції та Німеччини обговорювалося питання виконання Мінських домовленостей, одним з важливих пунктів яких є звільнення заручників — як тих, хто утримується на окупованій території, так і тих, хто перебуває у в'язницях у Росії. «Ми скоординували наші заходи, які будуть боронити Україну і забезпечувати виконання Мінських домовленостей», — сказав Петро Порошенко.

Відповідаючи на запитання, чи здійснюватиме Україна якісь кроки в відповідь на такий вирок суду, президент зазначив, що наполягання на виконанні Мінських угод і є тими кроками, які спрямовані на звільнення заручників, у тому числі Олега Сенцова та Надії Савченко.

«Впевнений у тому, що ефективні кроки української влади, світової коаліції, яку вдалося створити на підтримку України, забезпечать, щоб Надія Савченко та Олег Сенцов повернулися додому, де їх зустрінуть як героїв», — наголосив президент.

ПАРОДІЯ НА ПРАВОСУДДА

Міністерство закордонних справ України вимагає від Російської Федерації негайно припинити судовий фарс та звільнити Олега Сенцова та Олександра Кольченка. Про

це йдеться у заяві зовнішньополітичного відомства, поширеній його прес-службою.

«Міністерство закордонних справ України висловлює рішучий протест у зв'язку з протиправним та антигуманним рішенням влади Російської Федерації засудити громадян України Олега Сенцова та Олександра Кольченка до 20 та 10 років ув'язнення відповідно, які були незаконно арештовані у травні 2014 року російськими окупантами та безпідставно обвинувачені у причетності до терористичної діяльності», — йдеться у доповіді.

У МЗС наголосили, що неправомірне судове рішення, яке базується на сфальсифікованих матеріалах слідства, отриманих, у тому числі, внаслідок застосування до українських громадян психологічного тиску та фізичних тортур, стало остаточно підтвердженням політичної заангажованості судової системи Росії.

«Виконуючи політичне замовлення влади Кремля, суд повністю знехтував законом, проігнорувавши, зокрема, надані захистом українських громадян докази їхньої непричетності до інкримінованих дій. Такий вирок свідчить про відхід Російської Федерації від принципу неупередженості слідчого процесу та дотримання універсальних норм у сфері прав людини», — наголосили у відомстві.

МЗС України також закликає світове співтовариство «публічно засудити цей цинічний злочин проти основоположних прав людини та посилити політичний і дипломатичний тиск на Російську Федерацію з метою звільнення всіх громадян України, які продовжують незаконно утримуватися на території РФ».

УКРАЇНА ПОДАЄ НА РФ ДО ЄВРОСУДУ ЧЕРЕЗ ВИРОК СЕНЦОВУ

Уряд ухвалив рішення про те, що Україна подає на Росію черговий, вже четвертий, позов до Європейського суду з прав людини через незаконне засудження Сенцова та інших українців.

Про це заявив прем'єр-міністр Арсеній Яценюк на розширеному засіданні уряду за участі голів ОДА, повідомляє кореспондент «Укрінформ».

«Не могу не прореагувати на антилюдське рішення так званого російського показуального суду... Це — політична розправа над українцями. Ця розправа не залишиться поза увагою не лише міжнародної спільноти, але така політична розправа має відповідні наслідки з боку України. Уряд прийняв рішення щодо подачі сьогодні четвертого позову до Європейського суду з прав людини проти Російської Федерації», — сказав він.

«ЦЕ — ВИРОК СУЧАСНІЙ РОСІЇ...»

Протест проти незаконного вироку українському режисеру Олегу Сенцову й активісту Олександрові Кольченку буде донесений до керівництва ООН.

Про це написав голова представництва України при ООН Юрій Сергєєв на своїй сторінці в Твіттері. «Вирок Сенцову і Кольченку — це вирок сучасній Росії. Настане день, і «судді», і «прокурори» неstimуть відповідальність за це замовне судилище», — підкреслив Юрій Сергєєв.

Він також наголосив, що «наш протест проти незаконного і маразматичного вироку Сенцову/Кольченку буде донесений до керівництва ООН та правозахисних організацій».

«Жоден політв'язень України у РФ не зникне з радарів ООН і головних правозахисних організацій світу! Це — не кінець. Їхні прізвища будуть звучати», — наголосив голова представництва.

СПРАВА СЕНЦОВА І КОЛЬЧЕНКА СХОЖА НА ПРОЦЕСИ СТАЛІНСЬКОЇ ЕПОХИ

Міжнародна правозахисна організація Amnesty International заявляє, що вироки, винесені двом українським активістам російським військовим судом, стали результатом несправедливого судового розгляду, за час якого стало відомо про застосування катувань.

«Весь цей процес був влаштований з метою надіслати сигнал. Він був використаний у російській пропагандистській війні проти України і схожий на показові процеси над дисидентами сталінської епохи», — заявив Богдан Овчарук, прес-секретар Amnesty International Ukraine, який був присутній на судових засіданнях.

«Цей процес був глибоко помилковим. Достовірні свідчення про застосування тортур та інших видів жорстокого поводження були проігноровані судом. Як Сенцов, так і один з головних свідків звинувачення, стверджували, що їх катували», — додав він.

Правозахисники наголошують, що будь-які свідчення, отримані через тортури чи інші види жорстокого поводження, мають бути відкинуті, звинувачення у тероризмі мають бути зняті, а Олег Сенцов і Олександр Кольченко мають бути або звільнені, або поставити перед справедливим цивільним судом.

СЕНЦОВ ПРОСИДИТЬ У В'ЯЗНИЦІ НЕ ДОВШЕ, НІЖ ПУТІН — У КРЕМЛІ

Російський письменник Борис Акунін вважає, що український режисер Олег Сенцов пробуде в ув'язненні не довше, ніж російський президент Путін просидить у Кремлі. Про це Акунін написав у Фейсбуці. «Як же соромно за цей час буде потім, якщо вже сьогодні не під силу. Сенцов просидить у в'язниці, сподіваюся, недовго — не довше, ніж Путін у Кремлі», — зазначив він.

РОСІЯ ПОВЕРНУЛАСЯ ДО ЕПОХИ ДОНОСІВ: ЧОЛОВІК ПОСКАРЖИВСЯ ПОЛІЦІЇ, ЩО ЙОГО СУСІДКА... ІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ГУСЕЙ

Житель Владивостока звернувся до поліції із заявою, що його сусіди вживають заборонену у Росії санкційну продукцію. Про це повідомляє місцевий портал «Новини Владивосток».

Чоловік, який проживає у Первореченському районі, зазначив у заяві, що його сусідка їсть гусей, імпортованих, ймовірно, із Польщі, в той час, як сільськогосподарська продукція з цієї країни заборонена до ввезення на територію РФ. Оскільки чоловік підтримує відповідну санкційну політику Росії, він вважав за потрібне повідомити про свої підозри. Крім того, чоловік згадав, що інші його сусіди курять тютюн, який, можливо, також порушує російське законодавство, тому що тютюн може виявитися ввезеним з території Голландії.

На підтвердження цього факту, російський опозиційний політик Олексій Навальний опублікував в Інтернеті фото рапорту, адресованого полковнику поліції, в якому житель Владивостока скаржиться на сусідів за вживання «польських гусей» і куріння «голландського тютюну».

ЕСТОНІЯ ВИРІШИЛА ВІДГОРОДИТИСЯ ВІД РОСІЇ

Департамент поліції та прикордонної охорони Естонії має намір щонайменше дві третини сухопутної частини кордону з Росією обладнати огорожею заввишки 2,5 метра. Про це пише газета Postimees.

«Верхня частина загородження буде посилена колючим дротом. Загальна довжина огорожі становитиме близько 108 кілометрів. На додачу до огорожі передбачається встановити й загородження, що перешкоджає пересуванню диких тварин», — йдеться у повідомленні.

При цьому зазначається, що на заболочених ділянках лінії кордону огорожі не буде, там встановлять тільки прикордонні стовпи і прокладуть контрольну смугу. Для охорони кордону будуть використані також відеокamera і безпілотні літальні апарати, а в акваторії Чудського озера розміщено більш як 600 прикордонних буйків.

Роботи з технічного посилення кордону почнуться у 2018 році, їхня загальна вартість становитиме 71 млн. євро.

Нагадаємо, сучасний потужний комплекс оборонних споруд на кордоні з Росією вже будує Україна. Проект, спочатку названий «Стіна», а пізніше перейменований в «Європейський вал», планується реалізувати за три роки.

РОСІЙСЬКІ ЗМІ ВИПАДКОВО РОЗСЕКРЕТИЛИ ТИСЯЧНІ ВТРАТИ АРМІЇ РФ В УКРАЇНІ

Сайт російського видання «Ділове життя» опублікував дані про кількість російських загиблих і поранених військовослужбовців РФ у ході інтервенції на Донбасі. Про це на сторінках Forbes пише Пол Родерік Грегорі.

Зокрема, як зазначає журналіст, цей матеріал був оперативним вилучений з публічного доступу, проте залишився в веб-архіві Інтернету.

«Так, для сімей загиблих військових, які брали участь у військових діях в Україні, грошова компенсація складає 3 мільйони рублів, а тим, хто отримав інвалідність під час бойових дій, — 1,5 мільйона рублів. Крім того, передбачена виплата контрактникам «бойових» за кожен день перебування в зоні військового конфлікту в розмірі 1800 рублів.

Усього станом на 1 лютого 2015 року вже виплачена грошова компенсація для більш ніж 2000 сімей загиблих і для 3200 військових, які зазнали важких поранень і визнані інвалідами», — йшлося у видаленій статті російського видання.

Раніше, пише Forbes, фахівці-радіологі часто розкривали багато секретів СРСР завдяки моніторингу радянської преси, переважно технічної та фінансової спрямованості. На думку Грегорі, компенсації родичам загиблих російських окупантів мали знайти своє відображення «де-небудь в записках про бюджетні витрати». Згідно з озвученою російським виданням інформацією, витрати на «загиблих і поранених» склали близько 20 млн. у доларовому еквіваленті.

ГААЗЬКИЙ СУД «ПОТРЕНУВАВСЯ»...

Міжнародний арбітраж при Постійній палаті третейського суду в Гаазі постановив стягнути з Росії грошову компенсацію за шкоду, заподіяну екологам Greenpeace.

«Комерсант» нагадує, що у вересні 2013 року активісти Greenpeace спробували провести акцію проти нафтовидобутку в Арктиці на платформі «Прирозломна», що належить «Газпрому», але були арештовані і звинувачені в піратстві.

Згідно з нинішнім рішенням суду, Росія, серед іншого, має відшкодувати витрати від простою судна Arctic Sunrise під час слідства над екологами та суму застави за їхнє звільнення. Розмір компенсації буде визначений пізніше, але, як з'ясувало видання, йдеться про суму близько 7 млн. євро.

Нідерланди, під чим прапором курсувало судно, просили трибунал визнати неправомірність дій російської влади щодо екологів. Зокрема, проти них порушили кримінальну справу за звинуваченням у піратстві (до 15 років позбавлення волі), пізніше справу перекваліфікували на «хуліганство». Екологів відправили в СІЗО в Мурманську, судно помістили в порт під арешт. У кінцевому підсумку російська влада відпустила екологів і судно, але Нідерланди від своїх претензій відмовлятися не стали.

Раніше Міжнародний трибунал з морського права постановив, що при затриманні, розслідуванні, інспектуванні, арешті та процесі проти екологів Росія порушила одразу кілька статей Міжнародної конвенції з морського права.

РОСІЮ ОШТРАФУВАЛИ ЗА ДЕМАРШ

Федерація хокею РФ оштрафована на \$83,5 тис. за вихід національної команди з льоду під час нагородження золотими медалями команди Канади після фінального матчу чемпіонату світу в Празі.

Нагадаємо, 17 травня після матчу, що закінчився поразкою росіян з рахунком 1:6, більша частина російської команди відправилася в роздягальню, не чекаючи церемонії нагородження переможців чемпіонату. На льоду в момент виконання гімну Канади залишилися лише кілька російських хокеїстів. Федерація хокею Росії поклала відповідальність за інцидент на головного тренера національної команди Олега Знарка і колишнього генерального менеджера збірної Росії Андрія Сафронова.

Майбутнє України — в руках покоління Незалежності. Воно — чи не найбільший наш здобуток. І нова Україна можлива, якщо це покоління її не полишить і не уподібниться старим політикам, яких ми, на жаль, маємо у владі й зараз. На цьому наголосив відомий історик, професор Українського католицького університету, директор Інституту історичних досліджень Львівського національного університету ім. І. Франка Ярослав Грицак у розмові з кореспондентом «Укрінформу».

— **Ярославе Йосиповичу, Україна напередодні чи не найбільшого свого свята — Дня Незалежності. По-різному впродовж новітньої історії ми зустрічали цей день, інколи провалили було більше, ніж досягнули. Чи можемо нині, незважаючи на війну на сході, говорити про беззаперечні здобутки?**

— Головних здобутків є два. Першим є той, що Україна стала повноцінним членом міжнародної спільноти. Спроби українців у ХХ столітті утвердити власну державу провалилися не через те, що їхній національний рух був слабким — на території Російської імперії за одним-двома винятками всі рухи були слабкими, — але через брак міжнародного визнання як в Першу, так і в Другу світову війну. Панувала мовчазна згода, що Україна перебуває в зоні інтересів Росії, а тому краще у ці справи не втручатися.

Зараз так не є. І не Україна, а Росія опинилася у міжнародній ізоляції.

Щобільше: вибившись з-під крила Росії, Україна потенційно може стати регіональним гравцем. Ми ж усі розуміємо, що в російсько-українському протистоянні йдеться не лише про долю України чи навіть і Росії, а й про контури майбутньої Європи.

Одним з ключових моментів зростання ролі України в європейській грі стало польсько-українське примирення. Українсько-польський конфлікт називали одним з найдовших в історії Східної Європи. Початок його датують з походу Володимира «на ляхи» 862 року. Коли падав комунізм, було побоювання, що одразу почнеться польсько-українська війна за Львів. Нічого такого не сталося. Навпаки, Польща й Україна дивляться один на одного як на стратегічного союзника, і хто би не прийшов до влади у Варшаві чи Києві, не зникає воля до стратегічного партнерства.

Я весь час порівнюю польсько-українське примирення до французько-німецького.

В такій мірі, як французько-німецьке примирення було наріжним каменем нової європейської спільноти, настільки польсько-українське примирення дає шанс на нову Східну Європу.

— **Коли Ви говорите про роль регіонального лідера, то маєте на увазі Східну Європу?**

— Я маю на увазі той регіон, що є на схід від Німеччини — або, як казали раніше, на «схід від Ельби». Я вважаю, що жодна інша держава у цьому регіоні — ані балтійські країни, ані навіть Польща — зараз не має такої геополітичної ролі, як Україна.

Інша справа, що Україна зараз цю роль не готова виконувати. Тому що вона є слабка, незреформована, обтяжена корупцією. Через це питання внутрішніх реформ України насправді є питанням такої ж геополітичної ролі.

— **Отже, геополітична роль країни визначається її вагою, яка в свою чергу залежить від успішного запровадження реформ. Тим часом для нас гостро стоїть питання, чи не захищаємося ми мало не на старті цих реформ, оскільки реально почалася тільки реформа освіти?**

— Існує поняття так званого історичного стрибка. Економічні історики кажуть, що слабозрозуміті країни, як Україна чи Росія, не можуть наздогнати розвинуті країни еволюційним шляхом. Вони мусять перескакувати.

Я сподівався, що 2014–2015 роки стануть часом цього стрибка. Зараз маю враження, що шанс на стрибок ми вже втратили. Бо радикальні реформи робляться у перший рік — або взагалі не робляться. Ми далі знову приречені на еволюцію, і не знаю, як надовго. Це буде тривалий і болісний процес — замість того, що ми могли це зробити швидко, як, скажімо, це зробила Польща.

Це, звичайно, не така велика втрата, як після 2004 року, коли взагалі нічого не робилося. Тому що зараз все-таки щось робиться. Але сама можливість для стрибка, повторюю, вже втрачена, і ми зараз знову мусимо пристосовуватися до еволюції з усіма її позитивними і негативними наслідками. А негативні наслідки — це політична нестабільність, насамперед.

— **Втрата такої можливості зумовлена чим — інерцією влади?**

— Перш за все, владою. Тому що на неї падає головна відповідальність. Умовою стрибка є прихід нового політичного класу, який різко змінює правила гри. Були надії, що цей уряд і буде урядом такого нового політичного класу. На жаль, ці надії залишилися невиправданими, і наші урядовці знову правлять Україною «в ручному режимі». Я розумію, що частково їх до цього змушує війна. Але, на мою думку, війна — це здебільшого є виправдання, а не причина, принаймні не головна.

На початку цього року я брав участь у виборі голови антикорупційного коміте-

Ярослав ГРИЦАК

НОВА УКРАЇНА БУДЕ, ЯКЩО ПОКОЛІННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЇЇ НЕ ПОЛИШИТЬ...

ту. Мій досвід переконав мене в одному: у нас дуже коротка лавка запасних — тих, хто може чи хоче грати за новими правилами. Експерти з інших галузей кажуть те саме: куди не кинешся, майже нема з кого вибирати. Виглядає, що як тільки Україна дістала волю, у нас запустилася еволюція Дарвіна з точністю до навпаки: у нас у державному апараті виживає і пристосовується той, хто гірший, а не кращий.

— **Ви говорили про два здобутки. Отже, перший — це вихід України на рівень європейських гравців. А другий?..**

— Це — поява нового покоління. Того, що називають поколінням Незалежності. Це покоління за своїми цінностями ближче до своїх європейських ровесників, аніж до нас, старших українців. На це декілька причин. По-перше, це покоління є найбільш освіченим серед тих, які коли-небудь мала Україна. Зараз вища освіта стала майже нормою. За відсотком студентів Україна входить у топ-10 держав світу. Не кажу, що вища освіта в Україні є якісною. Швидше, навпаки. Але теоретики кажуть: чотири роки за студентською лавою навіть у найгіршому виші формують інші цінності порівняно з тими, що у вишах не вчать.

По-друге, це — покоління дигітальне. Його ще називають «поколінням великого пальця» — від частоти вживання великого пальця при наборі текстів на мобільних та інших гаджетах. Воно все пов'язане між собою. Фейсбук, Твіттер, ВКонтакте. А в Фейсбуці немає вищих і нижчих за статусом — там усі рівні. Це означає, що це покоління горизонтальних зв'язків. Для нього чужа вертикальна ієрархія. Тому воно зі скепсисом ставиться до старих партій та інших структур з вертикальною ієрархією, менше ходить на вибори і т.д. Його «стихія» — флешмоб, вуличні акції тощо. Воно має вільний вибір інформації, телевізором його так легко не зазомбуєш. Очевидно, ці зв'язки не обмежуються Україною: Інтернет і все, що з ним пов'язане, є глобальним.

По-третє, у цьому поколінні регіональні відмінності менші, аніж серед старших мешканців України. Наприклад Євромайдану хтось з айтишників надрукував карту України з точки зору майданної спільноти у Фейсбуку і ВКонтакте. Ця сітка покриває усю Україну за винятком Криму і Донбасу. Але навіть у Криму й на Донбасі перевага антимайданної спільноти над майданною не була такою великою, як перевага в усіх інших великих містах майданної над антимайданною — включно з Дніпропетровськом, Одесою і Харковом. Нагадаю про роль харківських та інших «футбольних хуліганів».

Тому це покоління готове до змін. Це не значить, що воно готове воювати: дослідження показують, що на заході це покоління набагато мирніше, пацифістське,

аніж старші покоління. Але воно займається волонтерством та іншою громадською активністю.

У Росії такого покоління не склалося, хоча задатки були дуже подібні. Але там не було бодай тої мінімальної демократії і свободи вибору. В Україні формування цього покоління припало на десятиліття 2004–2014 років, яке як-не-як в Україні було найдемократичнішим десятиліттям, і навіть режиму Януковича не вдалося цього полатати.

— **Ви сказали, що це покоління готове до змін. Тих змін, яких ми чекали 2004 року, на які сподівалися два останні роки?**

— Я припускаю, що якщо це покоління доросте до мого віку, умовно кажучи 45–55-ти років, коли люди переймають владу, то у нас буде нова Україна. Питання тільки в тому, що станеться з тим поколінням за наступні 20–25 років — чи захочуть вони тут залишитися, а ті, хто залишиться, — чи не уподібняться старшим політикам. Це питання є відкритим, бо залежить від того, як розвиватиметься

що після Майдану не створилися майданні політичні сили з тих молодих людей, про яких я казав. Я розумію, що, може, це швидко, треба дати їм більше часу. Але дуже важливо, щоб почали виникати нові політичні сили, які діяли би за іншими правилами.

Зараз я бачу тільки одну партію, яка пробує це зробити. Це — «Самопоміч», яка зараз проводить праймеріз, — а це і є елемент меритократії.

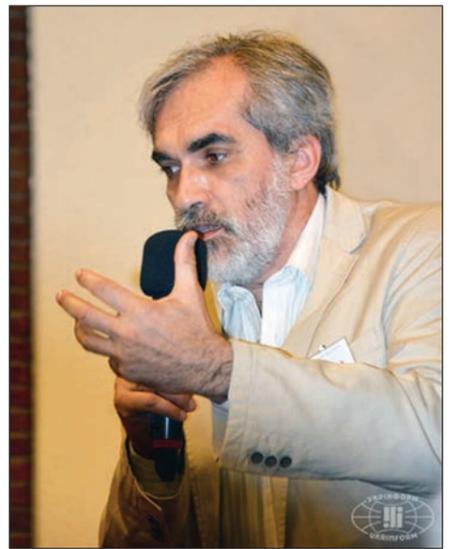
Але, по-перше, нам замало добрих партій на всю Україну. По-друге, я не впевнений щодо майбутнього самої «Самопоміч».

— **Але «Самопоміч» досить популярна, вона має підтримку.**

— Так, вони популярні. Питання в тому, чи це є пік популярності і чи за ним не почнеться падіння. Бо ми маємо приклад «Свободи» чи «Народного фронту».

Наші політичні партії не є тривалими. Не лишилося жодної парламентської партії, яка б існувала не те що 20, а навіть 10 років. Вони виникають і зникають, тому що формуються за тими самими зразками, про які я казав. Йдеться про появу нової політичної партії, нового політичного класу, який формуватиметься за новими політичними принципами.

— **Отже, нове покоління здатне сфор-**

мувати нову Україну не раніше, ніж за 20 років. Тим часом більш-менш успішно еволюціонувати ми будемо за умови приходу до влади нового політичного класу. Яким чином нова партія може сформуватися? На жаль, досі якісь нові яскраві постаті, зокрема й ті, що з'явилися на Майдані, приєднувалися до партій, утворених під старих лідерів.

— Я не знаю, чи за 20 років. Може бути, що за рік чи за 10, а може, й ніколи, принаймні не за нашого життя. Тут ідеться не про точний час, а про історичні можливості. Зараз така можливість є, і я її пов'язую, насамперед, з молодим поколінням. А оскільки це покоління є, і воно доростатиме наступні 20–25 років, то значить, ми можемо розраховувати принаймні на одну стабільну і тривалу тенденцію.

Важливо, чи за цієї тривалої тенденції з'явиться нове вікно можливостей для швидких реформ. Як історик припускаю, що воно може з'явитися після закінчення війни. Хто би не виграв у цій війні, — а я надіюся, що Росія таки програє, — дістане «у винагороду» виснажену країну. Як історик можу сказати, що повоевння і є добра нагода для радикальних змін. Бо реформи починаються тоді, коли є згода: гірше вже бути не може.

Україна як держава приречена бути стаєром, а не спринтером. Забіги на спринтерські дистанції нам, українцям, не вдаються. Ми починаємо з доброго старту — як це було у 1991-му, 2004-му чи 2014-му. Але не доходимо до заявленого фінішу.

Я, однак, залишаюся оптимістом. Я бачу, як від 1991 року зростає рівень проблем і як Україна з цими проблемами справляється. Якщо би я міг чогось побажати українцям, то це слова зі своєї улюбленої футболки, яку вдягаю на себе виключно з особливих нагод: «Зберігайте спокій — і лупайте цю скалу!».

Валентина ПАЩЕНКО

22 серпня 2015 р.

(Продовження.
Поч. у № 34)

Глава 2.

В'ЯЧЕСЛАВ ЧОРНОВІЛ

У 1987 році, після 10 років служби в Управлінні військами Протиповітряної оборони Прикарпатського військового округу, я вирішив перевестись на науково-викладацьку роботу. У грудні 1987 року мене було призначено на посаду начальника радіолокаційного циклу Об'єднаної військової кафедри Львівського політехнічного інституту.

Кафедра знаходилась на вулиці Ватутина (Князя Романа). На моєму циклі навчалось близько 1000 курсантів – студенти 3 і 4 курсів в основному радіотехнічного факультету. А оскільки на моєму циклі була бойова військова радіолокаційна техніка і навчальні стенди з відповідною апаратурою, то ми практичними навичками роботи на бойовій апаратурі закріплювали теоретичні знання студентів, отримані ними на 1-3 курсах. Крім того, мені вдалося впровадити у навчальний процес нові методи викладання навчального матеріалу за допомогою технічних засобів, тому протягом усього заняття увага всіх курсантів була прикута до навчального матеріалу, який було викладено на слайдах і схемах. Такі заняття через слухове і зорове сприйняття студентів надовго закладали в їхню пам'ять навчальний матеріал. Це суттєво впливало на підвищення загального рівня знань випускників Львівської політехніки, тому студенти були задоволені навчанням на моєму циклі, а в деканаті факультету до цього дуже схвально ставились усі викладачі. В інституті все складалось добре, мене було обрано членом Вченої ради радіотехнічного факультету.

Восени 1989 року політична ситуація в Україні сягнула свого апогею й ось-ось могла вибухнути силовим протистоянням між прихильниками влади і їхніми опонентами – народними масами. Звісно, студенти Галичини, Волині, Полісся не стояли осторонь цих подій і на свій розсуд робили політичні акції, вдавались до студентських страйків проти дій влади з придушення демократії в Україні, виступали проти призову на військову службу за межами України тощо.

В силу всіх умов і обставин, що склалися у стінах Львівської політехніки, офіцери-викладачі також не стояли осторонь загальних політичних процесів: природним чином набирала конкретних рис і поляризація політичних симпатій та поглядів на процес демократизації суспільства.

Серед прихильників демократичних перетворень були одні з кращих офіцерів-викладачів Львівської політехніки підполковник Олександр Машкін, підполковник Володимир Кльонон, майор Леонід Кінах, майор Василь Аргунов. Проте більшість військових за походженням і служби в Збройних Силах СРСР дотримувались консервативних поглядів і просто не приймали національного відродження. Мітинги і демонстрації мирного населення під синьо-жовтими прапорами безпідставно прирівнювали

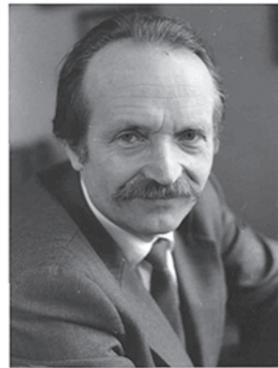
до проявів фашизму. Серед таких офіцерів у запалі дискусій виникали бойові настрої. Так, одного разу викладач автомобільного циклу підполковник Віктор Калюгін навіть погрозило запропонувати: «Пусть командование выдаст нам автоматы и мы быстро разгоним этих бандеровцев, наведем на улицах порядок».

Проте такі заяви я не сприймав серйозно, бо вони були лише проявом побутового невігластва, який ґрунтувався на міфах та незнанні історичної правди і прихованому страху перед новою, ще невідомою національною політичною силою, яка проходила з історичної пам'яті народу і набувала в суспільстві своїх прихильників серед населення Галичини.

Розуміючи, що демократизація буде крахом панування однопартійної більшовицької системи, офіційна влада не спроможна була визнати історичної правди щодо генциду українського народу, скоєного комуністичним

Одного разу, в кінці листопада 1989 року, Антон Шкіряк прийшов на кафедру в піднесеному настрої і повідомив, що колишній політліт підполковник Віктор Калюгін навіть погрозило запропонувати: «Пусть командование выдаст нам автоматы и мы быстро разгоним этих бандеровцев, наведем на улицах порядок».

Ми були вільні від занять, тому швиденько попрямували до місця події, де і відбулось наше знайомство з В'ячеславом Максимовичем Чорноволом. На той час В'ячеслав Чорновіл значився кошегаром котельної військової частини в селі Липники біля Львова і був зареєст-

Чорновіл В.М.

кабінету і вийшов.

На стіні, праворуч від дверей, висіла велика картина, написана олією, де було зображено пораненого козака, який, лежачи під дубом, у страшних муках намагався звільнитися від великого вонона, що націлювався дзьобом в його відкриту рану на грудях. Мені здалося, що ця картина символічно відображає важке, але героїчне життя В'ячеслава Максимовича. Через декілька хвилин до кімнати увійшов господар і приязно спитав про моє враження від картини. Я відповів, що не очікував побачити таку картину в простому помешканні і не встиг ще глибоко осмислити її сюжет, що місце їй у картинній галереї. Натомість я запропонував розглянути деякі питання стосовно теорії держави і права, над якими я працював вже тривалий час і підготував низку статей.

Він взяв їх з цікавістю і заглибився у читання. Через деякий час пролунали уточнюючі запитання, які перешли у цікаву розмову.

До зустрічі з В'ячеславом Максимовичем я вважав, що ми з ним перебуваємо по

своїми пророчими думками про приреченість комуністичного режиму, що невдовзі його буде повалено, а КПРС, як злочинну організацію, буде заборонено.

У листопаді 1989 року таке було дивним чути, але, дійсно, після серпневого заколоту 1991 року КПРС була заборонена в Україні. Далі пан В'ячеслав розповів про діяльність Гельсінської групи, про нелюдські умови допитів та методи протидії слідчим КДБ, про випуск підпільного часопису і про цікаві випадки зі свого тюремного життя. Бесіда була цікавою і затягнулася допізна, що викликало певне невдоволення господарю, пані Ате-ни, яка запропонувала перенести розмову на інший час. Ми домовилися про співпрацю і про наступну зустріч та попрощалися.

Тепер я впевнений, що ця наша зустріч з В'ячеславом Максимовичем була історичною, оскільки наша подальша співпраця дала Україні важливий конкретний результат: збереження громадянського миру шляхом швидкого перепідпорядкування Верховній Раді Украї-

ду про Чорновола: ерудований журналіст, добре розуміє сенс життя, комунікабельний, енергійний борець за щастя рідного народу. КПРС він сприймав як державний репресивний апарат, що тримав у рабстві український народ.

Постать В'ячеслава Чорновола приваблювала тих, хто жадав демократії. Висока працездатність і розум зробили його беззаперечним лідером на політичній арені всієї Західної України. Партійна номенклатура так і не змогла виставити проти нього достойного суперника. В'ячеслав Чорновіл блискуче переміг своїх компартійних опонентів. Говорив він чітко, швидко, впевнено і переконливо.

Його авторитет у народі зростає. Невисокий на зріст і дуже рухливий, В'ячеслав Максимович з великим успіхом проводив мітинги та зустрічі, на яких все густіше майорили національні жовто-сині прапори, і, як наслідок його титанічної просвітницької роботи, – блискуча заслужена перемога на всенародних виборах у березні 1990 року!

Глава 3. НЕБЕЗПЕЧНЕ ПРЮТІСТОЯННЯ

Завдяки Народному Руху і постаті В'ячеслава Чорновола у західних областях вибори 4 та 18 березня 1990 року приводять до влади «українських буржуазних націоналістів», а Львівщина стає острівцем демократії в Україні. Саме це провокує загострення загальнополітичної ситуації в Галичині: комуністи не можуть змиритися з втратою влади, до того ж нова місцева демократична влада приймає рішення про демонтаж пам'ятника вождю світового пролетаріату як такого, що був винним у створенні концентраційних таборів та масових знищеннях безневинних людей і не мав жодного відношення до України. Тому пік політичного протистояння у Львові припав саме на час демонтажу пам'ятника Леніну, на початок вересня 1990 року.

Одного теплого вересневого дня пам'ятник Леніну, що стояв біля оперного театру, оточив невеликий натовп львів'ян. Вони вимагали його знесення, дружно вигукуючи: «Ленін – кат Українського народу!», «КПРС – злочинна організація!». У цей же час з боків вулиць до пам'ятника Леніну підходили організовані й агресивно налаштовані нечисленні групи літніх людей, які спілкувалися російською мовою. Це були осередки Львівської організації ветеранів Великої Вітчизняної війни. Вони наблизились до шільного натовпу біля пам'ятника, підігріваючи себе образливими вигукми на адресу «бандерівців» та «українських буржуазних націоналістів».

(Продовження на 10-й стор.)

Віталій ЛАЗОРКІН

ДЕЯКІ СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ ТВОРЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

режимом, і, залишаючи «білі плями» історії до кращих часів, вона ставила офіцерів Радянської Армії у важке становище противників українського національного відродження. А політична заангажованість і відсутність серед більшої частини офіцераства політичної культури та толерантності до політичних опонентів породжували у них легковірність у силу зброї при вирішенні суспільних проблем, що суперечило здоровому глузду і загрожувало братовбивчому громадянському війну та аж ніяк не сприяло відродженню Української держави.

Загострення суспільно-політичної ситуації породжувало серед офіцерів більше запитань до влади, ніж відповідей, та влада не квапилась їм відповідати, тому настав час, коли треба було самому шукати історичну правду і прийняти її такою, якою б гіркою вона не була. Хтось першим з нас повинен був це зробити і повести за собою інших, щоб не залишити армію в політичній ізоляції від свого народу, а ще гірше – її ворогом.

Все більше стало зрозумілим, що у цей буремний час в умовах політичної дезінтеграції Радянського Союзу хтось має першим взяти на себе історичну відповідальність за долю військових і їхніх родин: армія має бути з народом!

Серед тих, хто підтримував демократичні перетворення і національне відродження, був викладач кафедри майор Антон Шкіряк, син відомого в Україні жіночого лікаря, академіка медичної академії наук Зореслави Антонівни Шкіряк-Нижник, яка жила і працювала в Києві. Майор Шкіряк був одним з небагатьох викладачів, хто на вимог наших студентів-курсантів успішно перейшов на викладання українською мовою.

рований кандидатом у народні депутати України по Шевченківському виборчому округу Львова, де він мешкав.

Цього вечора на зборах виборців він проводив передвиборні дебати з іншим кандидатом у народні депутати України – другим секретарем КПУ Шевченківського райкому партії м. Львова, і на моїх очах це дійство закінчилося переколючою перемогою В'ячеслава Чорновола, що викликало у присутніх відчуття поваги до цього цікавого і загадкового чоловіка. Під час виходу з зали, де шойно відбулись дебати кандидатів у депутати, В'ячеслав Максимович раптом серед присутніх побачив полковника в довгій сірій шинелі та в сірій каракулевій папасі.

Він підійшов ззаду і привітав: «Пане полковнику, доброго вечора!». Відчувши певну незручність від такого вітання, бо не звик до вітання: «Пане полковнику», – звиклим було: «Товаришу полковник!», я розвернувся і побачив обличчя та ширшу усмішку В'ячеслава Максимовича. Після короткої розмови він привітно запропонував зустрітись. Ця пропозиція була мною радо прийнята. В розмові з'ясувалося, що ми мешкали на сусідніх вулицях, тож для зручності домовились про зустріч на квартирі пана В'ячеслава.

Із задоволенням згадую цю першу нашу зустріч, яка тривала десь півтори години і назавжди зблизила нас. У призначений час я натиснув на кнопку дзвінка біля дверей квартири на дев'ятому поверсі шістьнадцятиповерхового будинку, що на вулиці Левітана (Масарика). Двері відчинила дружина В'ячеслава Максимовича пані Ате-на. Побачивши офіцера, вона розгубилася, бо, певно, військова форма не несла їй радості. Усміхнувшись, я дружньо привітався і попросив дозволу увійти, але вона трохи забарилася з відповіддю. Але тут з'явився усміхнений В'ячеслав Максимович, заспокоїв її, провів мене до свого робочого

Полковник Лазоркін В.І.

різні боки політичної «барикади». Та під час розмови з'ясувалося, що проміж нас зовсім немає політичних розбіжностей, незважаючи на те, що В'ячеслав Чорновіл – колишній політичний в'язень, «український буржуазний націоналіст», лідер політичної опозиції, а я – професійний військовий, викладач, бойовий офіцер Військ протиповітряної оборони, заступник секретаря партійного бюро з ідеології досить чисельної військової партійної організації.

Більше того, розмовляючи на різні теми, ми швидко порозумілися із багатьох питань і, врешті, В'ячеслав Максимович торкнувся проблеми здобуття Україною незалежності.

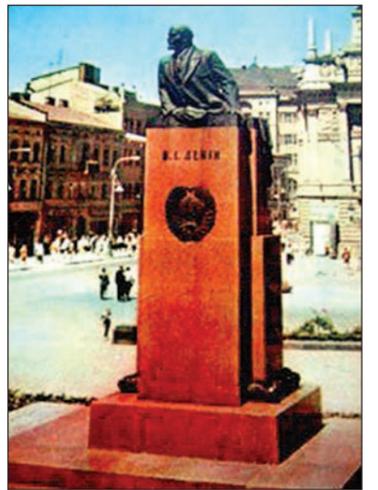
Він з прикрістю у голосі сказав, що, на жаль, старше покоління східних областей не знає історії, живе в облуді комуністичної міфології про «світле майбутнє», дуже консервативне і стоятиме на заваді здобуття державної незалежності. Для подолання цього неподобства знадобляться роки, і тому всю надію він покладає на теперішню студентську молодь, серед якої і його син Тарас, бо молодь більш революційна, вона багато читає і, зокрема, захоплюється творами Донцова.

Пан В'ячеслав мав рацію, і вже у жовтні 1990 року ми переконалися в його правоті: студенти розпочали страйк і домоглися відставки уряду Віталія Масола. Це було потім... А в той вечір пан В'ячеслав поділився зі мною

ни всіх військових формувань, що були дислоковані в Україні, та створення з них національних Збройних Сил. А у той листопадовий вечір 1989 року я йшов з відчуттям, що ця зустріч була навіяна історичним перебігом подій і неминуче мала статися!

До неї ми йшли своїми різними життєвими шляхами. Я, полковник Радянської Армії, син українця із Сумщини, політв'язня кінця 30-х років, міг боротися за демократію і щастя рідного народу в єдиний спосіб – веденням легальної політичної роботи, а старший за мене на 10 років В'ячеслав Чорновіл обрав відкриту боротьбу з тоталітарним режимом, був підданий тортурам і пройшов увесь тернистий шлях політв'язня. На час нашої зустрічі йому залишалося зробити лише декілька кроків для досягнення висот визнаного загальнонаціонального лідера.

Ця зустріч для мене і моїх однодумців мала своє особливе значення. Вона ніби пробрала стіну інформаційної блокади, яку звела навколо В'ячеслава Чорновола офіційна партійно-державна пропаганда. Військовим заборонялося ходити на мітинги, де виступали «так звані демократи» В'ячеслав Чорновіл та Степан Хмара. Партійні органи навмисно організували відеопоказ мітингів з їхнього участю, де не було чути голосів виступаючих, а виступи В. Чорновола та С. Хмари коментували самі компартійні працівники, які не соромились зводити брехню про Народний Рух та сїяти розбрат в аудиторії, звинувачуючи В. Чорновола та С. Хмару у різних гріхах проти радянської влади. Слухачі так і не могли зрозуміти, чому же влада не заарештує цих злочинців, бо у відповідь на це запитання з вуст партократів лунало щось незрозуміле і безпорадне. Та ось, нарешті, ми отримали живу прав-

«Кримська світлиця» публікує газетний варіант книги полковника Віталія Лазоркіна, одного із засновників Збройних Сил України і Спілки офіцерів України, про історію творення Українського війська, і звертається із закликом до видавців та потенційних спонсорів підтримати видання повної версії книги. Звертатися з пропозиціями можна на електронну адресу редакції – kr_svit@meta.ua, або автора – vlazorkin@ukr.net.

(Продовження.
Поч. на 9-й стор.)

Дехто з цих літніх людей намагався розірвати міцне людське коло навколо пам'ятника. Проте їхні опоненти були не менш рішучі у своїх намірах і, зчепивши руки лікоть до ліктя, успішно протистояли намірам ветеранів КДБ завадити демонстрації пам'ятника свого кумира. Через деякий час центральною алеєю головного проспекту Львова від пам'ятника Адаму Міцкевичу у напрямку до пам'ятника Леніну крокував батальйон курсантів Львівського вищого військово-політичного училища, який метрів за 50 до пам'ятника зупинився. Напруження зростало. Вигуки з обох боків лунали гучніше. Різниця у вигуках між прибічниками демонстрації та захисниками пам'ятника була, перш за все, мовною: антиленінці мітингували українською, «стіжкі ленінці» — російською. Перші — це місцеві львів'яни, другі — ті, хто приїхав з різних куточків неосяжного СРСР й оселився у Львові. Виникало логічне запитання: хто ж має рацію? Хто й яку правду захищає? З одного боку, корінне населення Львова виступало з позицій історичної справедливості, вимагаючи покарання злочинної КППС і знесення пам'ятника Леніну, а з іншого, — всупереч історичній правді члени КППС захищали «честь мундира» свого вождя, який заклав початок концтаборам та геноциду українського народу.

З історії широко відомо, що галичани завжди були носіями ідеї державної незалежності України, за що і страждали від завойовників. Так, у 1918 році війська Червоної Армії Російської Федерації під командуванням Муравйова захопили Київ, а потім і всю територію України. Згодом Росія втрачає Галичину, яку Ленін змушений був віддати заради спасіння своєї кривавої влади, що встановила жорстокий терор проти мирного населення на захоплених землях.

Також стала відомою трагічна доля Української Галицької армії, більша частина вояків якої була розстріляна або померла у радянських таборах, так само, як і доля понад 200 тисяч галичан, що були вивезені наприкінці сорокових років до Соловків та до Сибіру під час колективізації, що насаджувалася в Галичині самим Микитой Хрущовим. Саме у ті часи і був встановлений цей пам'ятник Леніну як символ перемоги більшовицької окупаційної влади на Галичині.

Тим часом, до кола прибічників знесення пам'ятника Леніну наблизилася група працівників штабу ПриКВО і рішуче силовим тиском почала розмикати його. Неабияку силу показав «вірний ленінець» генерал Куниця А. М., який почав власноруч відштовхувати прибічників знесення пам'ятника від мармурового п'єдесталу. Політичне протистояння у самому центрі старовинного Львова наближалось до своєї кульмінації, до можливої бійки та кровопролиття.

Проте дуже своєчасно політичну мудрість проявив командувач військ ПриКВО генерал-полковник Скоков Віктор Васильович, який уважно відслідковував перебіг подій у центрі міста й у

цей критичний момент наказав начальнику ЛВВПУ негайно прибрати з місця подій курсантів, захищаючи їх від заплямування своєї честі антинародними діями.

Це рішення зрівняло сили політичних супротивників та зняло подальше загострення ситуації.

Зі свого боку добру волю та миролюбність виявили і демократи: вони раптом розступилися, гнівно кидаючи в атакуючих свої гасла: «Геть Леніна зі Львова!», «Забірайте геть свого ідола-кровопивцю!», «КППС — злочинна організація!» і розійшлися, отримавши моральну перемогу.

Врешті, нова влада офіційно прийняла рішення про знесення пам'ятника Леніну, і 14 вересня 1990 року у присутності 50-тисячного мітингу львів'ян кам'яного ідола у Львові не стало. Під час демонстрації присутні з жахом побачили, що фундамент під червоним мармуром пам'ятника Леніну був збудований з надгробного каменю па-

року з центральних і східних регіонів Радянського Союзу за рознарядкою державних і партійних органів та які не поділяли історичної ностальгії корінних львів'ян.

Більше того, багато з них просто боялися історичної пам'яті міста, бо були причетні або знали про тортури від НКВС у період 1939-1941 та повоєнних років, розстріли професури Львівської політехніки та інших невинних, арешти і депортацію львів'ян до Сибіру та на Соловки.

Львів'яни пам'ятали і те, як співробітники НКВС заселяли центр Львова: завозили свої родини у повністю мебльовані квартири цілих будинків, які вони звільнили від власників арештами, репресіями і відправленням до концтаборів, звідки вже ніхто і ніколи не повернувся до рідних львівських домів, де залишили улюблені книги, меблі, одяг, посуд. Дуже злякалися у березні дев'яностого старі енкаведисти перемогли на виборах «українських буржуазних націона-

генерал-полковник Скоков В. В. дотримуватися політичного нейтралітету.

На Львівщині чисельно поширюється і зміцнюється Народний Рух України «За перебудову».

Восени 1990 року Львівська політехніка демократично обрала новим ректором професора Юрія Рудавського, а більшість членів майже тисячної партійної організації політехнічного інституту припинили своє членство в КППС. Багато партійців із місцевих перейшло до Народного Руху України. Суспільно-політична ситуація ще більше напружилася і політичне протистояння загострилося. Стало відомо, що компартійний лідер Львівщини В'ячеслав Секретарюк все частіше навідується до Москви. Серед партійної номенклатури хвилювання і розгубленість, чому Михайло Горбачов не припинить цей «розгук демократії» і не введе жорсткий режим партійної влади або надзвичайний стан? Та він весь час запізнюється. 19-та партійна конференція КППС не дала відповіді на гострі запитання, поставлені самим життям, а це тільки спонукало «низи» до активності та сприяло розквіту демократичних перетворень суспільства.

На заході України серед військових також зростає напруга: народ блокує обліскові комат та штаб ПриКВО, де в затишних кабінетах — колеги, з якими поєднана служба, професійна справа і членство в КППС, а за вікнами вирує життя: проходять мітинги і демонстрації під синьожовтими прапорами, студентські страйки, народ славить традиції національно-визвольної боротьби, вимагає для України державної незалежності. Така реальність буття кінця 90-х. Для військових неминуче наближався час вибору — бути з народом чи з КППС?

Вирій нового життя не оминув і мою Об'єднану військову кафедру Львівської політехніки.

З ініціативи студентського братства Львівщини було вирішено широко популяризувати історію українського війська, а військовій кафедрі перейти на викладання українською мовою.

В інституті почалася реалізація цього рішення, і всі кафедри поступово опанували викладання українською мовою, бо для львів'ян це було принциповим і життєво важливим питанням.

Одного дня група студентів звернулася до мене, як до начальника військового циклу протиповітряної оборони, з пропозицією встановити у приміщенні циклу стенд з історії українського війська і розглянути питання про викладання спеціальних дисциплін українською мовою. Я розумів, що військова кафедра за своїм особовим складом, який складався переважно з офіцерів росіян, ще не готова була сприйняти до виконання рішення студентського братства, проте процес демократизації суспільства вимагав йти їм назустріч в ім'я суспільної злагоди та єднання армії і народу.

Переді мною зненацька постала конкретна політична проблема. Звичайно, я міг відправити студентів подалі до начальства і на нього перекласти головний біль, або,

тверезо зважити на обставини, самому знайти рішення цієї проблеми. Я вислухав пропозиції студентів і не побачив у них нічого поганого. У загальному я схвалив ініціативу студентів, привів їх до загального широкого коридору, де між заняттями проводилось щоденне шиккування навчальних взводів, показав їм ряд усіх стендів, на яких розміщувались матеріали партійних з'їздів і постанов ЦК КППС. Один з них я виділив для популяризації історії українського війська. Єдиною моєю вимогою до ініціаторів цієї ідеї було те, щоб матеріали про історію українського війська були змістовні й оформлені не гірше, ніж матеріали партійних з'їздів.

Студенти дотримали слова, і цей стенд став першим стендом з історії українського війська у навчальних закладах України. Він відіграв певну роль у відродженні національної військової свідомості серед студентської молоді Львівського політехнічного інституту не тому, що він мав вичерпну історичну інформацію, а тому, що це сталося саме у Львові в умовах радянської влади!

Та ця подія вкрай негативно була сприйнята військовим керівництвом і роздратована заступника командувача військ Прикарпатського військового округу з вищих навчальних закладів генерала Рибяка І. О., який наказав начальнику Об'єднаній військовій кафедрі Львівського політехнічного інституту полковнику Якубову В. М. негайно ліквідувати цей стенд, а на мене накласти стягнення. Проте студентське братство дало достойну відсіч намаганням цього генерала, і стенд успішно дочекався своєї легалізації у незалежній Україні. А накласти на мене стягнення було марною справою, бо, по-перше, усі студенти мого циклу ніколи не пропустили навчальних занять, а по-друге, успішність навчання на моєму циклі була найвищою, а викладання проводилося із застосуванням передових на той час методів навчання.

Найбільших досягнень у цьому домігся старший викладач мого циклу підполковник Кльонов Володимир Леонідович, один з кращих методистів кафедри, принципівий і висококваліфікований офіцер. Він один з перших у військових вишах України переклав українською мовою і вдосконалив підручник з вивчення радіолокаційної станції П-18, що широко застосовується у Збройних Силах України.

До цієї РІС у 1990 році ми створили імітатор повної повітряної обстановки зі змінними параметрами трас повітряних цілей та електронних завод для підготовки бойових розрахунків РІС. Аналогів такого імітатора на той час не було у військах Радянської Армії. Та через бурхливий перебіг політичних подій в Україні і мою активну участь у них, я не встиг імітатор повної повітряної обстановки оформити як винахід, про що, звичайно, жалкую, але, як показали подальші події суспільного життя, 1990 рік став роком перших практичних кроків зі створення національних Збройних Сил України.

Глава 4. ПОЧАТОК ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ

У липні 1990 року, серед іншого, відбулася цікава зустріч, яку мені влаштував командир підрозділу окремої ракетної бригади з міста Не-

Капітан Володимир Фукс, 1991 рік, м. Львів

стерів (Жовква) капітан Володимир Фукс, демократично налаштований офіцер. Якось Володимир запитав, чи можна мене познайомити з головою нещодавно утвореного Львівського обласного громадського Комітету за відродження української національної армії Сергієм Рудюком.

Я погодився на зустріч, тому що мене зацікавило, а що ж такого значущого з питань відродження армії може робити організація під орудою молодого викладача історії Львівського медичного училища.

Зустріч відбулася у моєму робочому кабінеті на Об'єднаній військовій кафедрі Львівської політехніки, в старовинному будинку історичного значення по вулиці генерала Ватутіна, у приміщеннях якого до 1939 року були розташовані міський суд і тюрма. На початку двадцятого століття саме тут був засуджений і відбував ув'язнення великий українець, філософ і письменник Іван Франко.

Пан Сергій по-діловому розповів мені про мету і завдання діяльності Комітету та кого він об'єднує. Він запросив мене на чергове засідання організації як військового професіонала послухати і надати свої рекомендації щодо вдосконалення роботи Комітету. Мені стало цікаво, про що можуть вести дискусії далекі від армії цивільні особи з питань відродження українського війська. Навіть виник сумнів, наскільки серйозна ця організація, чи не є вона черговим збіговиськом дилетантів та політичних популістів, які можуть тільки зашкодити мирному перебігу суспільних подій?

У призначений день і час я навідався до Комітету. У кімнаті сиділи молоді та літні люди. Засідання вів Сергій Рудюк, який радо привітав і відрекомендував мене присутнім. Сумніви були марними. Члени Комітету хоч і не були фахівцями військової справи, але були достатньо думцями, що Україна, як складова великої Радянської імперії, не має власних Збройних Сил і національної еліти — українського офіцера, а тому проблема відродження національних Збройних Сил має бути вирішена разом із створенням Української держави.

(Продовження буде)

Підполковник Володимир Фукс, фото 2011 року

Начальник табірної збори студентів Львівської політехніки полковник В. І. Лазоркін ставить завдання на проведення занять

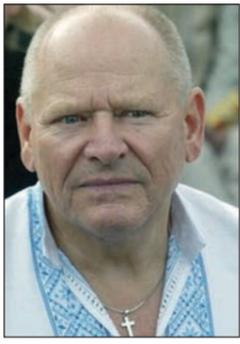
м'ятників старих могил Личаківського кладовища.

Цей факт викрив ще одну антинародну сутність окупаційного владного компартійного режиму, який, давши свою згоду на руйнування могил Личаківського цвинтаря, цинічно знехтував загальнонаціонально свячено, де поховані відомі історичні постаті Українського народу, серед яких і Іван Франко з усім нам знайомим пам'ятником каменяря.

Ця звістка викликала чергову хвилю протесту мешканців Львова проти комуністичного режиму і ще більшу розгубленість у стані його прибічників. А тим часом, вплив демократичних сил на чолі з В'ячеславом Чорноволом серед населення Львівщини зростає. Вулиці старовинного міста все частіше ставали свідками появи організованих груп молодих людей, які проходили повійськовому чіткою ходою під жовто-синім прапором, над яким блищав золотавий тризуб, герб Української народної республіки. Свою ходу ці молоді люди супроводжували гарним співом пісень Української повстанської армії. Складалося враження, що історія повернула до Львова початок двадцятого століття, коли місцеве студентство вступало до Української Галицької армії для захисту молоді Української держави.

Така ситуація в Львові 1990 року була дуже незвичною і неоднозначно сприймалася 800-тисячним містом, оскільки його доброю половиною склали мешканці, що з'явилися тут з приходом Червоної Армії в 1944 році і ті, хто приїхав після 1944

МИКОЛИ ЖУЛИНСЬКОМУ — 75!

Міністерство культури України привітало з ювілеєм видатного українського вченого й громадського діяча Миколу Григоровича Жулинського, якому 25 серпня виповнилося 75 років.

Микола Жулинський — визначний український вчений-літературознавець й громадський діяч, доктор філологічних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН. Микола Григорович виступив одним із ініціа-

торів створення Міжнародної асоціації українців, є членом Української всевітньої координаційної ради. Очолював редакцію Зводу пам'яток історії та культури України. Має високі державні відзнаки та нагороди — Орден князя Ярослава Мудрого V ступеня, Ор-

ден «За заслуги» III та I ступенів, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка в галузі літературознавства та мистецтвознавства.

У листопаді 1993 р. Світовий конгрес вільних українців відзначив Миколу Жулинського найвищою нагородою закордонних українців — медаллю Св. Володимира за визначний внесок у наукову і політичну діяльність.

Є автором понад 700 наукових статей, огля-

дів, рецензій та монографічних досліджень. З нагоди ювілею науковця у виставковому залі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Національній парламентській бібліотеці України розгорнуто книжкові виставки.

Вітаємо Миколу Григоровича з ювілеєм, зичимо нових творчих здобутків, міцного здоров'я та мирного неба над головою, говориться у привітанні, розміщеному на офіційному сайті Мінкультури.

Редакція «Кримської світлиці», яку пов'язують з ювіляром давні дружні і творчі стосунки, щиро вітає шановного Миколу Григоровича, нашого авторитетного читача й автора, зі славною датою! Бажаємо козацького здоров'я, творчої снаги і нових книг, якими письменник і вчений завжди так щедро ділився з нашою «Світличною» бібліотекою. Нехай же настане в Україні та мирна пора, коли українські газети й бібліотеки вийдуть у Криму із підпілля, і ми знову отримаємо на редакційну кримську адресу пакуночок із щойно віддрукованими книгами з таким знайомим автографом — «Бібліотеці славної «Кримської світлиці» — щиро Ваш Микола Жулинський». І для Миколи Григоровича, і для кримчан, і для всіх українців — це буде найкращим подарунком!

ВІН БУВ АД'ЮТАНТОМ ПЕТЛЮРИ...

Нещодавно на електронну адресу «Кримської світлиці» надійшов ось такий лист:

«Допоможіть, будь ласка, в пошуку інформації про рідного брата мого діда Юрія Гасенка. У вашій газеті за 1994 рік була стаття «Ювілей українського винахідника з Криму» (До 100-річчя Ю. Гасенка). Підкажіть, де можна побачити цю статтю? Можливо, ви можете вислати її копію? Дякую! Олена Юрївна».

На щастя, у цій «кримській окупації і київській блокаді» (про поневіряння «Кримської світлиці» й усіх інших видань мінкультурного газетно-журнального видавництва вже не раз повідомлялося) нам все ж вдалося зберегти архів газети. Ми відшукали у пошкодженій підшивці (минуло ж більше 20 років!) ту замітку про Ю. Гасенка і відіслали копію пані Олені з проханням поділитися інформацією про результати її пошуків, бо тема видалася дуже цікавою.

«Шановна пані Олено! Тільки ширшої поваги заслуговує Ваше прагнення очистити історію Вашої родини від «білих плям», — відписали ми нашій читачці. — Може, варто знову звернутися до читачів, краєзнавців, як було у тій першій публікації в «Кримській світлиці»? Ми можемо її повторити і додати те, що Ви нам надішлете. Можете розповісти

Юрій (Георгій) Гасенко, 1919 р.

про себе, звідки Ви, хто за фахом — це, звісно, на Ваш розсуд. У будь-якому разі, ми раді, що збереглася ця публікація у «Світлиці» і ми хоч чимось Вам посприяли».

Відповідь не забарилася — Олена Юрївна надіслала деяку інформацію про Ю. Гасенка, а головне — унікальні фотографії. «Дуже дякую Вам за увагу до нашої історії. Думаю, було б непогано, якби Ви змогли розповісти ще раз про Юрія (Георгія) Гасенка, додавши фото. Таких людей треба пам'ятати, — написала Олена Юрївна. — Що стосується мене, то не хотілося б розповідати про себе та свою родину публічно, але ми були б раді познайомитися з дітьми та онуками Юрія (Георгія), якщо вони в нього є».

Можу ще зазначити, що вже вдруге за сотню років доля розділила нашу родину. Сподіваюсь, весь цей жах скоро скінчиться і мої діти не будуть розшукувати своїх родичів по всьому світові...» — додала пані Олена.

Ми публікуємо сьогодні архівну статтю з «Кримської світлиці» та надані п. Оленою матеріали і закликаємо читачів — краєзнавців, істориків підтримати її у цих пошуках. Адреса для зв'язку — gasenko_toma@mail.ru

GEORGE DE GASENKO, INVENTOR DE LA "PULGA DEL MAR"

Фото Юрія (Георгія) Гасенка (орієнтовно — 1930 р.) з Інтернету із статті про придуманий ним унікальний човен

ЮВІЛЕЙ УКРАЇНСЬКОГО ВІНАХІДНИКА З КРИМУ

Уперше ім'я Юрія Гасенка потрапило мені на очі, коли я знайомився з комплектом «Дніпропетровської газети» за 1942 рік. Стаття називалася «Українські емігранти-винахідники» і була вміщена 8 вересня 1942 року. В ній повідомлялося, що проф. д-р С. Наріжного у своїй великій праці «Українська еміграція», що оце цими днями вийшла, подаючи докладні відомості про культурно-національну і наукову працю українців за кордоном, присвятив також чимало місця й українцям — емігрантам-винахідникам. І далі на фактах з книги С. Наріжного була побудована уся стаття. У ній і згадувалося про Юрія Гасенка з Криму — винахідника так званої «морської блохи», тобто особливої конструкції морського човна.

Згодом мені вдалося докладніше дізнатися про книжку Симона Наріжного. Про це цікаво написав на сторінках «Сучасності» Микола Мушинка — завідувач відділу кафедри україністики філософського факультету університету імені П. Й. Шафарика

у Пряшеві (Словаччина). Отже, книга Симона Наріжного «Українська еміграція» вийшла 1942 року в Празі. Цю солідну 606-сторінкову працю, яка містила огляди усіх закордонних українських організацій та установ, списки, біографії та навіть фотографії всіх українських діячів міжвоєнного періоду (у книжці вміщено 834 індивідуальні та групові фотографії), слідчі органи вважали «біблією українського буржуазного націоналізму». Вона, пише Микола Мушинка, ніби служила «картотекою» для органів НКВС та контррозвідки.

А прислужився до видання книжки відомий видавець Євген Вировий, про якого на першій сторінці видання говорилося: «Згадуючи з признанням ініціатора й учасників цього видання, автор з особливою вдячністю зазначає тут видавничу відважність п. Євгена Вирового, який з великим умінням і жертвенністю зорганізував видання цієї книги, вложивши в ту справу багато власної праці, часу й коштів».

Історик, бібліограф, дослідник української еміграції у світі, С. Наріжного народився 1898 року на Полтавщині, а помер 1983 року в Сідней (Австралія). У виданій 1993 року в Києві книжці «Українська культура. Лекції за редакцією Дмитра Антоновича» С. Наріжному належить розділ «Українська преса».

Складніше було довідатися про винахідника Юрія Гасенка. Коротку інформацію про нього і портрет вміщено в першому томі «Енциклопедії українознавства», виданому 1955 року на Заході і перевиданому 1993 року у Львові. Ось ця коротка замітка:

«Гасенко Юрій (1894–1933), інженер, член дипломатичної місії УНР в Румунії, винахідник моторового човна (т. зв. «морської блохи»); автор новел і оповідань для дітей («Ная з джунглі»).

Оце, на жаль, і вся інформація.

Нинішнього року виповнюється 100 років з дня народження Юрія Гасенка. Може, це стане поштовхом для пошуків кримських краєзнавців?

Микола ЧАБАН
м. Січеслав
(«Кримська світлиця»,
23 квітня 1994 р.)

РОЗПОВІДЬ ОЛЕНИ ЮРІВНИ:

«Історію про старшого брата свого діда я з дитинства чула від свого батька Гасенка Юрія. Народився він у 1931 році. Його батько, Олександр (1902 р.н.), загинув у перші дні війни на кордоні в Чернівцях, де служив в УНКДБ».

Бабуся мого батька, Меланія Петрівна (мати Юрія та Олександра, вона мешкала разом з сім'єю свого молодшого сина), розказала своїй невістці Катерині про те, що в її чоловіка є старший брат. Він народився в 1894 році на Кавказі, виховувався в родині свого батька (ім'я нам не відоме — він був мусульманином, князем, проте за революційну діяльність був засланий до Сибіру, де і загинув). Юрій здобув гарну освіту, служив у царській армії. Мав кардинально різні погляди на політику тих часів зі своїм молодшим братом Олександром (який, між іншим, вже виховувався матір'ю, бо батько був засланий). Розказала Меланія і про те, що вона одного разу отримала вісточку від Юрія, який емігрував у Францію та створив там якогось човна. Ото й усе, що знали ми на той момент, коли розпочали пошуки.

Пізніше, коли я знайшла інформацію в Інтернеті про Юрія (Георгія) Гасенка — ад'ютанта Петлюри, навіть спочатку не припустила, що він і є дядько мого батька (який, між іншим, названий Юрієм на його честь). Вже потім я знайшла інформацію про те, що Юрій (Георгій) створив човна «Морська блоха», що був сином турецького бєя та матері-українки. Відкинули ми всі сумніви тоді, коли знайшли в Інтернеті фото дорослого Юрія, де він дуже схожий на себе маленького (фото з сімейного архіву збереглося завдяки дідові матері, Катерині)».

ІНФОРМАЦІЯ З ВІКІПЕДІЇ:

Гасенко Юрій (Георгій) В. (1894–1933, Франція) — український політичний і культурний діяч, письменник і журналіст, дипломат. За освітою — інженер. Винайшов особливу конструкцію човна — т.зв. «морську блоху». Також займався авіатехнікою. Перебував у чині штабс-капітана царської армії.

Член УСДРП. У 1917 р. — особистий ад'ютант генерального секретаря військових справ Симона Петлюри. Наступного року — член делегації УЦР на мирних переговорах у Бресті. Висловлювався проти союницьких відносин з Росією.

У роки Української Держави та УНР — чиновник особливих доручень при міністрі закордонних справ. Займався організацією Українського інформаційного бюро за кордоном,

Юрій Гасенко — голова дипломатичної місії УНР в Яссах

Юрій Гасенко з матір'ю (сімейний архів)

Брат Юрія (Георгія) Гасенка — Олександр, прадід п. Наталії (фото з сімейного архіву)

також виконував дипломатичні та розвідувальні доручення у Швейцарії, Франції, Австрії, Німеччині, Італії, США.

У 1919–1920 рр. — за різними даними — співробітник посольства або посол у Румунії. Потім перебував у еміграції в Німеччині та Чехословаччині.

Член Союзу українських журналістів і письменників у Відні.

З 11 березня 1920 р. — голова Українського національного аероклубу у Відні.

Автор новел і оповідань для дітей.

Помер у Франції. Батько — дворянин, виходець з Туреччини, революціонер, був засланий до Сибіру, звідки не повернувся.

Мати — Гасенко Меланія Петрівна, навчалася в пансіоні шляхетних дівчат, здобула гарну освіту, будучи дочкою ветерана Кримської війни. Знала декілька іноземних мов.

Брат — Гасенко Олександр Олексійович (02.08.1902–22.06.1941), очолював Герцаївський РВ УНКДБ Чернівецької області.

Печатка Державної канцелярії Директорії УНР (1919)

Телеграма Української Директорії голові дипломатичної місії УНР в Яссах Г. Гасенку в справі Хотинщини

По одержанні офіційним відомостям від української влади в Хотинському повіті румуні чинять насильства над українським населенням, як, наприклад, вбивають жінок, дітей та палять села. негайно вживте заходів перед румунським урядом про припинення цих насильств.

Міністр закордонних справ
О. Мицюк.

Київ, січень 1919 року

Це фото і датовану січнем 1919 р. телеграму Української Директорії голові дипломатичної місії УНР в Яссах Юрію Гасенку знайдено у книзі В. Старика «Від Сарая до Парижа. Буковинський Interregnum 1914-1921»

МИ ЙДЕМО

Ми йдемо по Україні: від степів до гір, від лісів до морів — звідусіль виходимо на прадавні шляхи, і немає нам ліку. Ми чинимо волю наших пращів, це вони нас послали у путь, щоб ми йшли нашою віковичною землею із нашими багатолюдними містами, із нашими тихомрійними селами, із нашими золотOVERХИМИ церквами. Ми гордо йдемо шляхами України: ви, які виглядаєте у вікна, як сусіди, щоб подивитись на нас, гордо йдучих, ви, які визираєте з-за рогу, як вороги, щоб подивитись на нас, гордо йдучих, — ви всі бачите, як ми гордо йдемо дорогами України. Ми йдемо, не вимагайте від нас доказів нашої прихильності до руху, не вимагайте пояснень причин, що привели нас у рух. Марна ваша справа — виставляти проти нашої ходи контраргументи, що ви їх здобуваєте із мертвих джерел, намагаючись зупинити нашу ходу, марна ваша справа — ми йдемо. Ми йдемо по Україні, пов'язані вишиваними дівочими руками рушниками, і радість сяє в наших очах.

САМОВБИВЦІ

Ми — репані жителі Хохландії, ми — хохла з обвислими вусами, ми — ледарі і боягузи, ми — куркулі і підкуркульники, ми — бандити, зрадники, поліцаї, ми — мазепинці, ми — петлюрівці, ми — бандерівці, — нам нічим оборонятися від нападів, від будь-яких образ, кинутих нам ким не заманеться: наша артилерія — чумацькі випражені вози, що поцілюють задерними догори дишлами у ворога, який наступає на нас нізвідки і звідусіль, наша авіація — вітряки, сконцентровані на одному бойовому аеродромі — у музеї народної архітектури просто неба. Нам немає місця на своїй землі, нам нікуди подітися у цьому світі: ми емігруємо лише до давньої Греції, розгорнувши Гомерову «Іліаду», — аби вжити — ми себе вбиваємо: стираємо своє ім'я — ім'я українця — з лиця землі, як власний плювок, ми відмовляємося від своєї мови, як від якогось нездійсненого злочину, в якому нас ніби звинувачують, ми відмовляємося від рідної домівки, стіни якої уже не захищають, — ми — самовбивці.

БЕЗ ІМЕНІ

Викрали моє ім'я (не штани ж — можна і без нього жити!). І тепер мене звуть — той, у кого ім'я викрадено. Я вмю сіяти і мурувати білі стіни, і коли я посію, то всі дізнаються, що сіяв той, у кого ім'я викрадено, а на білих стінах я завжди пишу: стіну вибудував той, у кого ім'я викрадено. Привітальні телеграми і листи йдуть уже на моє нове ім'я, на ім'я того, у кого ім'я викрадено. Уже всі примирилися (бо ж і сам давно) із моїм новим ім'ям. Дружина теж звикла. Тільки от не знаю, як бути дітям, як їх кликатимуть по батькові?

Василь ГОЛОБОРОДЬКО

Він — знаний український письменник, лауреат Шевченківської премії 1994 року. Василь Стус називав його серед своїх найулюбленіших поетів, а Оксана Забужко вважає «одним із найвидатніших українських поетів ХХ століття». Але Василь Голобородько, схоже, досі не є пророком у своїй Вітчизні. Перша його поетична збірка вийшла у США (1970), а в Україні він близько двадцяти років був під пильним оком КДБ: йому не давали здобути вищу освіту, публікуватися, отримати достойну роботу. А нині поет знову у ролі вигнанця, бо війна на Донбасі примусила його покинути батьківську хату в селі на Луганщині, власну квартиру в Луганську і поспіхом утікати від бомб та снарядів. Ми зустрілися з Василем Голобородьком в Ірпінському будинку творчості Спілки письменників, де «вимушений переселенець» живе вже більше року. Розмова наша — свідомо не так про літературу, як про Донбас, про Україну, про війну.

ними робити, з керівництвом, маю на увазі, не з рядовими.
— А що треба робити?
— Звільняти і замінювати патріотами, тими, які воювали. От усіх добровольців та й військовозобов'язаних, які були в АТО, всіх їх підряд брати в наші училища (*військові, силових відомств, — ред.*), а потім уже серед них робити відбір. Ось прозвучало у пресі, що вже беруть учасників АТО в силові структури, це дуже добре. Там мають бути патріоти.

Василь ГОЛОБОРОДЬКО

ПЕРШИМИ СЕПАРАТИСТАМИ БУЛИ ЗРАДНИКИ З ЛУГАНСЬКОГО СБУ

КИМ ЗАМІНИТИ ЕЛІТИ З ПІСУАРІВ?

«Ой, а я фрак і метелика в Луганську залишив», — жартує Василь Голобородько, дізнавшись, що ми удвох із фотокором. Там же в луганській квартирі зосталося й чимало необхідних для роботи речей: принтер, комп'ютер, його бібліотека і «всьо, нажите непосильним трудом: куртки замшеві в кількостях дві штуки» — знову він усе зводить на жарг.

— Василю Івановичу, чому, на вашу думку, оця війна точиться нині саме на Донбасі? Адже у нас є й інші регіони зі спільним з Росією кордоном — ті ж Чернігівщина, Харківщина...

— У Харкові місцева влада спільно з їхніми найбільшими бізнесменами швидко зуміли взяти все під контроль. А в них же теж починалося там — ота так звана республіка «ХНР».

— Ви вважаєте, це залежить від місцевих еліт?

— Від них також. Просто територія Донеччини, Луганщини давно вже була віддана центральною владою місцевим «правителям» — Януковичу, Єфремову та іншим. А чого? Вони допомагали Кучмі стати президентом, бо там конкуренція була у нього з Симоненком, з комуністами, тож тоді ще губернатор Янукович підтримував, дав голосів на користь Кучми, просто дав, усе ж фальсифікується, підташовується... А за це Кучма на знак вдячності поставив його потім прем'єром. Тобто та територія була віддана місцевим.

— Але чому ж вони так сильно були зорієнтовані на Росію?

— Ця так звана еліта, вона не була насправді зорієнтована так, вони ж ніде про це не заявляли, про автономізацію. Один раз ото в 2004 році в Северодонецьку, як зібралися...

— Про ПІСУАР?

— Так, я думаю вони тоді просто лякали центральну владу.

— А це не був такий дзвіночок тривожний уже тоді?

— Може, але серйозно ніхто не сприйняв цього, або ж у Києві не було тоді людей, які могли серйозно сприйняти. В СБУ чи в інших структурах. Воно ж ось тепер проявилось, чий були силовики, військові...

— В одному з інтерв'ю вже після переїзду з Луганська ви сказали, що вернулися б, якби там було наше СБУ.

— Так, українське, яке б керувалося нашими законами, Конституцією й уособлювало нашу владу.

— Але ж хіба можливо так швидко очистити силове відомство?

— Та ні, тим більше, що не тільки в СБУ, в усьому суспільстві чистка потрібна. Як колись от говорив, що із цими військовими непатріотич-

От, наприклад, однією з умов при наборі поліції в Києві, отієї нової, було те, що поліцейські повинні володіти державною мовою. Набрали. Але тепер я вже чую — вони не завжди розмовляють українською. Не витримали цієї вимоги.

ПРО МОВУ І САМОВИЗНАЧЕННЯ

— Мабуть, не дуже жорстко вимагали...

— Тут головне, щоб керівництво проводило потрібну політику, — спрямовану на таку раціональну, поступову українізацію, не насильницьку. Не так навіть важить, українськомовні ті керівники і політики чи ні, як те, яку вони політику щодо України проводять. Бо в нас же й українськомовних таких вистачало і в уряді, і у Верховній Раді, які в кращому випадку нейтральну, а то й взагалі антиукраїнську політику проводили. Нехай би Порошенко чи інший політик, якою завгодно мовою говорив, але щоб працював над виконанням 10-ї статті нашої Конституції (*про мову, — ред.*). І так само місцева влада.

От я завжди як приклад наводжу випадок, який трапився у Красному Лучі на Луганщині: там батьки оголошили голодування, бо хотіли, щоб діти їхні навчалися українською. Самі вони, можливо, і російськомовні були, але ці люди зрозуміли, що державна мова у нас — українська, отже, у дітей повинна бути можливість учитися українською, бо це — їхня перспектива. Тоді, правда, у нас при владі Табачник був, тож нічого з того не вийшло.

От це повинні люди розуміти, це треба їм пояснювати, бо ж за 24 роки не дуже хтось із нашими людьми на Донбасі й говорив про те, що вони — українці, що живуть в Україні, ото паспорти їм нові видали, та й усе...

— А хто, на вашу думку, це повинен говорити? Я знаю, ви вважаєте, це не зовсім місія митців, письменників, що це, швидше за все, вчителі, журналісти повинні. Але як же вчителі і журналісти можуть це робити на Донбасі, наприклад, якщо самі вони там зорієнтовані на Росію?

— Це політики також повинні робити. Ну, і там, де готують тих же вчителів, журналістів, — в інститутах, університетах. От у Луганському педуніверситеті, де я вчився, українською мовою з усіх предметів викладалися тільки українська мова і література. А решту, навіть на філологічному, на українському відділенні, навіть історію України, читали російською. Прийде викладач і запитує у студентів: якою мовою читати лекцію. Сам же порушує оту десятку статтю Конституції своїм таким питанням.

От мене з Донецького університе-

ту вигнали за те, що я заявляв, що жоден предмет не викладається українською мовою.

— А хіба не за поширення забороненої тоді публікації Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація»?

— Ну, і за це також, за таку діяльність, багато було там бесід, і в парторга, і в ректора тодішнього Близнюка. Так-от, ніхто не пояснював, не відстоював проукраїнської політики, хоча в Луганському педуніверситеті було навіть товариство української мови «Просвіта». Але чого ж вони нічого не робили? Закони ж дозволяли. Я постраждав, долю свою зіпсував через оті заяви про українську мову, а вони чому нічого не робили?

— А тим часом та ж «Просвіта» на свою діяльність отримувала навіть кошти з державного бюджету.

— Так, але вони пристосувалися, за радянських часів це називалося приписки і показуха. У Києві розповідали, яку вони там роботу проводили з популяризації, пропагандистську, а насправді нічого не робили навіть у дозволених межах.

Можна ж було законно це мовне питання в Луганському педуніверситеті підіймати на всіх рівнях: на вчненій раді вишу, звертатися до

Отже, все це ще розгрібати і розгрібати. Воно б, може, після Майдану розгреблося потрохи, але Путін скористався ситуацією...

— Ви, коли виїжджали з Луганська торік улітку, справді думали, що це ненадовго?

— Ну так. І потім я повірив Порошенкові, який сказав, що за тиждень чи два все закінчиться.

— То це і звітти, зсередини, спочатку виглядало, як щось несерйозне, що може за кілька тижнів закінчитися?

— Абсолютно. Потім уже навіть коли терористи укріпили СБУ, вже мішки лежали і барикади навколо приміщення були. То можна ж було навіть тоді ще якусь військову частину задіяти, але Турчинов заявляє — нікого було брати, ніким воювати, ніким. Вони не хотіли виконувати накази Турчинова. А врятували ситуацію добровольці з Майдану, що почали збиратися і зупинили це. І, власне, Порошенко теж сказав, що у нас армії не було на той час, а зараз уже є.

— А якби не майданівці, не добровольці, куди б могло посунутися ця лінія між нами й окупованими нині територіями?

— Референдум же так званий на всій території обох областей прохо-

дас, і очільник донецьких терористів Захарченко заявляє, що вони всю Донецьчину хочуть забрати, так само, мабуть, і з Луганщиною.

ПІВРУКИ НА СМІТНИКУ

— Чи є різниця ментальна або якась іще між окупованою частиною області і нашою?

— Якщо до цих подій не було жодної, то тепер там — зовсім інші люди. Вони вважають, що бомблять тільки українські Збройні Сили, блокують їжу, пиво, цигарки — лише наші, ментальність на цьому формується. Що там говорити, якщо навіть на недавно звільнених наших територіях, у Слов'янську, Краматорську, ще чимало є тих, хто називає наші Збройні Сили окупантами.

— Гадаєте, цей процес незворотній? — Дехто вважає, що ті люди в Україні вже не будуть жити. Я увесь час думаю про те, що сказав дипломат Богдан Яременко, він консулом колись у Туреччині був, а потім очолював «Майдан закордонних справ». Так-от, він сказав: відокремити. Відпустити і жодних справ з ними не мати. Так само, як Молдова — Придністров'я. Але Кремль не зацікавлений у цьому, Кремль зацікавлений, щоб у цього регіону була якась особлива автономія. Щоб як автономія він впливав на політику Києва, перешкоджав вступу в ЄС, у НАТО, застосуванню того ж закону про українську мову і т.д.

— Тобто надії немає, ви вважаєте? Треба відрізати півруки?

— Та яке там півруки, там смітник. Путін відмовився підтримувати шахти в Ростовській області. Там п'ять шахт залишили (*через відсутність у Росії дотацій на їхнє фінансування, — ред.*). А тут — візьми собі на шию депресивні селіща.

— Чи можливе, на вашу думку, відновлення справжнього суверенітету на всій території України, зокрема й на нині окупованій частині?

— Ну, на це ніхто не сподівається, і люди вже поміялися. Та й ті, хто бігав з автоматами, стріляв, вбивав, вони куди подінуться? Вихати — не вийдуть, а якщо блокпостів не буде, вони по всій Україні розсіються.

— Коли приймали поправки до Конституції, то, мабуть же, умовляли — що ось ми вам — навіть спеціальний режим на три роки, тільки ж треба виконати Мінські домовленості: контроль над кордоном, відведення військ тощо. Але протилежна сторона не піде на це. Тим, хто підтримує терористів, потрібен інший мир. Щоб наші війська не стріляли. Отакий мир.

— Нам потрібен такий, як у перших Мінських домовленостях було запропоновано. Складіть зброю, (Закінчення на 13-й стор.)

ПРО ЗРАДНИКІВ І ГЕРОІВ ЗІ ЗБРОЮ

— А хто ж такі перший схопився за «Гради»? Скажіть, «сепаратист звичайний» — він хто такий. Чи справді більшість — здеградований елемент?

— Це в засобах масової інформації так прозвучало, що відразу схопилися за зброю наркомани й алкоголіки. А насправді першими автоматами похопали зрадники з Луганського СБУ, ті, які зламали присягу, до них приєднався і луганський «Беркут». І влада місцева цьому тільки сприяла. А тоді вже, звичайно, якісь і асоціальні типи приєдналися. Військові відставники з Росії аж до останнього часу масово переїжджали до Луганщини, натуралізувалися там, нерідко навіть влаштувалися в якісь охоронні структури, вони теж відіграли свою роль.

І досі ці зрадники ніяк за це не відповіли: на Шишацького (*колишнього голову Луганської ОДА, — ред.*) тільки тепер, здається, справу заводять, Роман Романов — керівник УВС Донецького донедавна був у Києві, і от шойно заявив, що він виїжджає, бо не хоче, мовляв, щоб його спіткала доля Бузини. А що ж до цього часу правоохоронці чекали, це ж при тому самому Романові обларду захоплювали, його ж люди допустили.

здайте автомати, тоді — амністія, і далі будемо говорити. Виведіть найманців. І нормальні вибори за нашими законами проведіть.

Терористи та їхні прихильники навіть тепер заявляють, мовляв, ми хочемо бути в Україні. Нащо ж ви тоді руйнуєте все? А вони руйнують з метою, щоб потім більше грошей і Київ давав, і міжнародні фонди на відбудову Донбасу. І щоб через Київ зручніше можна було грабувати оці гроші, так само, як розкрадалися раніше кошти, що виділялися на перекваліфікацію, на закриття шахт.

Отож найкраще, мабуть, відмовитися від цієї території і наводити лад тут. А там кордон нормальний побудувати. Навіть у мене от — хата в селі, родичі, могили і в Луганську квартира — віддаю безкоштовно. Бо вони ж руйнують Україну.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ — НЕ ПРОГОЛОШЕНА, А ВІДНОВЛЕНА

У День Незалежності знову будемо говорити про її проголошення, в нас чомусь так прийнято, а треба б говорити про відновлення. Була ж незалежна УНР, і деякі країни навіть встигли визнати її незалежність.

В Естонії, коли відродили незалежність, то громадянство давали тим особам, які проживали на території країни і володіли хоч би мінімумом естонської мови. Хто не володів, тому давали посвідчення на проживання, такі особи не дуже були ущемлені в правах — вони тільки не мали права обирати і бути обраними. Там змогли це зробити, і Європа нормально прийняла, ніхто не казав, що так недемократично, неплюралістично і таке інше. У нас же — паспорти всім підряд дали. Тож тепер і маємо, що по обидва боки фронту на Донбасі воюють люди з українськими паспортами.

ПРО ВІРШІ, КАЗКИ І НОБЕЛЯ

— Хочу запитати про літературу. Дехто з критиків вважає, що всі українські письменники, достойні Нобелівської премії, — в минулому. Чи є, на вашу думку, такі серед сучасників?

— Колись я розповідав про те, як з'явилася ідея створити український Пен-центр. Цим перейнявся Вінграновський (був першим президентом українського відділення Пен-центру, — ред.). Уже пізніше в спогадах його чи про нього говорилось, мовляв, не без того, що він сам хотів отримати цю премію, але «після Ліни» (Костенко, — ред.). Звичайно, я вважаю, що є у нас достойні Нобеля, наприклад, Ігор Калинець, якого цього року висунули. І, безумовно, треба подавати когось шороку.

— Знаю, що ви досліджуєте зараз українську казку. Звідки цей інтерес?

— Казками, точніше їхньою метафоричністю, я з 1996 року займаюся. Їх не можна ізолювано розглядати, тільки у системі фольклору, народної творчості.

Казка мені допомогла, і я ось зараз закінчую збірку віршів «Загадки п'яток дівочих рушників». Там будуть вірші, ілюстровані роботами Катерини Білокур, Марії Приймаченко, Ганни Собачко-Шостак і Параски Хоми. От незрозуміло мені було, чого ці жінки ні з того ні з цього починають малювати, а виявляється, — все воно з рушниками і казками пов'язано.

Біографічна довідка. Василь Голобородько — сучасний український поет, один із засновників «київської школи». Народився у 1945 році в Адріанополі на Луганщині, там і в Луганську жив аж до переїзду в Ірпінь у зв'язку з військовими діями на сході. Диплом про вищу освіту Василь Голобородько отримав аж у 56 років — у 2001-му екстерном закінчив Луганський педуніверситет, а раніше був відрядований з Київського та Донецького університетів. Працював у радгоспі і на шахті. На сьогодні вийшло 14 його поетичних збірок і кілька фольклористичних досліджень. Книжка для дітей «Вірші повна рукавичка» Голобородька першою з України внесена до міжнародного каталогу The White Ravens — «Білі круки» (2010 р.) як одна з найкращих у світі книжок для дітей.

Ірина МАМЧУР («Укрінформ»)

м. Ірпінь

Фото Сергія Окомельчука

Максиміліан ВОЛОШИН: «...ЯК РИБА, ВИТЯГНУТА НА БЕРЕГ»

«У жодній країні Європи не зустріти такої кількості пейзажів, різноманітних за духом і за стилем і так тісно зосереджених на малому просторі землі, як у Криму... Це впливає з расової та культурної насиченості Криму».

Так писав чоловік, який чимало подорожував світом і бачив найдивовижніші куточки землі, — Максиміліан Волошин — поет, есеїст, художник, літературний критик, чия життя нерозривно пов'язане з Кримом.

Максиміліан Волошин народився 28 травня 1877 року в Києві у сім'ї юриста, колезького асесора. Батькові предки були запорозькими козаками, в жилах матері текла німецька кров. Батьки рано розійшлися, батько незабаром помер, а з матір'ю Оленою Оттобальдівною Волошин підтримував теплі стосунки до кінця її життя. Коли вони переїхали до Криму, в Коктебелі, Макс пішов до Феодосійської гімназії.

З 1897 до 1899 року Максиміліан вчився в Московському університеті, проте за участь у студентських заворушеннях був відрахований з правом відновлення. Втім, продовжувати навчання не став, зайнявся самоосвітою.

На початку ХХ століття Волошин багато подорожував, слухав лекції в Сорбонні. В пору життя в Парижі брав уроки малювання у відомої російської художниці Єлизавети Кругликової. Після повернення до Москви на початку 1903 року почав публікуватися; жив то на батьківщині, то в Парижі.

Через три роки Волошин одружився з художницею, перекладачкою Маргаритою Сабашниковою й оселився з нею в Петербурзі. Шлюб був недовгим і нещасливим — дружина захопилася поетом-символістом В'ячеславом Івановим, за якого після смерті його дружини Лідії Сабашникова сподівалася вийти заміж, і, хоча цього не сталося, шлюбні узи з Волошином були розірвані.

У 1907 році Волошин вирішує виїхати в Коктебелі. Пише цикл «Кіммерійські сутінки». Це підлітний для нього період. Він працює над статтями про художників Костянтина Богаєвського, Мартірося Сар'яна, Ганну Голубкіну, виступає на захист художніх груп «Бубновий валет» і «Віслоків хвіст».

У 1910 році в Москві виходить його перша збірка «Вірші. 1900-1910». Через чотири роки побачила світ книга вибраних статей про культуру — «Лики творчості»; в 1915 році — книга віршів про жахи війни — «Anno mundi ardentis 1915» («У рік палаючого світу 1915»). У цей час він особливо захоплюється живописом, пише акварельні пейзажі Криму і виставляє їх на виставках.

У 1914 році Волошин надсилав листа військовому міністру Росії з відмовою від військової служби й участі у війні Першої світової війни. Захоплений ідеями антропософії, він на деякий час переїжджає до швейцарського Дорнаха. Однак після революції Волошин остаточно осів у Коктебелі, в будинку, збудованому Оленою Оттобальдівною. Тут він створює безліч акварелей, що склалися в його «Коктебельську сюїту». Нерідко на його акварелях зустрічаються написи, наприклад, такі: «Твой влажний свет и матовые тени дают камням оттенок бирюзы» (про Місяць); «Тонко вырезаны дали, смтыг светом облака»...

У роки Громадянської війни він

рятую в своєму будинку переслідуваних: червоних від білих, а після зміни влади — білих від червоних. Дослідники припускають, що лист, направлений Волошином на захист заарештованого білими поета Осипа Мандельштама, врятував того від розстрілу. У 1924 році зі схвалення Наркомпросу Волошин перетворює свій будинок у Коктебелі на безкоштовний будинок творчості.

У березні 1927 року зареєстрований шлюб Максиміліана Волошина з Марією Заболотькою, яка, ставши дружиною поета, розділила з ним останні важкі роки життя. Після смерті поета вона зуміла зберегти його творчу спадщину і «Будинок поета».

Максиміліан Волошин помер після другого інсульту 11 серпня 1932 року в Коктебелі. Похований на горі Кучук-Янишари поблизу Коктебеля. Свій будинок він заповів Союзу письменників...

Перегоріло одну з чудових його робіт «Культура, мистецтво, пам'ятки Криму». Ця велика публіцистична стаття, опублікована в 1925 році, — рідкісний зразок історіософського погляду на півострів, спроба розглянути його як соціокультурний феномен.

«Кіммерійці, таври, скіфи, сармати, печеніги, хозари, половці, татари, слов'яни... — ось аллювій Дикого Поля. Греки, вірмени, римляни, венеціанці, генуезці — ось торговельні та культурні дріжджі Понта Евксинського. Складний конгломерат расових сплавів і гібридних форм — свого роду людська «Асканія Нова», весь час перебуває під напруженою дією дуже сильних і витриманих культурних струмів. Звідси двоїстість історії Криму: глуха, провинційна, безіменна, величезна, як все, що йде від Азії, — його роль степового півострова, і яскрава, яка постійно потрапляє в самий фокус історичних променів, — роль найбільш крайнього сторожового посту, висунутого старою середземноморською Європою на схід», — пише Волошин.

Далі йде докладний історичний нарис Криму, написаний широкими мазками, — крок за кроком, епоха за епохою, без пропусків основних віх. Висновок автора такий: «Часи і точки зору змінюються: для Київської Русі татари були, звичайно, Диким Подем, а Кримське ханство було для Москви грізним розбійницьким кублом, яке дошкуляло своїми несподіваними набігами. Але для турків — спадкоємців Візантії — і для царства Гіреїв, які вже сприйняли і кров'ю, і духом весь складний спадок Криму з його грецькими, готськими та італійськими рудами, звичайно, росіяни були тільки новим припливом Дикого Поля. І тримають вони себе так, як завжди тримали себе прибульці з Дикого Поля: жорстоко і руйнівню».

Погляд Волошина на російський період історії Криму вельми критичний: «Ще з першої половини XVIII століття, з походів Мініха і Лассі, починається винищення вогнем і мечем кримських садів і селищ. Після приєднання, за Катерини, Крим, відрізаний від Середземного моря, без ключів від Босфору, далеко від всяких торгових шляхів, задихається на дні глухого мішка. Зовнішній агонії Криму відповідає внутрішня. Основа всякого південного господарства — вода. Татари і турки були великими майстрами

зрошення. Вони вмели вловити найдрібнішу цівку ґрунтової води, направити її глиняними трубами у великі волойми, вмели використовувати різницю температур, що дає випоти і роси, вмели як кровососною системою окропити сади і виноградники на схилах гір. Вдарте киркою по будь-якому шиферному, абсолютно безплідному скату пагорба, — ви натрапите на уламки гончарних труб: на вершині плоскогір'я ви знайдете воронки з овальним обточеним камінням, яким збиралася роса; в будь-якій купі дерев, що розрослася під скелею, ви розрізните дику грушу і звороднілу виноградну лозу. Це означає, що вся ця пустеля ще сто років тому була квітучим садом».

Нині, продовжує автор, весь цей Магометів рай знищений. Ідко, місяцями гнівно пише Волошин про малопривабливі метаморфози, які спіткали Крим.

«Замість пишних міст із «Тисячі й однієї ночі» росіяни збудували кілька убогих повітових містечок за російськими трафаретами та частково з потьомкінського романтизму, частково для Катерининської реклами назвали їх псевдокласичними іменами — Севастополь, Сімферополь, Євпаторія. Стародавню Готію від Балаклави до Алустану забудували непристойними імператорськими віллами в стилі залізничних буфетів і публічних будинків і готелями в стилі імператорських палаців. Цей музей поганого смаку, який претендує на суперництво з міжнародними європейськими вертепами на Рив'єрі, очевидно, так і залишиться в Криму єдиною монументальною пам'яткою «Російської епохи».

Не забув автор і про трагедію корінного народу Криму — кримських татар, які були «приневолені» до від'їзду з рідної землі: «Важко вважати долученням до російської культури ту обставину, що Крим відвідали як туристи або мандрівники кілька великих російських поетів, і що сюди приїжджали помирати від туберкульозу чудові письменники. Але те, що землі систематично віднімалися у тих, хто любив і вмів їх обробляти, а на їхнє місце селилися ті, хто вмів руйнувати налагоджене; що працюючі і лояльні татарське населення було приневолене до кількох трагічних еміграцій до Туреччини, у благодатному кліматі всеросійської туберкульозної здравниці поголовно вмирало, — саме від туберкульозу, — це показник стилю і характеру російського культуртрегерства».

Цікава Волошинська характеристика корінного народу півострова: «Кримські татари — народ, в якому до примітивно-життєздатного стовбура монголізму були щеплені дуже міцні і настояні культурні трюнки, почасті пом'якшені тим, що вони вже були раніше перероблені іншими елінізованими варварами. Це викликало відразу прекрасне (господарсько-естетичне, але не інтелектуальне) цвітіння, яке абсолютно зруйнувало первісну расову стійкість і міцність. У будь-якому татарині відразу відчувається тонка спадкова культурність, але нескінченно тендітна і нездатна себе відстояти. Півтора століття грубого імперського панування над Кримом вирвало у них ґрунт з-під ніг, а пустити нові корені вони вже не можуть, завдяки своїй грецькій, готській, італійській спадщині».

М. Волошин. Автопортрет, 1919 рік

Не оптимістичніший його погляд на кримскотатарське мистецтво: архітектура, килими, майоліки, чеканка металів — усе це скінчилося; залишилися хіба щі тканини і вишивки: «Татарські жінки через уроджений інстинкт ще продовжують, як шовковичні черв'яки, сукути із себе дорогі цінні рослини візерунки. Але і ця здатність висчерпується». Що ж таке пам'ятки Криму? — задається питанням автор і відповідає: нині це хіба що «руїни і пейзажі».

Ставлення російських художників до Криму було ставленням туристів, які переглядають прославлені своєю мальовничістю місця, продовжує він. «Цей тон був заданий Пушкіним, і після нього упродовж цілого століття поети і живописці бачили в Криму тільки: «Чарівний край — очей відрада», — і нічого більше».

«Такі всі російські вірші і картини, написані за XIX століття. Всі вони славлять красу південного берега, і знаків оклику у віршах так само багато, як у картинах худих ялтінських кипарисів. Серед цих гостей бували, безсумнівно, і дуже талановиті, але абсолютно не пов'язані ні з землею, ні з минулим Криму, а тому сліпі і глухі до тієї трагічної землі, якою вони ступали».

У нинішньому — російському — Криму Волошин не може виявити нічого, крім пейзажу, але і в ньому можна прочитати минуле півострова. «Це чудова книга з малюнками геніального майстра. Південний берег — це поганенькі політипажі російської роботи: їх краще не дивитися, щоб не порушити цілісності враження. Для тих же, кому подобаються саме вони, — справжній Крим недоступний. За весь час своєї історії Крим, ймовірно, не переживав жодного разу такого запустіння, як за часів Катерининського завоювання, і це провина не тільки руської раси і важкої імперської політики, а і його відрізності від вільних морських шляхів, від животворящего дихання Середземного моря». Ось уже друге століття, як він задихається, як риба, витягнута на берег, додає з гіркою пишменністю...

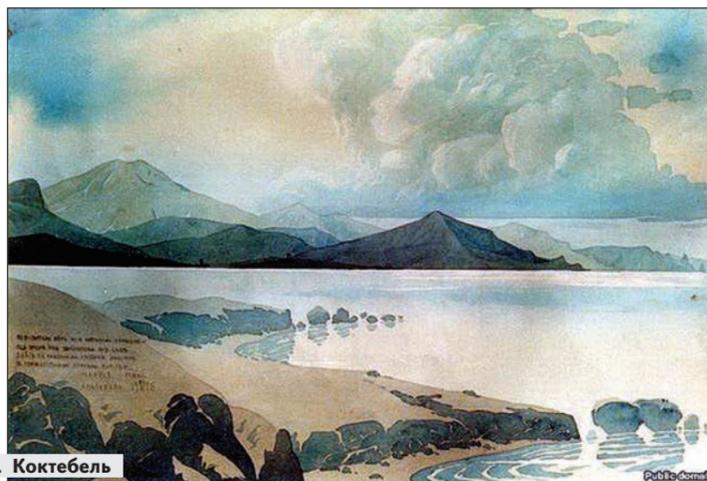
Такий не дуже оптимістичний погляд на історію Кримського півострова Максиміліана Волошина... На жаль, багато зі сказаного рівно дев'яносто років тому справедливе і стосовно нинішнього Криму...

А от як змінити трагічну долю півострова — цього райського куточка, який і понині задихається «як риба, витягнута на берег», — це питання до кожного з нас...

Гульнара БЕКІРОВА, кримський історик, член Українського ПЕН-клубу

М. Волошин. Коктебель

НЕ ЗАКОПУЙМО ТАЛАНТ!

віруючі вже другий день поспіль відзначають державні свята України.

«Вчора була божественна літургія (23 серпня в Україні святкується день державного прапора, — ред.), сьогодні продовжили святковим молебнем з нагоди Дня Незалежності України, — сказав владика Климент. — Ми маємо перетерпіти ці важкі часи, які Господь відпустив нам. Відпустив він нам за наші власні гріхи. Коли б ми не тільки читали святе письмо, а й намагалися зрозуміти, то почули б слова Спасителя, коли він говорив про таланти, про дари».

Далі архієпископ пояснив, що він мав на увазі, кажучи про таланти. Одному Господь дав багато талантів, іншому — менше, третьому — лише один талант. «Той, хто мав багато талантів, пішов і примножив їх. Той, хто мав мало, теж намагався щось зробити, щоб примножити. А той, кому було дано один талант, пішов і закопав його».

«Яке відношення це має до нас?» — запитав владика Климент. — «Пряме. Скільки років, скільки поколінь, скільки людей молило Бога, щоб Господь дав Незалежність Україні. Багато часу пройшло, багато крові

пролилося, жертв ми знали великих заради того, щоб відбулася держава».

«І чим закінчилося? — продовжив владика. — Дав Бог нам один талант, вимолили, страждали, маємо. Але замість того, щоб примножити, ми цей талант закопали. У результаті, як в Євангелії, відкинув Господь того, хто закопав таланти, там плач і «скрежетання зубове». Ось і ми зараз і плачемо, і скрегочемо зубами, бо не вірили. Те, що було дано, не оцінили. Кричали, що ми взяли Незалежність безкровно. Та ми її не взяли, це був дар від Бога. І якщо Бог дав цей дар, то треба було його берегти!».

На закінчення своєї проповіді владика закликав прихожан молитися і не втрачати віри.

«Сьогодні ми святкуємо велике державне свято — День Незалежності України. Ми його святкуємо в складних, важких умовах. Але з нами Бог, з нами наша віра, з нами той, хто нас ніколи не зрадить, з нами той, хто нас підтримує, з нами той, хто дає нам сили жити з Богом, — наш Господь Бог Ісус Христос», — сказав архієпископ Климент.

«Крим.Реаліі»

Папа Римський Франциск привітав Президента України Петра Порошенка та український народ з 24-ю річницею Незалежності.

Як повідомили УНІАН у прес-службі Глави держави, у вітанні зазначається: «Я молюся у цій складній ситуації за вашу країну, поновлюючи мою духовну близькість з жертвами та їхніми родинами, а також з усіма, хто страждає. Я підтримую ті зусилля, які допомагають українському народові рухатися вперед у дусі возз'єднання та миру». Папа Римський зазначив, що звертається до Бога Всемогутнього за благословенням для Президента України та всього українського народу.

В рамках ініціативи «Наші кольори» Архієпископа м. Ріо-де-Жанейро на прохання посольства України в Бразилії 24 серпня освітила монумент Христа Спасителя у національні кольори України. Про це повідомляється на сайті посольства.

Одночасно у м. Куритіба в рамках святкування Дня Незалежності України та Національного Дня української громади Бразилії Уряд штату Парана освітив в українські кольори урядовий Палац Ігуасу та Кришталевий Палац Ботанічного Саду.

УСПЕННЯ ЗАВЕРШУЄ СПАСІВКУ

Інокли запитують: чому святкують Успення Пресвятої Богородиці (28 серпня), коли йдеться про те, що Божа Мати завершила земний шлях? Але, як стверджують Отці Церкви, це — справді велике свято, бо Пречиста Діва Марія не померла, а стала Царицею Небесною і нашою опікуною на Небі. Тож воно почало ширитися в Київській Русі відразу з прийняттям християнства.

Своє особливе місце свято має і в народній традиції українців. Успення завершувало Спасівський піст (Спасівку), можна було гуляти весілля. Але справжня весілля пора наставала між Покровою (14 жовтня) і Михайлом (21 листопада), коли люди впералися зі всіма сільськогосподарськими роботами.

З Першою Пречистою (ще так називають Успення) масово засівали озими. А починали засів із зерна, взятого з обжиного вівка, сплетеного з останніх жва-тих колосків хліба. Часто засівали в «складчину», допомагаючи одне одному. Гуртом праця веселіше йде! Найперше влаштували громадський засів на полях, які належали старим самотнім людям, вдовам, дітям-сиротам. Від них громада не вимагала «відпрацювання».

Садівники о цій порі завершували збирати плоди літніх яблук і груш. Готували припаси на зиму.

З Успення починається молоде «бабине літо», яке за фенологічними спостереженнями триває до Семенового дня (14 вересня).

Народні прикмети стверджують:

— Якщо на молоде «бабине літо» гарна погода, то старе (до 21 вересня — Різдва Пресвятої Богородиці) буде непогідним. — На Успення ластівки ховаються у кри-ниці (відлітають у вирій).

Доволі цікаво: і тепер у деяких храмах, зокрема Святоуспенських православних церквах, цього дня освячують квіти. Звісно, ці букети — для Божої Матері.

Підготував Тарас ЛЕХМАН

ІСТОРІЯ ПОВТОРЮЄТЬСЯ?

Він триумфує задалегідь. Бунддючне торжество в голосі, в очах, в поставі голови. Переможено упевнений, що загнав мене в безвихідь. Одним невідпорним, як йому видається, запитанням:

— Кто вам запрешал говорить по-украински?

Не варто починати відповідь поринанням у глибочину століть. Закрутити головою першої ж миті:

— Это было давно. Нет, кто вам, вам лично запрешал говорить на своем языке?!

Самовпевненість, самозамилування так і шибують з нього. Дуже твердо вважає, що відповісти мені нема чого.

Що ж, і з недавніх зовсім років, з верхівки айсберга, глобально зануреного в часи русифікації, можна почати. Так і роблю.

Дійсно, ніхто не вистежував на вулицях, не приходив до мене додому, щоб давати наказ, якою мовою розмовляти. Але щоб вимирала українська мова, на те владоможно працювала велетенська держава можуть, керована з вершин, яким підлягали найпотужніші сили.

Певна річ, та каїнова робота була оповита непроглядною таїною, пильно береженою. Але морок той поволі розганяють промені нової епохи, і ніни вже маємо опубліковані незаперечні документи.

Минулого року в Москві побачила світ книга колишнього першого секретаря ЦК КПУ, ніни покойного П. Ю. Шелеста «...Да не судимы будете. Дневниковые записи, воспоминания члена Политбюро ЦК КПСС». Давніше уривки з неї публікувалися в різних виданнях, отож маю півблокнота виписок. Дістаю і читаю. На жаль, у цю публікацію всіх не утиснути, не заплішити.

Запис 2 вересня 1965 року: на засіданні Президії ЦК КПРС «...некоторые ораторы договорились до того, что на Украине очень чтят Т. Г. Шевченко, что он среди народа, в особенности среди молодежи, является чуть ли не кумиром и что это не что иное, как проявление национализма, крамола... Договорились даже до того, что на Украине слишком много говорят на украинском языке и что даже вывески

на магазинах и названия улиц написаны на украинском языке. Выходило так, что славу Севастополю создавали только русские. И вообще дошли некоторые до того, что объявили украинский язык искаженным русским языком. Во всем этом проявился самый оголтелый шовинизм, и в особенности это было в выступлениях Шелепина, Суслова, Демичева, Косыгина». А Брежнев «непростительно издевательски высказывался об украинском языке, а это значит о культуре и украинском народе».

Запис 21 липня 1969 року: «Стало известно, что в Колумбийском институте имеются дневники Винниченко. Надо бы для ис-

Орест КОРСОВЕЦКИЙ

ЛИШЕ ВЕРХІВКА АЙСБЕРГА

тории, для потомков иметь. Но думаю, что это не поддержит Москва, да еще обвинит в «национализме». В Москве есть «политические деятели» такие, что всего, что не русское, бояться, больше того, относятся с некоторым недоверием, пренебрежением, проявляют самый махровый великодержавный шовинизм. К таким «деятелям» прежде всего относится Суслов».

Запис 3 листопада 1969 року: «Брежнев мне задает вопрос, почему наш Политиздат и издательство «Молодь» издают литературу не на русском языке... Такая постановка вопроса о языке — это проявление отъявленного шовинизма».

Запис 11 травня 1970 року: «Рассматривал вопросы, связанные с созданием этнографического музея Украины, а также мемориала в честь Запорожской Сечи на острове Хортица. Все это крайне нужно для истории нашего народа, для поколений, для воспитания патриотических чувств... Почему мы интересуемся античным миром, миром культур Востока, Африки? А мир своего народа предали забвению? Это могут делать тупые люди, предатели своего народа. Таким «представителем» является Щербицкий, да недалеко от него и Ватченко. Подобные люди у власти опасны для своего собственного народа».

Запис 8 січня 1972 року: «Секре-

тарь ЦК Овчаренко, ведающий вопросами идеологии, докладывает, что республику ограничили во времени по телепередачам, больше времени на себя забирает Москва».

Запис 30 березня 1972 року: «В 11.00 в Кремле открылось заседание Политбюро ЦК КПСС».

Выступление Соломенцева: «...на Украине много вывесок и объявлений на украинском языке».

Выступление Щербицкого... «Мы неосторожно подходим к выдвиганию кадров — берем курс, как правило, на украинцев».

Выступление Косыгина... «Непонятно, почему на Украине в школах должны изучать украинский язык».

— Ну що, утямили, хто забороняв? — запитую.

Де й поділася його пиха. Зовсім не готовий чути такі невідпорні аргументи, натужно спромагається лише на таке:

— Ну, стоит ли помнить отдельных дураков-марзаматиков?

— Але ж, — відповідаю, — все це перетворювалося в конкретні справи колосальною державною машиною!

І знову гортаю свої блокнотні записи.

От «Рекомендации всесоюзной научно-практической конференции «Российская мова — мова дружбы и сотрудничества народов СРСР» (Ташкент, 29 травня 1979 р.). Почитаємо хоч деякі:

«...Розпочинаючи з 1979 року, запровадити всюди вивчення російської мови в національних дошкільних закладах для дітей з п'яти років життя». Про потребу глибоко вивчати в такому віці рідну мову ні слова!

«Поширювати досвід користування російською мовою на лекціях з різних навчальних предметів у старших класах». Себто викладати ті предмети лише російською!

Установлювалася «необхідність ділити групи в школах, педвузах та училищах при вивченні російської мови особами неросійської національності на підгрупи». А для росіян при вивченні мови народу, серед якого живуть, — ні!

«Всесторонне вдосконалювати практику позаконкурсного приймання молоді із союзних республік Середньої Азії, Закавказзя і Прибалтики в університети і педагогічні інститути Російської Федерації, України і Білорусії — для підготовки вчителів-русистів». Тобто зросійшувачів! Обмежимося цими уривками, хоч їх можна прочитати ох як набагато більше. Перейдімо до відлуння на цей документ в Україні — під грифом «Не для преси. Тільки для службового користування» — Постанови колегії Міністерства освіти УРСР від 29 червня 1983 року «Про додаткові заходи щодо вдосконалення вивчення російської мови в освітніх школах і педагогічних навчальних закладах Української РСР». Візьмемо теж лише кілька уривків:

«Починаючи з 1984 року, в міру

створення потрібних умов, при навчанні російської мови й літератури ділити в школах і педучилищах з неросійською мовою навчання класи і групи, більші, ніж 25 учнів, на дві підгрупи». Про це вчителям української, польської, молдавської та угорської мов, що вивчалися в національних школах України, і мріяти не можна було!

«Згідно з новою програмою запровадити від 1983-1984 навчального року навчання дітей російської мови в старших групах дошкільних закладів». А правду кажучи, — російшити з найраннішого дитинства, бо фактично ці групи переводилися на повний російськомовний режим!

«Передбачити в проектах бюджетів на 1984 та наступні роки потрібні асигнування»:

— на підвищення (16%) ставок заробітної плати вчителів підготовчих і перших класів, які проводять заняття з російської мови, вчителів російської мови і літератури IX-X (XI) класів загальноосвітніх шкіл та шкіл-інтернатів, педагогічних училищ з неросійською мовою навчання, розташованих у сільських місцевостях та в селищах міського типу;

— на підвищення стипендіатських витрат у зв'язку з поширенням на студентів, що навчаються в педагогічних інститутах за фахом «Ро-

сійська мова та література в національній школі». Отже, підвищеною заробітною платою та стипендіями запроваджувалася дискримінація вчителів та студентів національних навчальних закладів з української, польської, молдавської, угорської мовами викладання. І зрозуміло стає засторога «Не для преси. Тільки для службового користування», якою починається цей документ. Адже занадто виразно випирала шовіністична його спрямованість!

А в українських книжкових видавництвах, редакційних журналах та газет досягла в ті часи, особливо за Щербицького, могутності дев'ятого валу боротьба з так званою «архаїзацією української літературної мови». Достоту езуїтське це формулювання означало нищення пишного лексичного скарбу мови українського народу: десятки тисяч суто українських слів, відсутніх у мові російській, оголошувалися архаїчними і нещадно вилучалися з рукописів.

— То як, тримається і далі своєї тези про «отдельных дураков» та ще й марзаматиків? — запитую. І чуо:

— Теперь все эти документы уже никому не нужны. Так зачем делаете выписки? Выбросьте — и все!

Аж німію спершу від такого його виверту, фортеля, трюку, фокуса...

— Е, ні, — приходжу до тями, заперечую. — А як же розповів би, хто забороняв?

І пропоную перейти до сталінщини. Є, є що розповісти! Моторошно стане! Але виявляється, що йому нема часу «рассусливать», він притомом кудись швидкує...

Так і не добравши ми до глибин айсберга. Не згадали Емський указ Олександра II, циркуляр Валуева, розправу з Т. Г. Шевченком та іншими культурними діячами України, укази Катерини II, Петра I. А найперший указ проти української мови видав ще в 1627 році, тобто за 27 років до Переяславської Ради, московський патріарх Філарет, заборонивши поширення в Московській державі (тоді вона ще не звалася Росією) книг українського друку.

Та й неможливо було за одну розмову охопити всіх заборон української мови. Адже вчені нараховують їх майже 80!

Орест КОРСОВЕЦКИЙ, письменник

«Кримська світлиця», 22 червня 1996 р.

У ПЕРШІЙ КЛАС ЦЬОГО РОКУ В УКРАЇНІ ПІДУТЬ 414 ТИСЯЧ ДІТЕЙ

Першокласниками цього року стануть 414 тисяч дітей, повідомив під час засідання уряду міністр освіти України Сергій Квіт.

«Ми маємо позитивні зрушення у демографічних процесах. У 2015-2016 навчальному році контингент учнів збільшиться на 38 тисяч і до перших класів цього року піде 414 тисяч дітей», — повідомив С. Квіт.

Крім того, він зазначив, що на ремонтні роботи шкіл виділено близько 1 мільярда 155 мільйонів гривень. До того ж цього року в Україні планують побудувати нові школи. «Дві школи у Києві, три школи у Київській області, по одній в Полтавській і Тернопільській областях і до кінця року чотири школи у Львівській області», — заявив міністр. За його словами, з 1 вересня запрацює

концепція патріотичного виховання. Міністр освіти нагадав і про збільшення годин на вивчення іноземної мови з 2 до 3 годин на тиждень у 6-9 класах і з 3 до 3,5 годин у 10-11 класах.

Перехід на дванадцятирічну систему шкільної освіти буде здійснюватися поступово. Про це розповів міністр освіти та науки Сергій Квіт в ефірі програми «Ранок у великому місті».

«Цей перехід не буде одномоментний. Діти, які вступають до школи в 2016 році, закінчать 12-річну школу. Я думаю, що це буде поступово, і на той час ми зможемо організувати і матеріально-технічне забезпечення, і кадровий склад, і таке інше», — сказав С. Квіт.

Дванадцятирічна система, за словами міністра, збігається з сучасними вимогами

до освіти, і дозволить освоїти всю шкільну програму. Однією з причин скарг на сучасні шкільні програми Квіт назвав їхню перевантаженість.

«Наші програми викликають скарги, вони перевантажені, нецікаві. Одна з причин — те, що був забраний 12 рік, і ці програми спресувалися», — сказав С. Квіт.

Цього року до українських університетів вступили 477 тисяч осіб, у тому числі 307 тис. першокурсників. Як передає кореспондент УНІАН, про це повідомив міністр освіти України Сергій Квіт під час розширеного засідання уряду за участі голів ОДА.

«Цього року до українських університетів вступили 477 тис. осіб, у тому числі 307 тис. першокурсників. Ми прийняли на навчання 20 тис. 500 випускників з Донецької та Луганської областей», — сказав він.

Також, за його словами, до українських вишів вступили 963 випускники з Криму.

СТВОРИВИ АТМОСФЕРУ НЕТЕРПИМОСТІ І СТРАХУ, КОЛИ ЗА УКРАЇНСЬКУ СИМВОЛІКУ У КРИМУ ПОГРОЖУЮТЬ, ШТРАФУЮТЬ, АРЕШТУЮТЬ, КОЛИ БІЛА ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКУ УКРАЇНЦЮ У ВИШИВАНЦІ ВИКРУЧУЮТЬ РУКИ —

МІНОСВІТИ КРИМУ ЗАПЕВНЯЄ, ЩО БАТЬКИ ПЕРШОКЛАСНИКІВ НЕ ПИШУТЬ ЗАЯВИ ПРО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Російський «міністр» освіти, науки і молоді Криму Наталія Гончарова заявила, що на півострові при наборі в перші класи заяв на навчання українською мовою в школи не надходило. Таку заяву Гончарова зробила на прес-конференції в «Кримінформі».

За її словами, шкіл з українською мовою навчання в Криму немає. «У нас залишилася мережа із 17 класів з українською мовою навчання, у тому числі в Академічній гімназії Сімферополя. При наборі в 1 клас не надходило заяв на навчання українською мовою», — сказала вона.

Гончарова додала, що заяв на факультет української філології в Кримський федеральний університет «теж не надходить». «Минулого року серед абітурієнтів попит на українську філологію був нульовий, навіть ті студенти, які сьогодні на цих відділеннях, як правило, проходять суміжні програми загальної філології», — заявила Гончарова.

За даними Міносвіти Криму, у минулому навчальному році предмети шкільної програми українською мовою вивчали 1990 осіб. Як предмет українська мова вивчалася в 142 класах. Закон про освіту в Республіці Крим закріплює право кримчан на здобуття дошкільної, початкової загальної, основної загальної освіти рідною мовою. Зокрема, російською, українською та кримськотатарською за заявою батьків або законних представників дитини. За даними Міносвіти, мережа шкіл з кримськотатарською мовою навчання в Криму залишається на рівні 15 навчальних закладів, з 1 вересня до 29 класів з викладанням кримськотатарською мовою додадуться ще 3 класи першої паралелі.

Нагадаємо, що за українських часів батьки з самого ранку займали велелюдну чергу, щоб записати своїх дітей до Української гімназії у Сімферополі. Бажаючих було у кілька разів більше, ніж місць...

МІНОСВІТИ ОРГАНІЗУЄ ОН-ЛАЙН НАВЧАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З КРИМУ ТА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ДОНБАСУ

Міністерство освіти України має намір розпочати з нового навчального року он-лайн навчання для дітей з Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Як передає кореспондент УНІАН, про це повідомив заступник міністра освіти і науки Павло Полянський на брифінгу на тему: «Українська освіта в умовах інформаційної агресії з боку Росії».

Він наголосив, що над впровадженням ідеї наразі працює група експертів і створюється відповідна Інтернет-платформа з усіма необхідними матеріалами. При цьому П. Полянський зазначив, що треба поки розрізнити он-лайн навчання та он-лайн освіту.

«Он-лайн освіта передбачає видачу офіційних документів про освіту на підставі он-лайн навчання... Це — наша стратегічна мета... Але поки що он-лайн навчання з перспективою для окремих категорій видачі документів. Ми хочемо, щоб державна підсумкова атестація відбувалася в он-лайн режимі, і майбутнє зовнішнє незалежне оцінювання передбачало електронне тестування. І тоді ця проблема також усунеться», — сказав заступник міністра.

За його словами, щоб діти змогли отримувати атестати після он-лайн навчання, потрібні зміни до законодавства України, і над цим наразі працюють «люди, які можуть чітко сформулювати, в якому законі, в якій урядовій постанові треба щось змінити для того, щоб надати цьому легітимності».

Передбачається, що он-лайн навчання буде цікаве тим дітям з Криму, які мають намір у перспективі вступати до українських університетів. В рівній мірі така можливість буде надаватися і дітям з окупованих наразі територій Донбасу.

За словами П. Полянського, зараз важко сказати, скільки осіб захочуть скористатися таким он-лайн навчанням, але, на його переконання, держава повинна забезпечити їм такий шанс. Він також зазначив, що в 2016 році у дітей на території анексованого Криму вже не буде жодного українського документа про загальну середню освіту.

«Якщо минулого і позаминулого року ми мали справу з кримськими дітьми, в котрих на руках було хоча б свідоцтво українське

про закінчення 9-ти класів і ми могли за дуже спрощеними процедурами екстернату, на підставі співбесіди видавати їм атестати про повну середню загальну освіту, то з наступного року — 2016-го — ми вперше матимемо дітей на території анексованого Криму, у яких не буде жодного українського документа про освіту. Це — діти, які 9 класів закінчуватимуть тільки наступного року», — прокоментував він.

П. Полянський підкреслив, що наразі діти переселенців з Криму, з окупованих територій Донбасу можуть прикріплюватися до українських шкіл (на неокупованій території) без вичерпного пакету документів, який вимагається в такому випадку. «Всі ці діти зараховувались впродовж року і так само будуть зараховуватись і цього року без необхідного пакету документів. Все може бути встановлено потім», — сказав він.

Заступник міністра повідомив також, що цього року українські свідоцтва про закінчення 9 класів та про повну середню освіту отримали мешканці Севастополя, АР Крим, а також мешканці з невідконтрольних українських територій Донецької і Луганської областей: «Ми видали для мешканців Криму, окупованих територій Донецької та Луганської областей цього року більше 21 тис. 700 свідоцтв, і також видано майже 16,5 тис. атестатів».

Міністерство освіти України ініціює розробку стратегії з долучення молоді Криму до гуманітарного і освітнього простору України, повідомив заступник міністра освіти Олег Дерев'яно. За його словами, подібні ініціативи мають бути закріплені на рівні закону.

«Ситуація з Кримом — це ситуація не на один рік, а можливо, і не на два чи три роки. Нам потрібна гуманітарна стратегія для того, щоб ті покоління дітей, які нині живуть у Криму і будуть там зростати, щоб ми могли їх залучати у гуманітарне поле України. Це потрібно, щоб потім якомога більше дітей обирали Україну й їхали сюди. Для цього треба ухвалювати спеціальний закон», — зазначив О. Дерев'яно, додавши, що після анексії Криму Росією на півострові не залишилось жодної школи з українською мовою викладання (раніше було сім україномовних шкіл)...

важливіших заходів для району. Чинювачка зазначила, що раніше в Новоолексіївці була кримськотатарська група, але потім її тимчасово закрили. З вересня цього року у садочках планують оформити куточки, що розповідатимуть про традиції та побут кримських татар. До цієї роботи приєднаються представники регіонального відділення Меджлісу кримськотатарського народу, батьки та громадськість селища. Нагадаємо, 20 березня 2014 року Верховна Рада визнала кримських татар корінним народом Криму. За відповідну заяву проголосували 283 депутати. Україна виступила з гарантією збереження і розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх національних меншин України і кримськотатарського народу як корінного народу.

Один з останніх українських класів колишньої Української гімназії у Сімферополі...

АКСЬОНОВА ПРОСЯТЬ ЗАБЕЗПЕЧИТИ КРИМСЬКОТАТАРСЬКИМ ДІТЯМ ПРАВО НАВЧАТИСЯ РІДНОЮ МОВОЮ

Асоціація кримськотатарських працівників освіти «Мааріф» напередодні нового 2015-2016 навчального року звернулася до російського «глави» Криму Сергія Аксьонова з пропозицією вжити конкретних заходів у вирішенні проблем освіти кримськотатарською мовою на півострові.

Зокрема, як сказано у зверненні, асоціація просить звернути особливу увагу на «катастрофічне становище народу в сфері національної освіти».

«За 26 років повернення кримськотатарського народу на батьківщину, в Криму виросло нове покоління. Це перше покоління кримських татар, яке в переважній своїй більшості не володіє на необхідному рівні рідною мовою, що викликає тривогу в батьків і громадськості, оскільки людина, яка не володіє мовою предків, не змо-

же сприйняти культуру народу повною мірою, долучитися до витоків і спадщини предків, національних звичаїв, етнокультури й історії», — сказано у зверненні.

Працівники освіти вказують на істотне скорочення годин, відведених на вивчення кримськотатарської мови в школах півострова, небажання кримських «парламентаріїв» змінити цю ситуацію, а також порушення керівниками освітніх установ встановленого цензу на кількість учнів при відкритті класів з навчанням рідними (не російською) мовами в загальноосвітніх установах.

«Асоціація кримськотатарських працівників освіти «Мааріф» з метою сприяння реалізації конституційних прав дітей кримськотатарського народу на вивчення рідної мови та навчання нею,

звертаючись до глави Республіки Крим С. В. Аксьонова, просила його дати доручення міністру освіти, науки та молоді Н. Г. Гончаровій — усунути наявні проблеми у сфері освіти кримськотатарською мовою напередодні нового 2015-2016 навчального року», — сказано у зверненні.

Раніше повідомлялося, що «міністр» освіти Криму Наталія Гончарова заявила, що школи півострова не отримують у цьому навчальному році підручники кримськотатарською мовою. До цього представники Меджлісу кримських татар і громадські активісти неодноразово заявляли, що після того, як Крим опинився під контролем Росії, в школах півострова спостерігається нерівномірний розподіл годин на вивчення державних мов.

У Криму за «Конституцією Республіки Крим (ст. 10)» декларуються три державні мови — кримськотатарська, російська, українська.

В УКРАЇНІ ВІДКРИВАЮТЬ ДИТСАДКИ З КРИМСЬКОТАТАРСЬКИМИ ГРУПАМИ

У двох дитячих садках Новоолексіївки (Генічеський район, Херсонська область, Україна) — «Джерельце» та «Вербонька» — цього року відкриваються кримськотатарські групи, повідомляє ОНА.

Так, у садку «Джерельце» є можливість для створення змішаної групи для дітей від 3 до 6 років з кримськотатарською мовою навчання. У садку працює вихователь кримськотатарської національності. Керівники дошкільних навчальних закладів «Джерельце» та «Вербонька» щодо мови навчання і виховання дітей. Дошкільним навчальним закла-

дам потрібно буде провести реєстрацію статутів у встановленому порядку.

Відкриття кримськотатарських груп у дитячих садках Новоолексіївки — це частина плану заходів щодо сприяння реалізації прав громадян на здобуття освіти кримськотатарською мовою та популяризації національних традицій та культури кримських татар на 2015-2016 навчальний рік, розробленого відділом освіти Генічеської райдержадміністрації.

Заступник глави адміністрації Генічеського району, член Меджлісу кримськотатарського народу Гульнара Бекірова розповіла, що відкриття кримськотатарської групи у садку в новому навчальному році — один з най-

З 1 вересня в школах Сімферополя з'являться спеціалізовані «кадетські класи». Про це повідомляється на сайті міськадміністрації Сімферополя.

За інформацією начальника управління освіти адміністрації Сімферополя Тетяни Сухіної, спеціалізовані класи з'являться у столичних школах № 7 і № 37. «Відродження кадетського руху і освіти, інтерес до кадетських традицій — це свідчення того, що ми знову знаходимо свою історію, відновлюємо зв'язок із минулим», — сказала вона.

Разом з основними предметами, які закладені в робочий навчальний план, у кадетських класах вивчатимуться етикет, історія Вітчизни, хореографія, військова підготовка, армійська самооборона...

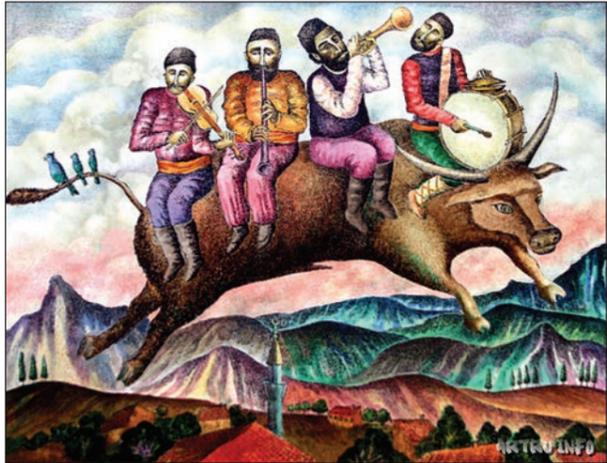
Севастопольське ательє «Агат» запропонує школярам міста вдягнути шкільну форму епохи царської Росії, зразки якої вже з'явилися на шкільних базарах міста, повідомляється на сайті порталу «Искра».

Модельєр цього ательє Ірина Чебикіна повідомила виданню, що ідею вдягнути місцевих школярів у таку форму виникла після

«вступу» Севастополя до складу Росії. «Проект стартував за спонсорської підтримки, і ательє «Агат» безкоштовно вже пошило форму для молодших класів.

Дефіцит місць у дошкільних дитячих закладах у Криму — одна з найбільш гострих соціальних проблем на півострові. Про це заявив «голова» комітету російської Держради Криму з освіти Володимир Бобков. «Зараз на півострові більше 18 тисяч дітей від 3 до 7 років очікують місця в дитячому садку. В окремих муніципальних закладах півострова черг до дитсадків практично немає, а найбільш проблемним залишається Сімферополь», — цитує Бобкова прес-служба кримського «парламенту».

У Криму станом на 24 серпня вимогам Росспоживнагляду відповідають 69% шкіл, повідомила «міністр» освіти, науки та молоді Наталія Гончарова. «372 з 540 шкіл, тобто 69%, пройшли перевірку міжрегіонального управління Росспоживнагляду», — заявила Гончарова. За її словами, серед типових зауважень Росспоживнагляду — відсутність повного огороження шкіл...

У Сімферополі відкрилася виставка кримськотатарського художника Енвера Ізетова

«ШЛЯХ ДО ВИТОКІВ»

У виставковому залі Кримськотатарського музею культурно-історичної спадщини відкрилася персональна виставка «Шлях до витоків» художника Енвера Ізетова, приурочена до його 60-річчя.

На виставці, організованій російським «міністерством» культури Криму та кримськотатарським музеєм, представлені понад 40 творів автора в жанрах станкової графіки, книжкової ілюстрації та сценографії, повідомляє кореспондент «Крим.Реалі».

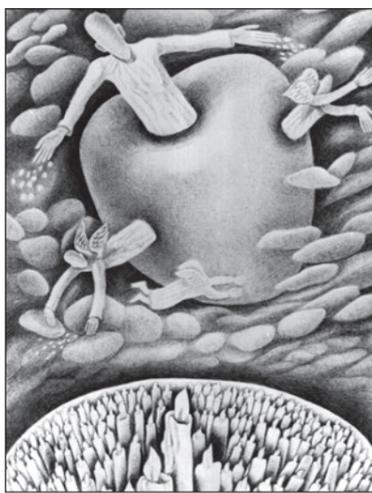
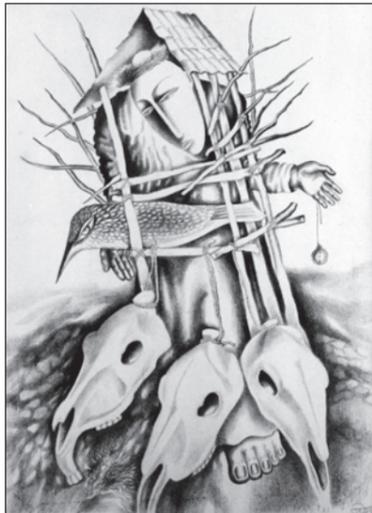
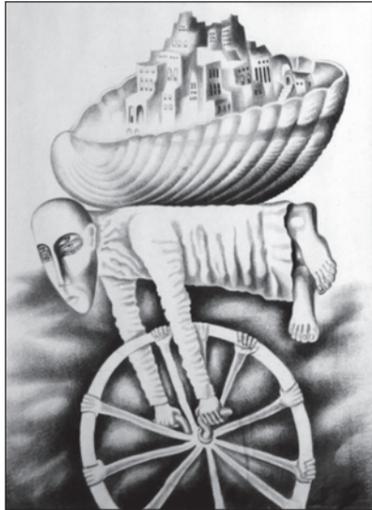
За словами заступника «міністра» культури Криму Ісмета Заатова, Енвер Ізетов — «це велике ім'я в історії кримськотатарського образотворчого мистецтва».

«Його творчість можна розділити на дві частини: у місцях депортації, де він народився і виріс, і після повернення до Криму. В Узбекистані йому вдалося досягти певних висот. Енвер-бей, незважаючи на свої молоді роки, спробував себе не тільки в графіці, книжковій графіці, а й мультиплікації», — зазначив І. Заатов.

На відкритті також були присутні представники Асоціації кримськотатарських художників Айдер Алієв і Рамазан Усеїнов, директор Музею історії Сімферополя, в якому працює Енвер Ізетов, Ірина Вдовиченко, головний редактор газети «Янни дюнья» Зера Бекирова та інші.

Виставка робіт Енвера Ізетова триватиме до кінця вересня.

Енвер Ізетов народився у Ферганській області (Узбекистан). 1980 року закінчив художнє відділення Ферганського училища мистецтв. З 1990 року — член Співки художників СРСР, з 1991 року — Співки художників Узбекистану. З 1992 до 2001 року — голова Асоціації кримськотатарських художників. Співпрацює з різними книжковими видавництвами і редакціями газет у Криму. Його твори зберігаються в музейних зібраннях та приватних колекціях Узбекистану, Росії, України, Туреччини, Німеччини, США та Швейцарії.

ПОЛЬСЬКЕ ВІДЛУННЯ СВЯТА

МОЛЮСЬ ЗА ТЕБЕ, УКРАЇНО!

День Незалежності... Скільки в цих двох словах радості, гідності, піднесення й благородства, і разом з тим сподівань, страждань, болю та жертвованості...

До своєї державної незалежності Україна йшла довгим, важким шляхом, покоління за поколінням виборюючи омріяну ще Тарасом Шевченком — «в своїй хаті — свою правду, і силу, і волю!». І сьогодні, на жаль, український народ змушений кров'ю відстоювати свою неподільність і суверенність.

У Вроцлаві, в українському греко-католицькому костелі, відбувся святковий концерт до Дня Незалежності України. Після служби всі, хто прийшов на свято, мали можливість почути одні з найкращих голосів

українців-вроцлавян: дует бандуристок «Анна-Марія», хор сакральної музики «Псалтеріон», Катерину Чекановську, композитора і співака Вроцлавської опери Івана Андруніка.

Звучали прекрасні пісні, проникливі вірші, присвячені Україні та її героям. У спільній молитві присутні помянули усіх, хто поклав своє життя на оltар незалежності рідної Вітчизни, хто

постраждав за неї, у кого поламани долі, знівечене життя. У багатьох бриніли слези на очах... «Україно, ти — моя молитва!» — ці слова з вірша Василя Симоненка, що прозвучав на концерті, найправдивіше передали настрої і почуття присутніх. Нехай же дійде до Бога ця молитва і запанує на землі України і у добрих її сусідів злагода, мир і добробут.

Вікторія БРАНИЦЬКА
м. Вроцлав, Польща

НАЗВАНО ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ «УКРАЇНСЬКИЙ ФОРМАТ»

У День Незалежності нашої країни в Києві відбувся гала-концерт фіналістів конкурсу «Український формат». Стали відомими імена переможців, пісні яких підкорили серця мільйонів громадян України в ефірах радіостанцій.

За підсумками sms-голосування та оцінки журі, перше місце посіла Ірина Федішин із піснею «Серця стук». На другому місці — Діана Месс, «Тартак» і «ТНМК» із треком «Нам пощастить», а на третьому — Наталка Карпа із запальним літнім хітом «Літо-Літо».

Нагадаємо, що призовим фондом конкурсу є кошти, отримані від sms-голосування. Учасник-переможець отримує 50% призового фонду, відповідно учасники, які посіли 2-ге та 3-тє місця, — 30% та 20% призового фонду. Окрім того, пісні трійки переможців будуть ротувати в ефірах найбільших радіостанцій України.

«Український формат» дякує усім, хто взяв участь у проєкті. В українській музиці є майбутнє! Широ вітаємо із Днем Незалеж-

ності. Наснаги Вам і до наступних зустрічей. «Український формат» — це конкурс української пісні, який покликаний надати підтримку молодим виконавцям і віднайти нових зірок вітчизняної естради. Участь в «Українському форматі» беруть тільки українськомовні пісні, створені упродовж двох останніх років, які ще не були в радіо- та телеєфірі.
<http://ukrformat.com.ua/news-show/35555>

3 ВЕРЕСНЯ В УКРАЇНІ ЗАПРАЦЮЄ ЄВРОПЕЙСЬКА «КУЛЬТУРА І КРЕАТИВНІСТЬ»

Вже у вересні почнеться активна фаза Програми ЄС — Східного партнерства «Культура і креативність». Про це сказав під час «круглого столу» в «Укрінформі» заступник міністра культури України з питань європейської інтеграції Андрій Вітренко.

«Спільно з Радою Європи, Європейським Союзом в Україні реалізуються такі проєкти, як COMUS, «Інтеркультурні міста» і нова програма «Культура і креативність» ініціативи ЄС — Східного партнерства. Також важливо, що ми на поглибленому етапі приєднання України до програми ЄС «Креативна Європа»... Щодо реалізації проєкту COMUS уже 17-18 вересня в Тбілісі відбудеться зустріч представників шести країн Східного партнерства, у межах якої передбачається підписання умов щодо реалізації проєктів у кожній з цих країн», — зазначив А. Вітренко. Він висловив сподівання, що досвід європейських колег допоможе активно проєкувати український культурний продукт у Європу та світ.

АНОНС! 29 серпня в київському Палаці спорту Інтерконтинентальний чемпіон за версією WBO у важкій вазі український боксер з Криму Олександр Усик захищатиме титул в поєдинку з представником Південної Африки Джонні Мюллером. У квітні цього року Олександр Усик успішно захистив титул у поєдинку з росіянином Андрієм Князевим. До слова, тижнів за два до завтрашнього поєдинку на офіційній сторінці Олександра Усика у Фейсбукі було оголошено конкурс на найкраще фото на тлі прапора України, переможець якого мав отримати безкоштовні квитки на бій боксера.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджено приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готувати до друку щотижневий номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті щоп'ятниці виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщену нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «КС»

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura@gmail.com

